

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Dětský hrdina v současné literatuře a filmu pro děti a mládež

Diplomová práce

České Budějovice 2010

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Vypracovala: Eva Haferníková, 5. ročník Čj-Aj/ZŠ

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Dětský hrdina v současné literatuře a filmu pro děti a mládež*“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a pramenů, které cituji a uvádím v příložené bibliografii.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Blatné dne 3. dubna 2010.

.....

Eva Haferníková

Poděkování

Děkuji panu prof. PaedDr. Gabrielu Švejdovi, CSc. za metodické vedení a pomoc při zpracování diplomové práce.

Poděkování patří také učitelkám základní i střední školy, které mi dovolily provést v jejich třídách dotazníkové šetření. V neposlední řadě děkuji také své rodině, která mi byla po celou dobu oporou.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá zobrazením dětských postav v rolích hrdinů v současné literatuře a filmu pro děti a mládež. Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, na část teoretickou a praktickou.

Teoretická část práce se zabývá nejprve vlivem médií obecně, televizí a programy pro děti vhodnými a nevhodnými. V další kapitole se věnujeme fantasy literatuře a filmu, jelikož dvě nejrozsáhlejší kapitoly jsou věnovány rozboru konkrétních dětských fantasy hrdinů, Harryho Pottera a Isabelly Swanové.

Praktická část je založena na dotazníku a jeho vyhodnocení, zjišťujeme názory dětí a studentů na média, televizní pořady, knihy i filmy. V neposlední řadě také to, jaké vlastnosti u dětských hrdinů preferují a jaké ne.

Abstract

The thesis deals with the representation of children hero characters in the contemporary literature and movies for children and young people. The thesis is divided into two main parts, the theoretical part and the practical part.

The theoretical part of the thesis deals with the influence of media, television and its appropriate and inappropriate programmes. The next chapter pursues to fantasy literature and movies. The last two chapters devotes to analysis of particular children fantasy heroes, Harry Potter and Isabella Swan.

The practical part is based on the questionnaire and its evaluation. We find out children's and students' opinions about media, TV programmes, books, movies and we also find out preferred and not preferred children heroes' qualities.

Obsah

Úvod	5
1 Teoretická část	6
1.1 Média a jejich vliv	6
1.2 Charakteristika dětského hrdiny	11
1.2.1 Fantasy v literatuře	13
1.2.2 Fantasy ve filmu	18
1.2.3 Harry Potter	20
1.2.4 Isabella Swanová	51
1.2.5 Shrnutí charakteristiky postav	79
2 Praktická část	80
2.1 Průzkumné problémy	80
2.2 Hypotézy	81
2.3 Cíl průzkumu	82
2.4 Charakteristika výzkumné metody	82
2.5 Popis průzkumného souboru	82
2.6 Vyhodnocení dotazníku	86
2.7 Verifikace hypotéz	118
2.8 Shrnutí dotazníkového šetření	120
Závěr	122
Summary	126
Seznam použitých zdrojů	127

Úvod

Pro dnešní mladou generaci školáků a studentů mají média velký význam. V první části diplomové práce se proto budeme zabývat nejprve obecným vlivem médií na život celé společnosti i jedince a posléze televizí jako nejčastěji působícím médiem. Postupně analyzujeme programové schéma tří základních celoplošných televizních stanic, České televize, TV Nova a TV Prima. V jejich vysíláních budeme věnovat pozornost jak pořadům pro děti vhodným, tak i pořadům nevhodným.

V další kapitole teoretické části práce se již budeme zabývat charakteristikami dětských hrdinů, jelikož jsme zvolili postavy fantasy literatury, v krátkosti se o tomto literárním žánru taktéž zmíníme, o jeho ztvárnění nejen v literatuře, ale také ve filmových projektech. Pro naše účely jsme vybrali jednoho chlapeckého a jednu dívčí hrdinku, Harryho Pottera a Isabellu Swanovou. Na jejich osudech si ukážeme, proč se stali dětmi a mladými lidmi tak oblíbení, jaké jsou jejich vlastnosti, které z nich učinily dětské hrdiny.

Praktická část této práce bude tvořena dotazníkovým sběrem informací a následným vyhodnocením jednotlivých položek. Tak, jako část teoretická, i tento dotazník bude zaměřen nejprve na média obecně, poté na jednotlivé televizní stanice, pořady, film i knihu, v závěru pak budou zjišťovány názory dotazovaných na kladné a záporné vlastnosti správných hrdinů.

V závěru celé práce shrneme všechny zjištěné informace, spolu s tím se budeme zamýšlet nad jejich možným využitím ve výchovně vzdělávacím procesu.

1 Teoretická část

1.1 Média a jejich vliv

Média hrají v dnešní době stále větší roli v našich životech. Stejnou úlohu, ne-li dokonce větší, zastávají také v životech mladé generace školáků a studentů. Musíme proto věnovat velkou pozornost tomu, jaký vliv na ně mají. Touto otázkou se v poslední době zabývá mnoho odborníků nejen ze školské praxe, na všech stupních vzdělávání dochází k rozvoji mediálních kompetencí dětí a mládeže v rámci stávajících předmětů, popřípadě se stala součástí kurikulární reformy¹ českého školství v podobě průřezového tématu mediální výchovy². Schopnost správně se orientovat ve světě médií začíná být pro osobní i pracovní život stejně důležitá jako výchova či vzdělání celkově.

Média významně ovlivňují nejrůznější roviny běžného života již svou samotnou existencí, od časového harmonogramu dne po vztahy na pracovišti. Vliv na časový harmonogram dne je více než jasný, noviny nebo časopisy vycházejí pravidelně v určitý den, pořady v televizi dodržují zaběhnuté vysílací schéma. Každý tak přesně ví, kdy má zapnout televizor, aby stihl svůj oblíbený pořad, do kdy musí přijít domů, nebo mít vše hotovo. Samotná přítomnost televizoru nebo počítače v místnosti ovlivňuje také její celkové prostorové uspořádání, na televizi se chceme dívat z co největšího možného počtu míst, při práci na počítači požadujeme naopak soukromí. Mnoho z nás uplatňuje také v souvislosti s médii své zaběhnuté zvyky, dá se říci až rituály, pro četbu novin nebo časopisů máme svůj vyhrazený čas a také prostor, např. ráno u stolu nebo v městské hromadné dopravě, u odpolední kávy nebo večer v pohodlném křesle. Různá privilegia v užívání médií mohou také vyjadřovat například odlišné mezilidské či pracovní vztahy, doma bývá jasně stanoveno, kdo rozhoduje o přepínání televizních programů a kdo čte noviny jako první, v pracovním prostředí může dojít k odlišení postavení zaměstnanců například povolením MP3 přehrávače, možností užívat internet

¹ viz. [?]. Školská reforma – MŠMT ČR [online]. c 2006, [?] [cit. 29. 3. 2010]. <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma>>.

² viz. [?]. Média tvořivě – Mediální výchova [online]. [?], [?] [cit. 29. 3. 2010]. <<http://www.mediatvorive.cz/o-projektu/?id=1#co-je-to-medialni-tvorba>>.

či poslouchat rádio³. Je tedy více než jasné, že médiím se v dnešním přetechizovaném světě nevyhneme.

*Vliv médií je nepochybně obrovský a neustále se zvyšuje s tím, jak média nabývají na dominanci. Při zjišťování konkrétních vlivů se ale odborníci musejí vyrovnávat s tím, že média vždy působí v nějakém dobovém sociálním, kulturním a politickém kontextu a v nějaké momentální situaci. Izolovat jejich vliv od vlivů ostatních je proto prakticky nemožné. Přesto nelze vliv médií v žádném případě podceňovat – působí přinejmenším stejně jako jiné sociální instituce (škola, rodina apod.), a vzhledem ke svému prominentnímu postavení téměř jistě daleko více.*⁴

Dětem nejpřístupnějším médiem je z mnoha důvodů televize a pořady či filmy v ní vysílané, přicházejí s nimi do styku každý den. Kniha ve svém tradičním papírovém podání sice již u dětí ztrácí na někdejší oblíbenosti, přesto však tvoří nezanedbatelnou součást mediálního světa. Tou se však budeme zabývat později.

Vezmeme-li do rukou televizní program a pročteme-li si jednotlivé televizní stanice, zjistíme, že pořadů primárně určených pro děti a mládež v nich moc není. Na co se tedy děti dívají? Pojdme se podívat na tři základní televizní stanice, které vysílají celoplošně, Českou televizi, TV Nova a TV Prima⁵.

Česká televize, jakožto veřejnoprávní televizní stanice, má zákonnou povinnost⁶ pořady pro děti a mládež vysílat, vyrábí také své vlastní. Je tedy zcela pochopitelné, že právě na této televizní stanici se setkáváme s největším množstvím pořadů primárně určených pro děti a mládež. Díky několika vysílacím kanálům je možné během denního schématu prostřídat mnoho různých pořadů, ať ve všední dny nebo o víkendu. Ve všední dny jsou tyto pořady vysílány v ranních hodinách⁷, než děti odejdou do školy, často se jedná o opakování pořadů ze dne předcházejícího, plynule na ně pak

³ Podrobněji v: MIČIENKA, Marek - JIRÁK, Jan. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007. s. 22-23.

⁴ MIČIENKA, Marek - JIRÁK, Jan. Základy mediální výchovy. Praha: Portál, 2007. s. 23.

⁵ průzkum proběhl v týdnu od 20. do 26. března 2010.

⁶ Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi.

⁷ např. Tom, nejlepší přítel, Včelka Mája, Záhady Toma Wizarada, Pat a Mat.

navazují pořady pro nejmenší⁸. V některých případech se jedná o seriály zahraniční produkce, jindy o původní pořady České televize. Další pořady pro děti a mládež se v programu znovu objevují až v odpoledních hodinách, jde o různé soutěže, moderované pořady nebo seriály⁹. Vynechat nelze ani tradiční Večerníček vysílaný každý den. O víkendu je vysílání podobné, ranní hodiny jsou určeny pořadům výhradně pro děti, následuje film, v neděli obligátní popolední pohádka. Všechny výše zmíněné pořady lze jistě zařadit mezi pořady ryze vhodné pro děti a mládež.

Kromě těchto primárně dětských pořadů se ve vysílání objevují také různé seriály a pořady, které sice nejsou zaměřeny na tuto věkovou skupinu, nelze o nich však říci, že by šlo o pořady nevhodné. Obvykle se jedná o pořady či seriály počítající s širokým věkovým spektrem diváků, např. Kluci v akci, Bydlení je hra, McLeodovy dcery, Soudkyně Amy, popř. také dokumentární či zpravodajské pořady objevující se ve vysílání během dne.

Televizní stanice Nova je stanicí soukromou, komerční, její vysílací schéma není vázáno předpisy vyžadujícími zachování vyváženosti skladby programů, tak jak tomu bylo u České televize. Ve všední dny proto nejsou vysílány v ranních hodinách žádné ryze dětské pořady, krátké animované příběhy jsou však součástí ranní moderované relace Snídaně s Novou. Ty lze jistě považovat za pořady vhodné. Během dne jsou televizí Nova vysílány nejčastěji seriály americké či jiné provenience, obvykle se jedná o seriály detektivní, případně se sci-fi tématem¹⁰. Jako příjemné zpestření mezi nimi působí rodinný komediální sitcom Krok za krokem. Většina z těchto seriálů je určena mladému publiku, oblíbené jsou však i u dětí školou povinných, ačkoli pro ně nejsou primárně určeny.

Také další soukromá stanice TV Prima zařazuje do svého ranního vysílacího schématu pořady pro děti, jedná se především o různé animované seriály. Její celodenní schéma je ale jinak velmi podobné schématu TV Nova, objevují se zde především

⁸ např. Sezame, pojď si hrát, Kouzelná školka nebo Angličtina pro nejmenší.

⁹ např. Věříš si?, Za školu, Bludiště, Rodina a já, Kouzelná školka, Kostičky, Šikulové, Záhady Toma Wizarda, Já a moje rodina, Franklin, Garfield a přátelé, aj.

¹⁰ Lenssen & spol., Walker, Texas Ranger, Vražedná čísla, Smallville, Hvězdná brána.

seriály americké či jiné, obvykle taktéž detektivní. I zde se setkáváme s velice oblíbeným americkým sitcomem určeným pro široké věkové spektrum – Chůva k pohledání.

Víkendová vysílání na obou hlavních soukromých stanicích jsou velmi podobná, dětské pořady jsou vysílány brzy zrána, jedná se především o různé animované seriály, např. Bolek a Lolek, Baby Looney Tunes, Roary: Závodní auto, Nová dobrodružství Scooby Doo, Pokémon: Diamant a perla, aj. Další pořady určené pro děti se již ve vysílání neobjevují, v odpoledních hodinách však poměrně často můžeme shlédnout filmy, u kterých nám mohou děti dělat společnost.

Z vyhodnocení informací získaných pomocí dotazníků zcela jasně vyplývá, že jsou to právě pořady či seriály primárně pro děti a mládež neurčené, které jsou jimi nejvíce oblíbeny.¹¹ Nejčastěji se jedná o seriály, které jsou určeny dospělému publiku mladšího a středního věku. Tyto sice nejsou pro děti zcela vhodné, na druhou stranu se ale nedají považovat ani za nevhodné, či nějak ohrožující. Obvykle jde o pořady rodinného typu, děti se na ně dívají, protože jsou sledovány jejich rodiči, převážně matkami¹².

O pořadech pro děti a mládež nevhodných se vedou velmi rozsáhlé diskuze a polemiky, takovéto nevhodné pořady by se neměly ve vysílání vyskytnout před dvaadvacátou hodinou. U filmů vysílaných po tomto čase je obvykle zcela zřejmé, že se jedná o pořad nevhodný pro děti či mládež. Avšak i v některých pořadech běžně vysílaných během dne se mohou vyskytnout scény či sekvence, které nejsou pro děti vhodné, v takovýchto případech je na rodičích, na co dovolí svým dětem v televizi se dívat. Bohužel, vzhledem k současné televizní produkci bychom nesměli dětem dovolit dívat se vůbec na nic z odpoledních programů komerčních stanic, ve všech jejich seriálech se čas od času objeví scéna, která pro děti není úplně vhodná¹³.

¹¹ vyhodnocení dotazníku – otázka č. 4, s. 91-92 této práce.

¹² např. Ordinace v Růžové zahradě 2, Ulice, Velmi křehké vztahy, Přešlapy, aj.

¹³ tyto scény se objevují nejčastěji v kriminálních seriálech.

Ani s filmovou tvorbou pro děti a mládež to v poslední době nevypadá příliš růžově. Pokud se do našich kin dostane jeden či dva české filmy pro děti a mládež ročně, můžeme hovořit o velice úspěšném roce české kinematografie. Kina i televize jsou proto zahlcena filmy zahraniční produkce, v posledních letech se jedná především o nejrůznější animované příběhy¹⁴, popř. filmové verze úspěšných knižních bestsellerů¹⁵.

¹⁴ Wall-E, Vzhůru do oblak, Bolt, pes pro každý případ, Doba ledová 3, aj.

¹⁵ filmy o Harrym Potterovi, Stmívání, Nový měsíc, Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň, Letopisy Narnie: Princ Kaspian, aj.

1.2 Charakteristika dětského hrdiny

Dětské hlavní postavy jsou v dnešní době v literatuře pro děti a mládež zobrazovány nejčastěji jako akční hrdinové, kteří dokáží a zažívají nevídané věci. Je to vlastně vcelku pochopitelné, touha po dobrodružství, napětí a zážitcích je této věkové skupině zcela vlastní. Zvláště u starších dětí je pak výrazným prvkem také určitá míra nezávislosti na světě dospělých i na nich samotných. Často se proto setkáváme s dětmi či mladými lidmi, kteří své problémy a dobrodružství řeší samostatně, bez nějaké výraznější vnější pomoci dospělých.

Velmi výrazným zástupcem této kategorie dětských akčních hrdinů poslední doby je například Harry Potter, který se stal doslova fenoménem nejen literatury, ale i filmu pro děti a mládež na přelomu tisíciletí. Dá se dokonce říci, že se autorce této postavy podařilo vrátit dětem zpět do rukou knihu, namísto televizního ovladače či klávesnice počítače.

Oblíbenou dívčí hrdinkou se v poslední době stala dívka jménem Bella Swanová ze série knih *Stmívání*. Její popularita v dnešních dnech možná až zastiňuje popularitu Harryho Pottera a stává se tak novým fenoménem. V obou případech se jedná o celou sérii příběhů, které tvoří jeden velký celek. Mladí čtenáři tak mohou, zvláště v prvním případě, dorůstat spolu s hrdinou, ztotožnit se s ním, děj série o Harrym se totiž odehrává v průběhu sedmi let. Tuto identifikaci podporuje také počáteční obyčejnost hlavní postavy. Z počátku se takřka nikdy nejedná o hrdinu na první pohled, často je to zcela opačně, hlavní postava vystupuje spíše v roli outsidera.

Jak je patrné z výše uvedeného, budeme se v rozboru dětských hrdinů zabývat postavami z fantasy literatury pro děti a mládež. Důvodem je jednak jejich pochopitelná velká oblíbenost u cílové skupiny, jednak právě onen neurčitý fantasy prostor, ve druhém případě se jedná spíše o fantastické kulisy v reálném světě, ve kterém je pro děti možné stát se čímkoli, hrdinu nevyjímaje.

Nesmíme opomenout ani další velmi důležitý fakt, kterým se budeme také zabývat, obě ze zmíněných sérií knih byly výrazně podpořeny svými filmovými

zpracováními, porovnáme tedy, zda se zobrazení hrdinů v těchto dvou verzích nějak proměňuje, či nikoli.

Nejprve se ještě na chvíli zastavíme u fantasy literatury obecně, řekneme si něco o jejím vzniku, historii a rozdělení, stejně tak se budeme věnovat také fantasy ve filmovém umění. Potom se již přesuneme ke konkrétním příkladům dětských hrdinů.

1.2.1 Fantasy v literatuře

Jak se můžeme dočíst v Encyklopedii fantastických světů¹⁶, fantasy je zrozená z *touhy lidského srdce po laskavějším světě, lepším já, plnějším zážitku či pocitu skutečné sounáležitosti*. Podobně také Dagmar Mocná¹⁷ v Encyklopedii literárních žánrů definuje fantasy jako *populární žánr iracionální fantastiky s tematickými zdroji v mýtu a středověké romanci*.

Na rozdíl od literatury žánru sci-fi, která se obrací na techniku a budoucnost, fantasy se zabývá především minulostí, ne však stejným způsobem jako literatura historická. Zajímá ji historie mytologická, plná čar, kouzel, bájných zvířat i lidí. Různé mytické inspirační zdroje se objevovali již odnepaměti, nejruznější příběhy ze světa pohanských bohů, bohyň i polobohů vždy vzbuzovaly u jejich čtenářů, dříve spíše posluchačů, údiv i nadšení. Lidé toužili vědět, jakými cestami se ubírají životy těch, kteří řídí bytí obyčejných smrtelníků. Ve své době totiž mýtům naprosto věřili, považovali je za skutečnost, to až později se mýtus stal něčím neuvěřitelným, smyšleným. Ale kdo z nás může zcela s jistotou tvrdit, co z mytologických prvků užitých ve fantasy je, či není pravda.

Mytologických základů je navíc ve fantasy literatuře využíváno hned několik, z více existujících, nebo již zaniklých náboženství (například řecká, římská, keltská či slovanská pohanská mytologie, pochopitelně také křesťanství, islám, buddhismus nebo třeba hinduismus).

Literatura s fantastickými prvky byla v průběhu dějin a vývoje tohoto umění vždy přítomna, jen v různých podobách. Za zmínku jistě stojí například už Epos o Gilgamešovi, Homérova Ilias i Odyssea, která dala vzniknout mnoha následovníkům, stejně jako příběhy o udatném Artušovi, jeho legendárním meči Excaliburu a čaroději Merlinovi. Podle posledního ze jmenovaných příběhů vytvořili jeho obdivovatelé dokonce celý jeden typ fantasy literatury, jak si uvedeme později.

¹⁶ PRINGLE, David. Fantasy: encyklopedie fantastických světů. Praha: Albatros, 2003, s. 8.

¹⁷ MOCNÁ, Dagmar. Encyklopedie literárních žánrů. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004, s. 187.

Na konci 19. století se poprvé objevuje na scéně fantasy Angličan William Morris, jehož dílo, například *Les za světem* (1894) nebo *Studna na konci světa* (1896), je chápáno jako první skutečná fantasy v dnešním slova smyslu.¹⁸ Morris se stal velkým inspirátorem pro další autory, mezi jinými také pro J. R. R. Tolkiena¹⁹ či C. S. Lewise. Oba se stali jedněmi z nejvýraznějších autorů fantasy literatury 20. století.

Ve 20. století se díky prudkému vývoji vědy a techniky rozvíjel především žánr sci-fi, fantasy sice zůstávala poněkud v ústraní, nikdy však nezmizela úplně. Naopak, v přetechnizované společnosti začala touha po tajemství a neznámém znovu vzrůstat, byly, a stále jsou, vydávány i specializované časopisy. Svá klíčová díla vydávají také již zmiňovaní J. R. R. Tolkien a C. S. Lewis, dále například H. O. Lovecraft, E. R. Burroughs nebo C. A. Smith. Z dalších autorů jistě stojí za zmínku T. Pratchett, D. Eddings, A. Sapkowski²⁰, či v poslední době tolik populární J. K. Rowlingová a S. Meyerová.

V kontextu české literatury nemá fantasy tak bohatou minulost, dynamicky se začala rozvíjet až po roce 1989. Z českých autorů tedy zmiňme alespoň několik základních jmen, například Jiří Kulhánek, Vilma Kadlečková, Vladimír Šlechta, Leonard Medek, Jan Šimůnek či Jana Rečková.²¹

Fantasy literatura se dá dělit mnoha způsoby, podle různých kategorií nebo časových období jejího vzniku. Dle Pringla²² lze vydělit 9 základních typů, tohoto

¹⁸ Podrobněji v: PRINGLE, David. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. Praha: Albatros, 2003, s. 11.

¹⁹ John Ronald Reuel Tolkien, anglický spisovatel, lingvista a literární historik, mezi jeho nejvýznamnější díla patří *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* a *Pán Prstenů* (3 svazky – *Společenstvo Prstenu*, *Dvě věže*, *Návrat krále*). Zdroj: DOLEJŠÍ, Pavel. *Školní slovník světových spisovatelů*. Pelhřimov: Pavel Dolejší, nakladatelství a vydavatelství, 2007. s. 444.

²⁰ Podrobněji v: MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004, s. 189.

²¹ MOCNÁ, Dagmar. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004, s. 189-190.

²² PRINGLE, David. *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. Praha: Albatros, 2003, s. 19-37.

dělení se přidržíme i my, pro lepší orientaci uvedeme u každého ze zmiňovaných druhů několik známějších příkladů:

1) Pohádka – kouzelné příběhy, často uvozeny „bylo, nebylo“, vychází z ústní lidové slovesnosti.

- Ch. Perrault – Pohádky matky Husy (1697)

- L. Frank Baum – Čaroděj ze země Oz (1900)

2) Zvířecí příběhy – hrdiny jsou obvykle inteligentní, mluvící zvířata.

- R. Kipling – Kniha džunglí (1894)

- G. Orwell – Farma zvířat (1945)

3) Artušovský cyklus – příběhy, ve kterých může být hlavním hrdinou nejen sám Artuš, ale také rytíři jeho družiny, Lancelot nebo královna Guinevra.

- M. Twain – Yankee z Connecticutu na dvoře krále Artuše (1889)

- T. H. White – Někdejší a budoucí král (1958)

- M. Z. Bradleyová – Mlhy Avalonu (1982)

4) Příběhy tisíce a jedné noci – příběhy z orientálního prostředí, původní jsou známy jako příběhy vyprávěné Šahrazádou.

- S. Johnson – Rasselas (1759)

- W. Beckford – Vathek (1786)

- I. Dennis – Bagdád (1985), Kníže hvězd (1987)

5) Příběhy s čínskými motivy – příběhy zachovávající čínský kolorit.

- L. Yep – Drak ztraceného moře (1982)

- M. Brownová – Pomsta babičky Wu (1992)

6) Příběhy o ztracených rasách – příběhy nejen o ztracených rasách, ale i městech, zemích či kulturách.

- H. R. Haggard – Doly krále Šalamouna (1885), Ona (1886)

- J. Hilton – Ztracený obzor (1933)

7) Humorná fantasy – typ fantasy literatury vynikající neobvyklým smyslem pro humor a komično.

- T. Smith – Topper (1926)

- T. Pratchett – Barva kouzel (1983)

8) Meč & magie – napínavé příběhy plné soubojů, krve a příšer, které zničí neporazitelný hrdina.

- R. E. Howard – Conan- Hodina draka (1950)

- F. Leiber – Meče z Lankhmaru (1968)

- A. Sapkowski – sága o Zaklánači (1995-2000)

9) Hrdinská fantasy – vysoká, epická fantasy; hrdina prožívá dobrodružství ve smyšleném světě, hrdinský je i charakter postav a jejich žebříček hodnot.

- J. R. R. Tolkien – Pán Prstenů – Společenstvo Prstenu, Dvě věže, Návrat krále (1954-55)

- S. R. Donaldson – Kroniky Thomase Covenanta (1977)

- D. Eddings – Pěšec proroctví (1982)

Ačkoli se mohou jednotlivé druhy v konkrétním autorském provedení poněkud prolínat, není to rozhodně na závadu. Tento druh literatury má jasně vymezen svůj

konečný cíl, který je velice hezky vyjádřen v Encyklopedii fantastických světů²³, jelikož se s ním zcela ztotožňujeme, nebudeme do něho nijak zasahovat:

Tato literatura nechce ani moralizovat, ani poučovat, nehodlá podněcovat politické vášně ani povznášet estetické cítění, i když i to se jí někdy může podařit. Má jediný cíl – přenést obyčejného čtenáře do nových končin, do říše fantazie a neomezených (ne)možností a poskytnout mu to pravé potěšení z četby.

²³ PRINGLE, David. Fantasy: encyklopedie fantastických světů. Praha: Albatros, 2003, s. 19.

1.2.2 Fantasy ve filmu

Také filmová fantasy²⁴ prošla během 20. století velmi dynamickým rozvojem, podobně jako celé umění „pohyblivých obrázků“. Velmi často se sice setkáváme s převedením literární předlohy do podoby filmové, ani původní fantasy scénáře ale nejsou žádnou výjimkou.

Toto filmové odvětví nemá tak dlouhou a bohatou tradici jako fantasy v literatuře a je to však zcela pochopitelné. Porovnáme-li, jakou dráhu svého vývoje již urazila literatura v porovnání s filmem obecně, není to ani jinak možné.

S postupně se zlepšujícími technickými možnostmi filmařů vzrůstala také jejich chuť stvořit něco nového, neotřelého, fantastický svět, ve kterém je vše možné a dovolené. Od jednoduchých vizuálních efektů se postupovalo ke stále složitějším a propracovanějším filmovým trikům, které divákům doslova braly dech.

A právě to je hlavní cíl všech těchto filmařů – zaujmout a vtáhnout diváka do děje natolik, aby alespoň na chvíli zapomněl na šedou všední přítomnost. Rozletěl se spolu s hlavními hrdiny po nekonečných pláních fantastických krajin, setkal se s bájnými jednorožci či kentaury a pomohl zachránit svět například před zlým černokněžníkem. Neboť stejně jako v literatuře je ve filmu i nemožné možné.

Z tvorby přesvědčivých filmových triků se postupem času stalo hotové umění, různé trikové efekty začaly být využívány pochopitelně nejen ve fantasy tvorbě, ale i ve filmové produkci obecně. S nástupem počítačů a digitálních technologií se jejich výroba sice teoreticky zjednodušila, na druhou stranu se prudce zvýšila jejich kvalita, přesvědčivost i možnosti. Najednou je ve filmu možné stvořit vše, co si jen lidská fantazie bude přát.

Na plátna kin, a později také na obrazovky televizorů, si tak našly cestu mnohé skvosty filmového fantasy umění. Pozornost byla věnována nejen různým legendám

²⁴ Podrobněji v: PRINGLE, David. Fantasy: encyklopedie fantastických světů. Praha: Albatros, 2003, s. 39-91.

a bájím, např. o Atlantidě (1921)²⁵, Nibelunzích (1924) nebo Noemovi a jeho arše (1929), ale také klasickým dílům literární fantasy. Zde zmiňme například Carrollovu Alenku v říši divů (1933), Gulliverovy cesty (1939), Čaroděje ze země Oz (1939), Dobrodružství barona Prášila (1943), Mary Poppins (1964), Nekonečný příběh (1984), Barbara Conana (1981), z novějších filmů uvedme Pána Prstenů (2001-2003) nebo ságu o čarodějnickém učni Harry Potterovi (2001-).

S celkovým rozvojem filmového umění nevznikaly pochopitelně pouze celovečerní fantasy filmy, ale také nejrůznější více či méně úspěšné televizní pořady a především seriály²⁶. Ve stručnosti si zmiňme jen některé z nich. Patří sem mj. Addamsova rodina (1964-66)²⁷, Čaroděj Čáryfuk (1970-71), Highlander (1992-97), Herkules (1994-99), Dotek anděla (1994-2003) nebo Čarodějky (1998-2006). Zapomenout nesmíme ani na dva české seriály, které by jistě obstály i ve světové konkurenci. Máme na mysli seriály Arabela (1979-81) a Létající Čestmír (1983-84).

²⁵ pozn.: u tohoto i dalších filmů je v závorce uveden rok jejich výroby.

²⁶ Podrobněji v: PRINGLE, David. Fantasy: encyklopedie fantastických světů. Praha: Albatros, 2003, s. 94-129.

²⁷ pozn.: u tohoto seriálu i u dalších je v závorce uveden rok jejich výroby.

1.2.3 Harry Potter

Příběhy o čarodějnickém uči Harrym Potterovi se na přelomu tisíciletí objevily na českém knižním trhu, a nejen na něm, jako blesk z čistého nebe. V době, kdy se v souvislosti s dětským čtenářstvím mluvilo jen o krizi, zapůsobily tyto knihy doslova elektrizujícím dojmem a vyvolaly celosvětovou „potterománii“. Autorka J. K. Rowlingová²⁸ napsala postupně sedm příběhů ze sedmi školních let Harryho Pottera, které tráví ve Škole čar a kouzel v Bradavicích. Jednotlivé díly nesou názvy Harry Potter a Kámen mudrců, Harry Potter a Tajemná komnata, Harry Potter a věžeň z Azkabanu, Harry Potter a Ohnivý pohár, Harry Potter a Fénixův řád, Harry Potter a princ dvojí krve a konečně závěrečný díl s názvem Harry Potter a relikvie smrti.²⁹

Jelikož jednotlivé díly popisují sedm let, je pro dětského čtenáře velice snadné ztotožnit se s hlavním hrdinou a dorůstat spolu s ním. Pojdme si nyní Harryho představit tak, jak se s ním postupně setkáváme v dílech ságy, spolu s tím si v krátkosti nastíníme i jejich děj.

V první knize Harry Potter a Kámen mudrců jsme vtaženi do děje, aniž bychom byli vypravěčem nějak poučení o tom, co se bude dít. S malým Harrym Potterem se poprvé setkáváme ve chvíli, kdy je ještě pouhým nemluvnětem. Ač malé dítě, osud už si s ním stihl krutě pohrát. Z rozhovoru mezi profesorem Albusem Brumbálem a profesorkou Minervou McGonagallovou zjišťujeme, že Harry není jen tak obyčejné dítě, jak by se mohlo na první pohled zdát. Ani Brumbál s McGonagallovou nejsou jen tak obyčejní lidé. Je to kouzelník a čarodějka a také malý Harry je synem kouzelnických rodičů. Bohužel, právě tuto noc se stal sirotkem, jeho rodiče byli zabiti při vražedném útoku nejkruťnějšího zlého kouzelníka všech dob, který si říká Lord Voldemort. Ten se pokusil zabít i Harryho, to se mu však nepodařilo, právě naopak, všechna energie se obrátila proti němu. Něco v tom malém chlapci bylo silnější než všechna jeho černá magie. Zdá se, že se Lord Voldemort rozplynul. To nyní oslavuje celý kouzelnický svět,

²⁸ J. K. Rowlingová, vlastním jménem Joanne Rowlingová, britská spisovatelka, proslavila se sérií knih o Harrym Potterovi, které z ní učinily multimilionářku, vydala ještě další doplňující knihy. Zdroj: DOLEJŠÍ, Pavel. Školní slovník světových spisovatelů. Pelhřimov: Pavel Dolejší, nakladatelství a vydavatelství, 2007. s. 375.

²⁹ viz. seznam použitých zdrojů

o němž však mudlové³⁰ nemají a ani nesmí mít zdání. Tento rozhovor se odehrává v Zobí ulici číslo čtyři, profesorce McGonagallové se to sice nelíbí, ale právě sem chce profesor Brumbál svěřit Harryho do péče. Bydlí zde totiž jeho jediní žijící příbuzní, teta, strýc a bratranec Dursleyovi. Jsou to ovšem naprostí mudlové, navíc konzervativní a proti všemu podivnému předem zaujatí.

Pan a paní Dursleyovi z domu číslo čtyři v Zobí ulici vždycky hrdě prohlašovali, že jsou naprosto normální, ano, děkujeme za optání. Byli opravdu poslední, od koho byste čekali, že se zaplete do něčeho podivného nebo záhadného, poněvadž takové nesmysly zkrátka a dobře neuznávali.

Pan Dursley byl ředitelem firmy jménem Grunnings, která vyráběla vrtačky. Byl to vysoký, tělnatý chlapík, který neměl málem žádný krk, zato měl velice dlouhý knír. Paní Dursleyová byla hubená blondýna a krk měla skoro dvakrát delší než jiní lidé, což se jí velice hodilo, poněvadž ho celé hodiny natahovala přes plot a slídila, co se děje u sousedů. Dursleyovi měli malého synka, který se jmenoval Dudley, a podle jejich názoru to byl ten nejúžasnější chlapec na světě.³¹

Přesto je to podle Brumbála pro Harryho to nejlepší místo k životu.

„Je to pro něj to nejlepší místo,“ řekl Brumbál pevně. „Až bude starší, jeho teta a strýc mu budou moci všechno vysvětlit. Napsal jsem jim dopis.“

„Dopis?“ opakovala profesorka McGonagallová chabým hlasem a posadila se zpět na zídku. „Vy si vážně myslíte, Brumbále, že to všechno dokážete vysvětlit jedním dopisem? i lidé tady ho nikdy nepochopí! Bude slavný – stane se z něj legenda – vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby se dnešnímu dni jednou říkalo Den Harryho Pottera – o Harrym se budou psát knihy – každé dítě v našem světě bude znát jeho jméno!“

„Máte úplnou pravdu,“ řekl Brumbál a velice vážně hleděl přes své půlměsíkové brýle. „To by každému chlapci stačilo poplést hlavu. Slavný ještě dřív, než se naučí chodit a mluvit! Slavný díky něčemu, co si nebude ani pamatovat! Copak nechápete, oč pro něj bude lepší, když bude vyrůstat daleko od toho všeho – až do doby, kdy to bude schopen přijmout?“

Profesorka McGonagallová otevřela ústa, ale pak si to rozmyslela, polkla a řekla: „Ano – ovšem, máte samozřejmě pravdu. (...)“³²

³⁰ obyčejní lidé bez jakýchkoli kouzelnických schopností

³¹ ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. Praha: Albatros, 2002. s. 7.

³² tamtéž, s. 18.

Nyní se posouváme v čase o téměř deset let kupředu, Harry stále bydlí u tety a strýce, rozhodně u nich ale nemá na různých ustláno, nevyrůstá právě v milujícím prostředí, jak se dozvídáme z různých poznámek. Naopak, byl vždy odstrkován, opovrhován, svým bratrancem Dudleyem dokonce šikanován. Přesto je tohle jediný domov, jaký má.

Harry pomalu vylezl z postele a začal hledat ponožky. Pod postelí nějaké našel, z jedné vyklepal pavouka a natáhl si je. Na pavouky byl zvyklý, poněvadž v přístěnku pod schody jich bylo plno, a právě tam spával.

Možná s tím mělo co dělat to, že žil v tmavém přístěnku, avšak na svůj věk byl i tak pořád malý a hubený. A vypadal ještě menší a hubenější, než byl doopravdy, poněvadž nikdy nenosil nic jiného než odložené šatstvo po Dudleyem, a ten byl snad čtyřikrát silnější než on. Harry byl hubený v obličeji, měl vyčnělá kolena, černé vlasy a zářivě zelené oči. Nosil kulaté brýle, které držela pohromadě jen spousta izolepy – tolikrát už od Dudleyho dostal pěstí do nosu. Jediné, co se Harrymu na jeho vlastním obličeji zamlouvalo, byla velice tenká jizva na čele, která svým tvarem připomínala blesk.³³

Nyní Harry rozhodně nevypadá, že by se mohl stát hrdinou, že by snad mohl být něčím výjimečný nebo slavný, jak si o něm před deseti lety myslela profesorka McGonagallová. Teď se však blíží jeho jedenácté narozeniny a, jak se zdá, nadešla doba, kdy má konečně poznat svůj pravý původ, o němž mu Dursleyovi nikdy nic neřekli. Zvláštní soví pošta se mu snaží doručit zvací dopis do Školy čar a kouzel v Bradavicích, Dursleyovi tomu však brání, nakonec v naprosté hysterii odvezou oba chlapce až na malý ostrůvek v moři. Čárům však neuniknou, nakonec je dostihne Hagrid³⁴, předá Harrymu dopis a, když zjistí, že o kouzelnickém světě vůbec nic neví, snaží se mu svým dobráckým způsobem vysvětlit alespoň základní věci.

V tuto chvíli poznáváme, že léta ústrků Harryho sebevědomí přece jen poznamenala, neustále o sobě pochybuje, neví, zda je dost dobrý, schopný a bystrý, aby na takovou kouzelnickou školu vůbec měl.

³³ ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. Praha: Albatros, 2002. s. 24-25.

³⁴ Šafář a klíčník v bradavické škole.

„Hagrid,“ řekl rozvážně, „řekl bych, že jste se museli zmýlit. Nemyslím, že bych mohl být čaroděj.“

K jeho překvapení se Hagrid uchechl.

„Takže ty nejseš čaroděj, říkáš? A nikdy jsi nedokázal udělat nic divného, když jsi měl strach nebo vztek?“

Harry se zahleděl do ohně. Když o tom teď uvažoval... Všecky ty podivné věci, které vždycky tak rozčílily jeho tetu a strýce, se staly, když byl rozrušený nebo měl vztek... Tenkrát, když ho honila Dudleyho banda, se nějak naráz ocitl tam, kde na něj nemohli... Když se děsil, že ráno půjde do školy tak směšně okudlaný, dokázal, že mu vlasy přes noc narostly... A když ho Dudley naposledy uhodil, nepomstil se mu snad, aniž si to vůbec uvědomil? Copak na něj nepoštvál toho hroznýše?³⁵

Tato jeho nejistota, která ho na druhou stranu velice zlidšťuje, přibližuje obyčejným dětem, se projevuje v celém prvním dílu ságy. Není ovšem divu, setkává se s ohromným množstvím nových a neuvěřitelných věcí. Nezná nic z kouzelnických dějin, nikdy neviděl fotografie a obrazy, na kterých by se lidé pohybovali a dokonce vzájemně navštěvovali, nezná ani famfrpál.³⁶ To je jen zlomek z novot, které se musí Harry naučit. Jedna věc z obyčejného světa se mu však hodí i nyní, dokáže správně rozpoznat, kdo je dobrý, hodný a kamarádský a kdo naopak zlý, nafoukaný a nesnášenlivý.

„Brzo zjistíš, že některé kouzelnické rodiny jsou daleko lepší než jiné, Pottere. Přece by ses nechtěl přátelit s takovými, co za to nestojí. V tom ti mohu být nápomocný.“

Natáhl ruku a podával mu ji, Harry ji však nestiskl.

„Díky, ale myslím, že sám dokážu posoudit, zač kdo stojí,“ řekl chladně.³⁷

Již od začátku se tak Harry projevuje jako opravdová kladná postava, přátelská a přející, současně je ale trochu nejistý, neobratný v novém světě a dokáže ocenit upřímně míněnou pomoc kamaráda. Z původní role outsidera ve všedním světě u Dursleyových je najednou pasován do role hrdiny ve světě kouzelníků, každý se s ním chce seznámit, každý chce vidět jeho jizvu.

³⁵ ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. Praha: Albatros, 2002. s. 59-60.

³⁶ Druh kouzelnického sportu, při kterém se létá na košťatech, podobný fotbalu, hraje se na tři branky na každé straně, se čtyřmi míči různé velikosti i funkce.

³⁷ tamtéž, s. 105.

Sympatické je, že i přes náhlou popularitu zůstává Harry i nadále skromný, neustále ho ale sužuje původní nejistota, zda dokáže dostat vysokým očekáváním ostatních.

*Harrymu se velice ulevilo, když zjistil, že není míle za všemi ostatními. Celá řada žáků pocházel z mudlovských rodin a stejně jako on donedávna neměla tušení, že jsou kouzelníci nebo čarodějky; a všichni se museli naučit tolika věcem, že dokonce ani takoví jako Ron neměli nijak velký předstih.*³⁸

Na jistotě mu nepřidává ani fakt, že všichni ostatní ví o něm i jeho rodině víc, než ví on sám. Postupně si tak dává dohromady skládanku informací o tom, jací vlastně byli jeho rodiče, v kouzelném Zrcadle z Erisedu je dokonce může vidět.

*„Teďka dost připomínáš svého tátu, ale voči máš po mámě.“*³⁹

*„Váš otec by na vás byl určitě hrdý,“ řekla. „On sám hrál famfrpál výborně.“*⁴⁰

*Byla to velice hezká žena. Měla temně rudé vlasy a její oči – má oči úplně stejné jako já, uvědomil si Harry a přistoupil o kousek blíž. Jasně zelené a úplně stejně tvarované – pak si ale povšiml, že ta žena pláče; usmívala se, a zároveň plakala. Vysoký, hubený černovlasý muž, který stál vedle ní, ji objal kolem pasu. Na očích měl brýle a vlasy měl nesmírně rozčuchané; vzadu se mu ježily úplně stejně jako jemu. (...) toho večera Harry poprvé v životě spatřil svou rodinu.*⁴¹

*(...) „Takže si už dokážeš domyslet, co nám všem Zrcadlo z Erisedu ukazuje?“
(...) Harry se zamyslel a pak pomalu řekl: „Ukazuje nám to, co chceme, ať je to co je.“
„Ano i ne,“ řekl Brumbál tiše. „Neukazuje nám ani víc ani míň než nejhlubší a nejusilovnější tužby našeho srdce. Ty jsi nikdy nepoznal vlastní rodinu, a tak ji vidíš, jak stojí kolem tebe. (...)*⁴²

³⁸ ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. Praha: Albatros, 2002. s. 128.

³⁹ tamtéž, s. 49.

⁴⁰ tamtéž, s. 144.

⁴¹ tamtéž, s. 194.

⁴² tamtéž, s. 198.

Ačkoli je Harrymu teprve 11 let, musí se vyrovnávat s více problémy a těžkostmi než jeho vrstevníci. V tomto prvním dílu ságy se musí vypořádat ještě s ukrytým Kamenem mudrců, který se snaží získat Voldemortův přísluhovač profesor Quirrell, aby tak umožnil Pánu zla návrat. S velikou pomocí svých přátel se mu podaří projít všemi kouzelnými nástrahami, konečný boj před Zrcadlem z Erisedu však musí zvládnout sám. Znovu se projeví tajemná ochranná moc, která mu kdysi zachránila život a nyní mu pomůže Quirrella porazit a Voldemortovi zmařit jeho plány na návrat do lidského těla. Tajemství této ochrany mu nakonec vysvětlí až sám Brumbál.

„Tvá matka zemřela, aby tě zachránila. Pokud je na světě něco, co Voldemort nedokáže pochopit, je to právě láska. Neuvědomil si, že tak velká láska, jako byla láska tvé matky k tobě, zanechává své vlastní znamení. Není to jizva ani žádná viditelná známka... ale pokud tě někdo tak hluboce miloval, poskytne ti to navždy určitou ochranu, i když ten, kdo tě miloval, už není. (...)⁴³

Jako každý správný hrdina má Harry také to štěstí a najde pravé přátele, kteří jsou ochotní mu vždy pomoci, každý má jiné znalosti a schopnosti, dohromady proto tvoří ideální skupinku. S Ronem Weasleyem se Harry seznamuje již na nádraží King's Cross, kde mu rodina Weasleyových poradí, jak se vůbec na utajené kouzelnické nádraží dostane.

*„Promiňte,“ oslovil baculatou ženou.
„Nazdar, drahoušku,“ řekla. „Copak, ty jedeš do Bradavic poprvé? Náš Ron jde taky do prvního.“ Ukázala na posledního a nejmladšího ze svých synů. Byl hubený a vyčouhlý, měl pihovatý obličej, velké ruce a nohy a dlouhý nos.⁴⁴*

Jako všichni v jeho rodině má také ohnivě zrzavé vlasy. S Harrym se skamarádí již cestou ve vlaku a stávají se tak přáteli zřejmě na celý život.

Přátelství s Hermionou Grangerovou se ale tak lehce nevyvíjelo. Od začátku se totiž Hermiona projevuje jako vyložený šprt, již před nástupem do školy má přečtené všechny učebnice, naučené základní kouzelné formule, nejraději tráví volné chvíle v knihovně, v každém vyučovacím předmětu touží vyniknout. Tyto její vlastnosti by

⁴³ ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. Praha: Albatros, 2002. s. 275.

⁴⁴ tamtéž, s. 91.

rozhodně nebyly nijak na závalu přátelství s ostatními, problém je v tom, že všem okolo sebe dává jasně najevo svou intelektuální převahu.

(...) Měla panovačný hlas, husté střapaté hnědé vlasy a dost velké přední zuby.

(...) Zkoušela jsem pár jednoduchých zaklínadel, jen tak, abych se procvičila, a vždycky se mi to povedlo. U nás v rodině nikdo nekouzlí, takže mě hrozně překvapilo, když jsem ten dopis dostala, ale samozřejmě jsem z něj měla úžasnou radost, poněvadž podle toho, co se říká, je to nejlepší škola čar a kouzel na světě – samozřejmě že jsem se naučila všechny ty předepsané knihy nazpaměť a doufám, že to bude stačit – mimochodem, jmenuji se Hermiona Grangerová, a kdo jste vy?''⁴⁵

Skutečné přátelství mezi Harrym, Ronem a Hermionou vzniká až po čase, ve chvíli kdy jí chlapci zachrání před horským trollem, který vnikl do hradu. Hermiona si konečně uvědomí, že učebnicové znalosti nejsou všechno, statečnost, upřímná pomoc a schopnost improvizace jsou něco, co jí dosud unikalo.

„Šla jsem po tom trollovi pátrat, poněvadž – totiž, myslela jsem si, že bych ho mohla zvládnout sama – poněvadž jsem o trollech přečetla úplně všechno, víte.“

(...) Harry úplně ztratil řeč: Hermiona byla poslední, od koho by čekal sebemenší překročení školního řádu, a teď tu stála a tvrdila, že ho porušila, jen aby jeho a Rona dostala z maléru (...)⁴⁶

Od toho okamžiku však byli s Hermionou Grangerovou kamarádi. Jsou věci, které musíte prožít společně, abyste toho druhého začali mít rádi, a omráčit horského trolla, vysokého dvanáct stop, k takovým věcem určitě patří.⁴⁷

Příběh končí odjezdem všech mladých kouzelníků a čarodějek domů na letní prázdniny. Zpět k Dursleyovým se vrací i Harry, nyní již vcelku veselý chlapec, s mnoha přáteli a krásným pocitem, že se do Bradavic bude moci na podzim zase vrátit. Celkově končí tento díl pozitivním vyzněním, odstrkovaný chlapec konečně našel přátele i sebevědomí, nadále však zůstává skromný a přátelský.

⁴⁵ ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. Praha: Albatros, 2002. s. 102.

⁴⁶ tamtéž, s. 167.

⁴⁷ tamtéž, s. 168.

Ve druhém díle se Harry nijak zvlášť nemění, jeho vlastnosti zůstávají stabilní. Pochopitelně znovu zažívá se svými přáteli další dobrodružství, tentokrát se musí vypořádat s Tajemnou komnatou, která byla po mnoha letech znovu otevřena. V ní ukrytý bazilišek se na příkaz svého pána snaží zabíjet studenty z mudlovských rodin. Jeho pánem není nikdo jiný než Voldemort, tentokrát se objevuje jako mladý student, tuto svoji podobu uchoval v začarovaném deníku, který našla jedna mladá studentka. Voldemort, původním jménem Tom Raddle, ji očaruje, aby plnila jeho příkazy a otevřela Tajemnou komnatu. Nakonec ji nechá baziliškem odvléci do podzemí, protože ví, že ji její kamarád Harry přijde zachránit. Harry ji skutečně v podzemí objeví, malá Ginny však umírá, její život vysává přízrak Voldemorta a stává se tak stále více skutečným. V boji baziliška nejprve oslepí fénix Fawkes a Harrymu se podaří ho poté zabít, sám je ale zraněn a pomalu umírá. Přesto má ještě dost sil, aby jedovatým bazilišským zubem proklál Voldemortův deník, zničil tak jeho přízrak a vrátil život Ginny. Ani Harry pochopitelně neumře, slzy ptáka fénixe jsou totiž všelékem.

V tomto díle se Harry projevuje jako skutečný hrdina schopný rychlého, samostatného a správného rozhodování, současně je také ochotný srdnatě bojovat za život přátel a třeba se i obětovat na jejich záchranu, není-li jiná možnost. Jeho nejistoty a zmatek projevující se v prvním díle již mizí, objevila se však jiná pochybnost.

„Pane profesore... Raddle říkal, že jsem jako on. Že jsme si v mnoha věcech podivně podobní...“⁴⁸

„Takže bych opravdu měl být ve Zmijozelu,“ řekl Harry a se zoufalstvím hleděl Brumbálovi do tváře. „Moudrý klobouk u mě objevil Zmijozelovy schopnosti, a -“

„A poslal tě do Nebelvíru,“ řekl Brumbál klidně. „Poslouchej, co ti teď řeknu, Harry. Máš mnoho vlastností, kterých si Salazar Zmijozel cenil u svých vybraných studentů. Jeho vlastní velice vzácný dar, znalost hadí řeči... schopnost poradit si za všech okolností... rozhodnost... a jistou neúctu k řádům a pravidlům,“ dodal a kníř se mu znovu zachvěl. „Přesto tě Moudrý klobouk poslal do Nebelvíru, a ty víš proč. Přemýšlej chvíli.“

„Poslal mě do Nebelvíru jen proto,“ řekl Harry sklíčeně, „že jsem mu řekl, že nechci do Zmijozelu...“

⁴⁸ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Tajemná komnata. Praha: Albatros, 2000. s. 279.

„Přesně tak,“ přitakal Brumbál a znovu se zářivě usmál. „A právě tím se od Toma Raddlea velice lišíš. O tom, jací jsme doopravdy, Harry, mnohem víc než naše schopnosti vypovídá to, co si sami zvolíme.“ (...)

„Tenhle meč mohl z klobouku vytáhnout jedině ten, kdo do Nebelvíru opravdu patří,“ řekl prostě Brumbál.⁴⁹

V obou těchto prvních dílech je však Harry zobrazován vcelku jednostranně, bez nějakých výraznějších negativních vlastností.

Ve třetím díle s názvem Harry Potter a vězeň z Azkabanu už je Harrymu 13 let, postupně dospívá a nyní se bude muset vypořádat s něčím úplně odlišným, než byly pokusy Lorda Voldemorta vrátit se k moci. Zjistí, že úkryt jeho rodičů Voldemortovi někdo prozradil, jejich přítel, který byl za to a vraždu dalšího z přátel, ze kterého zbyl jen prst, zavřen do Azkabanu. Teď se mu ale podařilo utéct a všichni si myslí, že chce dokončit dílo Pána zla a zabít také Harryho. Jak se ale nakonec ukáže, mnohé je jinak, než si všichni mysleli. Onen muž, o kterém si lidé myslí, že zemřel rukou Siriuse Blacka a zbyl z něho jen prst, tuto svou smrt fingoval a zmizel v kanálech v podobě krysy. Byl to právě on, Peter Pettigrew, kdo zradil.

„Harry,“ zasáhl opět spěšně Lupin, „copak to nechápeš? Celou tu dobu jsme si mysleli, že Sirius zradil tvoje rodiče a Petr že ho pak vystopoval, jenže ono to bylo úplně naopak, nevidíš? Petr zradil tvou matku a tvého otce a Sirius pak vystopoval Petra...“⁵⁰

Harry se tak konečně dozvídá pravdu o zrazení svých rodičů, nedovolí však Lupinovi a Blackovi, aby Pettigrewa zabili, nikdo by se tak pravdu nedozvěděl. Je jediným, kdo má právo o osudu zrádce rozhodnout, a volí pro něho raději azkabanské vězení než smrt. Navíc pro Siriuse, který je Harryho kmotrem, to bude znamenat svobodu a očištění jména.

„Pusť mě!“ vyštěkl Harry a znechuceně ze sebe strhl Pettigrewovy ruce. „Nedělám to pro tebe. Dělán to, protože si myslím, že by táta nechtěl, aby se z jeho nejlepších přátel stali zabijáci – kvůli něčemu, jako jsi ty.“⁵¹

⁴⁹ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Tajemná komnata. Praha: Albatros, 2000. s. 280.

⁵⁰ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a vězeň z Azkabanu. Praha: Albatros, 2001. s. 325.

⁵¹ tamtéž, s. 334.

Dokazuje tak, že už rozhodně není malým chlapcem, ač teprve třináctiletý, musí se rozhodnout jako dospělý muž a volí správně. Znovu se tak projevuje jako hrdina, čtenář má další důvod, aby ho mohl obdivovat.

Příběh sice končí útekem Pettigrewa a dalším pronásledováním Siriuse Blacka mozkomory, nejdůležitější ale je, že Harry pravdu zná. Získal navíc i kmotra, který mu rozumí.

Čtvrtý díl příběhu o tomto čarodějnickém učni se točí okolo turnaje tří kouzelníků. Ačkoli byla stanovena věková hranice pro účastníky 17 let, někdo vhodí do poháru zájemců také Harryho jméno. Spolu s dalšími třemi účastníky ze tří různých kouzelnických škol je vybrán, je ale jasné, že v tom má prsty černá magie. Jako teprve čtrnáctiletý nemá dost zkušeností, ten, kdo ho přihlásil, zřejmě doufal v jeho smrt.

„Třeba někdo doufá, že Potter kvůli ní život opravdu nasadí – a přijde o něj,“ namítl Moody, teď už téměř tlumeně.⁵²

„Harry,“ mluvil nezvykle vážně, „ať už tvé jméno vhodil do Poháru kdokoli, věřím – teď už věřím, že tě chtěli oddělat!“⁵³

Poprvé tak Harry poznává obrovskou závist ostatních spolužáků, kteří se přihlásit nemohli, nikdo mu nevěří, že věkovou hranici neobelstil sám. Tímto davem se dá strhnout i Ron. Vzniká tak mezi nimi jejich první velká roztržka, hádka, která se na první pohled zdá být bez konce.

„Ty to vážně nechápeš, Harry?“ zeptala se ho kamarádka zoufale. „Ron na tebe žárlí!“ „Žárlí?“ řekl Harry nevěřicně. „A kvůli čemu, prosím tě? Chce ze sebe udělat před celou školou blbečka nebo co?“

„Podívej,“ pokračovala Hermione trpělivě, „víš, že se všechna pozornost vždycky soustřeďuje na tebe. Já vím, že to není tvoje vina,“ dodala honem, když viděla, jak už už otvírá navztekane ústa. „Vím, že se o to nijak nesnažíš... Ale – víš dobře, že doma Ron musí ustavičně soupeřit se všemi svými bratry, a ty jsi jeho nejlepší kamarád a fakt ses

⁵² ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Ohnivý pohár. Praha: Albatros, 2001. s. 222.

⁵³ tamtéž, s. 284.

*proslavil – kdykoli tě lidí uvidí, Ron vždycky stojí stranou, ale snáší to a nikdy o tom nemluví, jenže tentokrát už to na něj bylo moc...*⁵⁴

Nakonec je ale jejich přátelství, utužené tolika dobrodružstvími, přece jen silnější, než poraněná hrdost, znovu se udobří a Ron se snaží Harrymu pomoci, jak nejlépe umí.

I v tomto dílu ale musí Harry nakonec všechny své boje vybojovat sám, kamarádi mu mohou pomoci jen s přípravou na ně. V posledním úkolu zjistí, že vše, co se mu dosud v turnaji stalo, bylo naplánováno Voldemortem, který konečně našel způsob, jak se navrátit. Za pomoci černé magie se mu to podaří, získá k tomu i kapku krve nepřítele, tedy Harryho. V závěrečném souboji se podaří Harrymu uniknout s pomocí přenašedla zpět do Bradavic, s sebou vezme i tělo zabitého Cedrika Diggoryho, poslední Voldemortovi oběti.

*„Dnes večer jsi prokázal takovou statečnost, že jsi tím překonal veškeré moje očekávání, Harry. Prokázal jsi stejnou statečnost jako ti, kdo zahynuli v boji proti Voldemortovi, když stál na vrcholu svých sil. Nesl jsi břímě, s nímž by měl co dělat dospělý kouzelník, a vyrovnal ses s ním – dal jsi nám už vše, co jsme od tebe měli právo očekávat. (...)*⁵⁵

Nikdo, kromě Brumbála a jeho věrných, mu však nevěří, že se Pán zla skutečně dokázal navrátit.

Jelikož hlavním protagonistům je již 14 let, podařilo se autorce velice povedeným způsobem zpracovat také jejich zmatky dospívání. Poprvé se tak objevuje téma prvních lásek a náklonností.

„Ona to je víla!“ řekl Harrymu chraplavě.

„Jakápak víla?“ namítla kousavě Hermiona. „Co já vidím, nikdo jiný na ni nevalí oči tak hloupě jako ty!“

(...)

⁵⁴ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Ohnivý pohár. Praha: Albatros, 2001. s. 230.

⁵⁵ tamtéž, s. 544.

*„A já vám říkám, že tohle není obyčejné děvče!“ prohlásil Ron a naklonil se stranou, aby se na ni mohl dívat dál. „Takové jako ona v Bradavicích nemáme!“
„No počkej, v Bradavicích přece máme pěkné holky,“ ohradil se bezděčně Harry. Cho Changová totiž seděla jen o několik míst dál než stříbrovláska. (...)⁵⁶*

Znovu se projevuje známý fakt, že dívky dospívají dříve než chlapci. Při pozváních na zimní ples si kluci počínají velice neobratně, zatímco dívky ví vcelku přesně, jak na věc. Hermionu velmi raní, že ji její kamarádi v podstatě považují jen za dobrou a hlavně chytrou kamarádku, dívku, kterou by mohli pozvat na zimní ples, v ní však nevidí. Ron i Harry jsou chováním dívek zmatení a vlastně ani neví, co od nich chtějí.

*Ron však na ni zazíral, jako by ji najednou spatřil v úplně novém světle. „Hermiono, ten Neville má pravdu – ty přece jsi děvče...“
„Že sis toho konečně všiml,“ poznamenala jejich kamarádka kousavě.
(...) Hermiona po něm šlehla nebezpečně očima. „To, že tobě to trvalo tři roky, Rone, ještě neznamená, že si nikdo jiný nevšiml, že jsem děvče!“⁵⁷*

Je sympatické, že se autorka rozhodla téma dospívání do svých příběhů o Harrym zařadit, její díla tím opět získávají na přitažlivosti. Čtenáři podobného věku, jako jsou hlavní hrdinové, to jistě velmi ocení.

V pátém dílu série dochází ke zlomové situaci v popisu Harryho Pottera jako kladného hrdiny bez nějakých závažnějších negativních vlastností. Je mu již 15 let a začíná se chovat jako skutečný „puberťák“, zahleděný do sebe a chovající se jako spratek. Připadá si odstrčený a ublížený, nevnímá, že ho tím ostatní chtějí chránit. Zvykl si být vždy uprostřed dění, hlavní postavou všech dobrodružství, proto nyní tak těžce nese, že se něco může odehrávat i bez něho.

Pokud to Harry dokázal z náznaků v jejich dopisech posoudit, Hermiona s Ronem byli spolu, pravděpodobně u Ronových rodičů. Představu, že ti dva se báječně baví v Doupěti, zatímco on trčí tady v Zobí ulici, vydýchal jen stěží. Měl na ně takový dopal, že dokonce vyhodil dvě neotevřené krabice čokolády z Medového ráje, které mu

⁵⁶ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Ohnivý pohár. Praha: Albatros, 2001. s. 202.

⁵⁷ tamtéž, s. 316, 317.

*poslali k narozeninám. (...) A s čím měli Ron a Hermione tak napilno? Proč neměl napilno také on, Harry? Neprokázal snad, že je schopen zvládnout mnohem těžší problémy než oni? Zapomněli už všichni na to, co dokázal? Nebyl to snad on, kdo se dostal na ten hřbitov, stal se svědkem Cedrikova zavraždění, byl připoután k náhrobnímu kameni a málem zabit?*⁵⁸

*Nespravedlnost toho všeho jej tolik pobouřila, že měl chuť dát se do vzteklého křiku. Nebýt jeho, nikdo by se vůbec nedozvěděl, že se Voldemort vrátil! A za to se mu dostalo jedině odměny – už celé čtyři týdny trčel v Kvikálkově, byl absolutně odříznutý od světa kouzel (...) Jak na něj mohl Brumbál tak snadno zapomenout? Proč spolu Ron a Hermione něco tropí a jeho k tomu nepřizvali? Jak dlouho bude ještě muset snášet Siriusovy dobré rady, aby zůstal klidný, čekal a choval se slušně?*⁵⁹

Děj příběhu se z Kvikálkova, kde Harry bydlí u Dursleyových a kde ho napadnou mozkomorové, přesunuje do Londýna, na Grimmauldovo náměstí dvanáct, což je rodný dům Siriuse Blacka. Nyní zde ale našel útočiště tzv. Fénixův řád, který shromažďuje všechny kouzelníky a čarodějky podporující Albuse Brumbála v jeho boji proti Voldemortovi. Ministerstvo kouzel naopak tvrdí, že Voldemort se nevrátil a Brumbál a Harry jsou lháři. I zde se Harry se všemi svými přáteli převážně dohaduje, chová se velmi nepříjemně a nesnesitelně, se svým věčným ochráncem Brumbálem téměř nemluví.

Situace se příliš nezlepšuje ani po návratu všech studentů do Bradavic. Ředitelem sice stále zůstává Brumbál, učitelkou Obrany proti černé magie se však stává Dolores Umbridgeová, osoba naprosto věrná Ministerstvu kouzel, panovačná až diktátorská, v prosazování ministerských výnosů fanatická. Kohokoli, kdo by chtěl veřejně sympatizovat s Brumbálem a tvrdit to, co on, rázně trestá a perzekuuje.

Když Harry začne mít znovu sny o Voldemortovi, považuje to Brumbál za špatné znamení. Chce, aby se Harry naučil svou mysl uzavřít a Voldemort ji tak nemohl zneužít. To se však nedaří, nitrobranu se ho snaží naučit profesor Snape, který však již od začátku nemá Harryho rád kvůli své nenávisti k jeho otci Jamesi Potterovi. Harry se při výuce dozví nejhorší, nejponižující vzpomínku Snapea a hned je mu jeho nenávist

⁵⁸ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Fénixův řád. Praha: Albatros, 2004. s. 13.

⁵⁹ tamtéž, s. 15.

jasná. Současně cítí i velké zklamání, že jeho otec byl v mládí skutečně velmi arogantní. Možná i tato zkušenost způsobuje alespoň částečnou změnu v jeho chování, snaží se více kontrolovat své emoce i projevy chování.

Ten pocit děsu a lítosti se v něm neprobudil tím, že na něj Snape křičel a házel po něm sklenice; vznikl z toho, že Harry poznal, jaké to je, když člověka někdo poníží uprostřed přihlížejících. Teď přesně věděl, jak se Snape cítil, když se mu jeho otec vysmíval, a že podle toho, co právě viděl, byl jeho otec doopravdy tak arogantní, jak Snape od samého začátku tvrdil.⁶⁰

Jelikož se ale nenaučil uzavřít svou mysl před Voldemortem, ten toho zneužije, aby Harryho vylákal na Odbor záhad na Ministerstvu kouzel. Ve snu mu ukáže umírajícího Siriuse, Harry sice nedokáže poznat, zda to je skutečnost nebo ne, okamžitě se ale chce vypravit na cestu a Siriuse zachránit. Nechce slyšet žádné námítky, o ničem nepřemýšlí a vypraví se se svými přáteli přesně tam, kam ho chtěl Pán zla dostat.

„Víš... neber to jako kritiku, Harry! Je ale fakt, že... tak nějak... chci říct – nemáš dojem, že máš tak trochu... no – zachránčovský komplex?“ vypravila ze sebe.⁶¹

„To je tedy zvláštní,“ procedil Harry zaťatými zuby, „já si totiž jasně vzpomínám, jak Ron říkal, že jsem promarnil čas, protože jsem si hrál na hrdinu... tohle máš na mysli? Máš dojem, že si zase chci hrát na hrdinu?“

(...)

„Snažím se ti říct – Voldemort tě zná, Harry! Odvlekl Ginny dolů do Tajemné komnaty, protože tě tam chtěl nalákat, to je jeho styl. Ví totiž, že jsi... že jsi ten typ, co prostě vyrazí Siriusovi na pomoc! Co když tě jen chce přimět, aby ses vypravil na odbor záh...“

(...) jestli se tam nevypravíme, Sirius zemře!“

„Ale Harry – co když ten tvůj sen byl – prostě doopravdy jenom sen?“⁶²

Společně s Harrym se na záchrannou misi vydají nejen Ron a Hermiona, ale také Ginny Weasleyová, Neville Longbottom a Lenka Láskorádová. Původně je Harry sice se sebou nechtěl, oni se však nedali jen tak odbýt, chtěli mu pomoci.

⁶⁰ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Fénixův řád. Praha: Albatros, 2004. s. 599.

⁶¹ tamtéž, s. 674.

⁶² tamtéž, s. 675.

„Jenže my potřebujeme tři,“ poznamenala Hermiona. (...)

„Čtyři, Hermiono,“ opravila ji podmračeně Ginny.

„Jestli dobře počítám, řekla bych, že je nás šest,“ dodala klidně Lenka.⁶³

Všichni se během roku tajně cvičili v obraně proti černé magii a nevidí tak důvod, proč by to neměli zvládnout. Jsou ale na omylu, kdyby jim na Ministerstvu nepřišli na pomoc členové Fénixova řádu, není jisté, zda by dokázali zkušené Smrtijedy přemoci. Ti tam na ně totiž už čekali, vše byla jen past, kterou Voldemort vymyslel, aby Harryho na Odbor záhad dostal.

Nikdo nepromluvil. Harry netoužil podívat se komukoli z nich do očí. Bylo mu nanic. Nechápal, proč tam Sirius není. Musí tu být. Tohle je přece to místo, kde ho viděl...⁶⁴

V tu chvíli se napravo i nalevo od něj zvedlo dalších pět hůlek v rukou Rona, Hermiony, Nevilla, Ginny a Lenky. Balvan v Harryho žaludku ještě o něco ztěžkl. Pokud tady Sirius doopravdy není, pak sem kamarády zcela bezdůvodně zavedl na smrt...⁶⁵

A v tu chvíli se vysoko nad nimi rozlétly dokořán dvoje další dveře a dovnitř se tryskem vřítily pět lidí: Sirius, Lupin, Moody, Tonksová a Kingsley.⁶⁶

Bohužel, tuhle zcela nesmyslnou akci zaplatí životem právě ten, jenž byl pro Harryho nejdůležitější, koho se tam původně vydal zachránit.

„No tak, snad se zmůžeš na něco lepšího!“ dráždil ji a jeho hlas se ozvěnou nesl rozlehlým sálem.

Druhý světelný paprsek ho vzápětí udeřil přímo do prsou.

Siriusova ústa zůstala ještě roztažena v posměšném úsměvu, ale oči se mu rozšířily ohromením.⁶⁷

⁶³ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Fénixův řád. Praha: Albatros, 2004. s. 700.

⁶⁴ tamtéž, s. 715.

⁶⁵ tamtéž, s. 718.

⁶⁶ tamtéž, s. 735.

⁶⁷ tamtéž, s. 739.

V posledních chvílích boje se dostaví i sám Voldemort, aby Harryho konečně zabil, tomu však zabrání Brumbál. Jediným pozitivem této akce je, že sám ministr kouzel Popletal stihne přijít před zmizením Pána zla a sám se tak může přesvědčit o pravdivosti všeho, co celý rok tvrdil Brumbál i Harry – Lord Voldemort se skutečně vrátil, nyní již o tom není pochyb.

V Bradavicích Harrymu Brumbál prozradí, co bylo skryto ve věštbě, kvůli které ho Voldemort na ministerstvo nalákal, ta však byla v boji zničena. Harry se tak dozvídá, zásadní konec věštby, který je více než jasný. Buď Voldemorta zabije a stane se tak vrahem, nebo bude sám zabit.

*(...) proto jeden z nich musí zemřít rukou druhého, neboť ani jeden nemůže žít, jestliže druhý zůstává naživu... (...)*⁶⁸

Harry se tak musí vypořádat s mnoha událostmi, které se v poslední době udály. Navíc si vyčítá smrt Siriuse, není ani schopen o něm mluvit, když začne někdo jiný, utíká. Po smrti rodičů je pro něho smrt jeho kmotra druhou největší ztrátou, se kterou se nemůže jen tak vypořádat.

*(...) To, že Brumbál projevil jisté známky slabosti, ho naopak ještě více rozzuřilo. Neměl právo být slabý, když chtěl Harry hulákat a běsnit.*⁶⁹

V tuto chvíli mu jistě čtenáři odpustí všechny jeho pubertální excesy, kterých se v průběhu tohoto příběhu dopustil, ztrátou svého kmotra skutečně trpí. Ani nyní se sice nechová právě nejlépe, dá se to však alespoň trochu pochopit a omluvit. Navíc ho to jistě dětem i mládeži znovu více přiblíží, zlidší, není to pouze kouzelný hrdina, ale obyčejný kluk, který toho již hodně zakusil. Možná v jeho reakcích někteří obdivovatelé poznají i sami sebe, pokud se již někdy ocitli v podobné situaci, v jaké je teď on.

V šestém dílu se autorka vrací k tématu, které se poprvé objevilo již v díle čtvrtém. Jelikož dějová složka je ve značném nepoměru k celkovému počtu stránek,

⁶⁸ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Fénixův řád. Praha: Albatros, 2004. s. 770.

⁶⁹ tamtéž, s. 764.

různé milostné eskapády Harryho a jeho přátel jsou po většinu příběhu to nejzajímavější, co nám může tato kniha nabídnout.

Začněme ale od začátku. Na rozdíl od pátého dílu, ve kterém se Harry choval skutečně otřesně a nepříjemně, je nám již od prvních kapitol této knihy jasné, že své pubertální výkyvy nálad překonal skutečně velmi rychle. Nepochybně k tomu přispěly i nepříjemné události z konce předchozího dílu, jeho pátého školního roku. Nyní je ale všechno jinak. Harryho jako by smutek nad smrtí Siriuse uklidnil. Také jeho vztah s Brumbálem se vrací do dřívějšího stavu.

Rozpaky, které se ho zmocnily, byly o to větší, že se nemohl zbavit vzpomínky na to, za jakých okolností se setkali naposledy. Nejenže na Brumbála tehdy hodně křičel, ale dělal, co mohl, aby roztráskal některé jeho nanejvýš pečlivě opatrované cennosti. Brumbál se ale zdál být naprosto klidný.⁷⁰

Již pár týdnů po začátku prázdnin může Harry odjet od Dursleyových k Ronovi a jeho rodině, kam přijede také Hermiona. Společně zde stráví ty nejlepší prázdniny, jaké kdy Harry zažil.

Po návratu do školy se Harrymu začne Brumbál věnovat na soukromých hodinách, které mu mají pomoci v boji proti Voldemortovi. Oproti očekávání ho však neučí žádné kletby ani obranná kouzla, bere ho s sebou na cesty do vzpomínek o Lordu Voldemortovi, které se mu podařilo získat. Je přesvědčen, že právě podrobná znalost toho, co Voldemorta zajímalo, na čem mu záleželo, pomůže Harrymu v jeho boji. Tyto soukromé hodiny trvají celý rok.

Poprvé se daří Harrymu zazářit v hodinách lektvarů, na které mají po profesoru Snapeovi jiného učitele. Vše je ale jen díky staré učebnici, která kdysi patřila jakémusi „princi dvojí krve“, ten byl na lektvary očividně nadaný, do knihy proto připsal mnoho vlastních zlepšujících poznámek, mimo jiné i některá nová kouzla. Hermiona Harryho před užíváním neznámé knihy varuje, ten ji však neposlouchá. Teprve na samém konci příběhu zjistí, že oním princem dvojí krve nebyl nikdo jiný než Snape.

⁷⁰ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. Praha: Albatros, 2005. s. 53.

Po absolvování několika lekcí u Brumbála se Harry konečně dozví, zásadní informaci, která mu pomůže Voldemorta zničit. Ten totiž v touze po nesmrtelnosti rozštěpil svou duši a uložil její kousky do různých věcí, aby si tak zajistil přežití i v případě, že by bylo jeho tělo zničeno.

(...) Pojmu viteál se používá k označení předmětu, do něhož někdo ukryl část své duše.“

(...)

„No, musíte svoji duši rozpoltit, rozumíte,“ vysvětloval Křiklan, „a jednu část potom ukryjete do nějakého předmětu mimo své tělo. Dotyčná osoba pak nemůže zemřít ani tehdy, je-li její tělesná schránka napadena či zničena, protože část duše zůstane připoutaná k zemi a nepoškozená. (...)”⁷¹

Právě po těchto viteálech Brumbál pátrá a příští bude moci jít Harry zneškodnit s ním.

Po celý školní rok se také naše trojice snaží zjistit, k čemu se chystá Draco Malfoy. V závěru příběhu, kdy děj konečně akceleruje, zjistíme, že se mu podařilo opravit starou kouzelnou skříň, díky níž do školy dokáže vpustit Smrtijedy. Ve chvíli, kdy se Brumbál s Harrym vypraví najít další viteál, vpustí Voldemortovi přísluhovače do hradu, kde vypukne lýtý boj mezi Smrtijedy a hlídkujícími členy Fénixova řádu. Mezitím se vrací také Harry s Brumbálem, ten je ale velmi oslaben zrádným lektvarem, který musel vypít, aby se dostali k ukrytému viteálu.

Dojde k rozhodujícímu střetnutí na astronomické věži, ve chvíli, kdy Brumbál znehybní Harryho pod neviditelným pláštěm, Draco ho odzbrojí. Mladý Malfoy totiž dostal od Pána zla úkol – zabít Brumbála, nebo bude zabit on i jeho rodina. Draco však nemá dost sil na to, aby svůj úkol dokončil. K Harryho zděšení tento úkol vykoná sám Severus Snape, ačkoli ho Brumbál prosí o pomoc.

Příběh tak končí Brumbálovým pohřbem a Harryho rozhodnutím, že příští rok už do posledního ročníku nenastoupí. Musí dokončit úkol, jenž mu Brumbál zadal ještě před svou smrtí, musí najít a zničit všechny zbývající viteály a pak se pokusit zničit i samotného Voldemorta. Na tento úkol ale nebude sám, jeho přátelé budou stále s ním.

⁷¹ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. Praha: Albatros, 2005. s. 409.

*„Já se sem nevrátím – i kdyby to tu v novém školním roce přece jen zase otevřeli,“
prohlásil Harry.*

(...)

*„Potom musím vypátrat ty zbývající vitéály, nemyslíš?“ odpověděl Harry a zadíval se
na Brumbálovu bílou hrobku, jež se odrážela na hladině na protějším konci jezera. „To
si totiž Brumbál přál, abych to udělal, proto mi o nich všechno pověděl. Pokud měl
pravdu – a já nepochybuju, že ji měl – jsou ještě čtyři z nich někde ukryté. Musím je
najít a zničit a pak musím pátrat i po sedmém kousku Voldemortovy duše, který zůstává
v jeho těle, protože já jsem ten, kdo má Voldemorta zabít. (...)*

(...)

„Budeme s tebou, Harry,“ ozval se Ron.

(...)

*„Už jednou jsi nám říkal,“ připomněla mu tiše Hermione, „že když budeme chtít,
můžeme ještě couvnout. Času jsme měli dost, nemyslíš?“*

„Zůstaneme s tebou, ať se děje cokoli,“ přidal se Ron. (...)⁷²

Nyní se tedy vraťme k tomu, co je z hlediska Harryho dospívání stejně důležité jako Brumbálovy lekce. Po krátkodobém vzplanutí ke spolužačce Cho Changové z jiné koleje před dvěma roky Harry s žádnou jinou dívkou nechodil, ani se do jiné nezamíloval. Nyní ale začíná mít pocit, že se musel zbláznit. Snaží se namluvit si, že city, které se v něm probouzí vůči Ginny Weasleyové, jsou jen ochránářské pudy staršího bratra, strávili spolu přece celé léto v Doupěti u Weasleyových.

„Nerad vidím, když se mi vlastní sestra s někým veřejně mucká.“

„Než jste sem vrazili, nabyla v téhle chodbě ani noha!“ odsekla Ginny.

Dean se tvářil rozpačitě. Váhavě se na Harryho zazubil, Harry však jeho úsměv neopětoval, protože právě zrozený netvor v jeho útrokách se s řevem dožadoval Deanova okamžitého vyhazovu z týmu.⁷³

(...) pokoušel se sám sebe přesvědčit, že to, co k Ginny cítí, je přesně totéž, co by k ní cítil starší bratr. Strávili přece jako bratr a sestra celé léto, hráli spolu famfrpál, popichovali Rona a dělali si legraci z Billa a Šišly, ne? Zná už Ginny tolik let... je přece přirozené, že se chová jako její ochránce... přirozené, že na ni chce dávat pozor... že má

⁷² ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. Praha: Albatros, 2005. s. 532, 533.

⁷³ tamtéž, s. 237.

*chut' Deana roztrhat na kusy za to, že se s ní líbá... Ne... tenhle bratrský cit se bude muset naučit ovládnout...*⁷⁴

Z povzdálí sleduje, jak se schází a rozchází s různými chlapci, sám si ale nechce přiznat, že by ji sám rád pozval na schůzku.

(...) To je kvůli tomu, že je to Ronova sestra, přesvědčoval se. Nelíbilo se mi, že se líbala s Deanem, prostě proto, že je to Ronova sestra...

*Jenže to už se mu do mysli vloudila představa, jak v té opuštěné chodbě stojí a líbá Ginny on sám... zlotvor v jeho hrudi spokojeně zapředl... (...)*⁷⁵

Jak už to tak ale bývá, nakonec se přece jen odhodlá, pronásleduje ho však představa, jak na jeho lásku k Ginny zareaguje Ron, její starší bratr. Nerad by kvůli tomu ztratil kamaráda.

Harry se rozhlédl a uviděl, jak k němu běží Ginny. Obličej jí zářil radostí a štěstím, když se mu vrhla kolem krku a objala ho. A Harry ji bez rozmýšlení, živelně a beze strachu, že to uvidí padesát lidí, políbil.

Uplynulo několik dlouhých chvil – nebo to snad bylo půl hodiny či možná řádka prosluněných dnů – než se od sebe odtrhli. V místnosti zavládlo naprosté ticho. Pak několik lidí uznale zahvízdalo a ostatní se začali nervózně pochechtávat. Harry pohlédl přes temeno Ginnyiny hlavy a spatřil Deana Thomase, který držel v ruce rozmáčknutou sklenici, a Romildu Vaneovou, která vypadala, jako by po něm chtěla něco hodit. Hermiona celá zářila štěstím, Harryho oči ale hledaly Rona. Když ho konečně našly, Ginnyin bratr stále ještě třímal v rukou pohár a tvářil se přibližně tak, jako by ho někdo praštil do hlavy palicí. Na zlomek vteřiny si hleděli do očí, potom Ron nepatrně škulbl hlavou a Harry z jeho gesta vyčetl: „No tak jo – když jinak nedáte.“⁷⁶

Harrymu se tak velmi ulevilo, jeho lásce nestojí nic v cestě. Na konci příběhu se však s Ginny rozchází, nechce ji ohrozit svým bojem proti Voldemortovi.

⁷⁴ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. Praha: Albatros, 2005. s. 239.

⁷⁵ tamtéž, s. 239.

⁷⁶ tamtéž, s. 439.

„Voldemort využívá lidi, kteří jsou jeho nepřátelům blízcí. I tebe už kdysi použil jako návnadu, a to jen proto, žes byla sestra mého nejlepšího kamaráda. Zkus si představit, jaké by ti hrozilo nebezpečí, kdybychom spolu dál chodili. (...)⁷⁷

Také Ron a Hermiona mají ve svém původně kamarádském vztahu pořádný zmatek. Hermiona se znovu projevuje jako velice chytrá dívka, z původní šprtky a „knihomolky“ dospěla ve všestranně inteligentní slečnu, která jejich pomalu se měnící vztah pochopí mnohem dříve než chudák Ron, který nikdy v oblasti vztahů neprojevoval nijak bystrý úsudek. Nelíbí se mu, že by se Hermiona snad mohla zajímat o někoho jiného, sám si ale neuvědomuje, proč to tak je, a nechápe ani některé Hermioniny reakce.

(...) když k nim s Ronem došli, Parvati šťouchla do Levandule, ta se ohlédla a široce se na Rona usmála. Ron překvapeně zamrkal a pak její úsměv široce opětoval. Zároveň ihned změnil krok a nesl se jako páv. (...) Hermiona se však celý zbytek cesty studenou mlhou a drobným deštěm až na stadion tvářila chladně a nepřístupně, a když si šla najít místo na tribuně, ani Ronovi nepopřála hodně štěstí.⁷⁸

„Smíme si přivést hosty,“ skočila mu do řeči Hermiona, která z nějakého důvodu zrudla jako opařená, „a já jsem původně chtěla pozvat tebe. Jestli si ale myslíš, že je to taková pitomost, tak se na tebe vykašlu!“

(...)

„Vážně jsi mě chtěla pozvat?“ Ron úplně změnil tón.

„Chtěla,“ odsekla rozzlobeně Hermiona. „Ale samozřejmě, pokud si přeješ, abych se dala do party s McLaggenem...“

(...)

„Ne, to si nepřeju,“ hlesl téměř neslyšně Ron.⁷⁹

Dochází tak mezi nimi k mnoha nedorozuměním, Ron dokonce začíná chodit s jinou dívkou, nakonec si ale i on dokáže přiznat, že má Hermionu rád víc než jen jako kamarádku. Harry tyto jejich citové zmatky sleduje spíše z povzdálí, ve chvíli, kdy se ti

⁷⁷ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. Praha: Albatros, 2005. s. 529.

⁷⁸ tamtéž, s. 185.

⁷⁹ tamtéž, s. 233.

dva rozhádají, se snaží udržet status quo a jen doufá, že jejich vzájemné přátelství tyto milostné uragány přežije.

*Ne že by to bylo nějaké obrovské překvapení, přemítal Harry (...) už nějakou dobu měl totiž dojem, že by k tomu dřív nebo později dojít mohlo. Nebyl si ale jistý, jestli z toho má nebo nemá mít radost... Vždyť on a Cho teď k sobě cítí takové rozpaky, že se na sebe bojí podívat, natož si něco říct. Co když spolu Ron a Hermiona začnou chodit a pak se rozejdou? Neskončí tím i jejich přátelství? (...) A co když se naopak nerozejdou? Co když se začnou chovat jako Bill a Fleur a on si bude v jejich společnosti připadat nesnesitelně trapně, takže stejně o oba kamarády navždy přijde?*⁸⁰

Autorce se zde znovu podařilo velmi přesně vystihnout všechny zmatky dospívání i to, jaké nečekané problémy to může přinášet. Dospívající hrdina tak musí řešit nejen další dobrodružství v boji proti Voldemortovi, ale také ryze osobní záležitosti, jeho citové zmatky jsou jistě čtenářům velmi sympatické, znovu ho ukazují v odlišné pozici než jen jako hrdinu. V tom, jak se s touto situací on a jeho kamarádi vyrovnávají, mohou čtenáři najít i jistý návod pro řešení svých vlastních problémů.

Závěrečný sedmý díl celé série se odlišuje od všech předcházejících dílů nejen celkovou kompozicí děje, ale také překvapivou vyzrálostí hlavního hrdiny a jeho přátel. Dochází zde k mnoha zásadním poznáním a rozhodnutím, také ke konečnému zúčtování mezi silami dobra a zla.

Každý předcházející díl začínal prázdninami a odjezdem do školy, nyní je ale vše jinak. Harry se rozhodl, že už se do školy nevrátí, a jeho přátelé ho v jeho rozhodnutí podpořili. Blíží se však jeho sedmnácté narozeniny, kdy se stane v kouzelnickém světě dospělým, a kouzelná ochrana kolem domu Dursleyových skončí. Členové Fénixova řádu zajistí jeho přesun do bezpečného úkrytu u Weasleyových, cestou ale musí čelit útoku Smrtijedů. Na oslavu Harryho sedmnáctých narozenin dorazí do Doupěte také ministr kouzel, aby Harrymu, Ronovi a Hermioně předal dědictví po Brumbálovi. Hermiona dostala knihu bajek, Ron zatemňovač, který Brumbál sám zkonstruoval, Harry Zlatonku, kterou chytil ve svém prvním famfrpálovém zápasu. Tyto věci jim Brumbál očividně odkázal za určitým účelem, nikdo ho ale nyní nechápe.

⁸⁰ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. Praha: Albatros, 2005. s. 234.

V Doupěti počkají na svatbu Fleur s Billem, všichni z ní ale musí utéct, ministerstvo padlo, přesněji dostalo se pod vládu Voldemorta, a Smrtijedi mají nyní neomezené pravomoci. Harry, Ron i Hermiona se tak vydají na svou cestu, o které ani sami nevědí, kam je vlastně zavede, rychleji, než čekali. Ví jen jedno, dostali úkol, který je třeba splnit, nikdo ale neví, jak začít.

*Tam někde v okolním světě jsou další viteály, on ale neměl sebemenší ponětí, kde mohou být. Dokonce ani nevěděl, v jaké podobě jsou ukryté, a také vůbec netušil, jak by měl zničit ten jediný, který zatím našli (...)*⁸¹

V průběhu celé knihy se střídají pasáže vcelku akční, plné napětí, s částmi uvolněnými, ve kterých se, dá se říct, nic podstatného neděje, Harry se svými přáteli stále někam cestuje, přemísťují se. Právě v těchto pasážích se ale dozvídáme mnohé o jejich vzájemných vztazích, o cestě, kterou již společně urazili. Během tohoto putování dochází mezi přáteli i k několika roztržkám. Jejich důvodem je především absence jakéhokoli přesnějšího plánu, svou roli ale kupodivu hraje také hlad a zákeřný medailon-viteál, který tomu, kdo ho právě nosí, našeptává jeho nejhorší obavy. Nejhorší z těchto hádek vyvrcholí Ronovým odchodem.

„Mysleli jsme, že víš, co děláš!“ rozkřikl se Ron a stoupl si. Jeho slova se do Harryho zabodla jako rozžhavené dýky. „Mysleli jsme, že ti Brumbál řekl, co máš dělat, mysleli jsme, že máš nějaký opravdový plán!“

(...)

„Tak to se tedy omlouvám, že jsem vás zklamal,“ řekl Harry naprosto vyrovnaným tónem, přestože v nitru si připadal prázdný a neschopný. „Od samého začátku jsem k vám byl absolutně upřímný, řekl jsem vám všechno, co mi Brumbál pověděl. A pokud sis toho náhodou nevšiml, jeden viteál jsme už našli –“⁸²

„Chceš tady zůstat, nebo co?“

„Já...“ Tvářila se zmučeně. „Ano... ano, Rone, já zůstanu. Rone, slíbili jsme, že půjdeme s Harrym, slíbili jsme, že mu pomůžeme –“

„Rozumím, vybrala sis jeho.“

⁸¹ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. Praha: Albatros, 2008. s. 240.

⁸² tamtéž, s. 264.

„Rone, ne – prosím – vrať se, neodcházej!“⁸³

Harry s Hermionou pokračují v cestě dál, hledají další viteály, znovu jen o vlásek uniknou před Voldemortem. Oba se vyhýbají tomu, aby o Ronovi mluvili, právě to ale nakonec umožní jeho návrat. Jako správný přítel totiž i Ron přichází k rozumu, pokouší se ke kamarádům vrátit, nakonec se mu to s pomocí zatemňovače podaří. Jeden z Brumbálových odkazů tedy již svůj úkol splnil.

„Co já vím?“ pokrčil rameny Ron. (...) Ze stejného důvodu, proč ti odkázal starou Zlatonku a Hermioně knížku pohádek.“

„A co je to za důvod?“ zapátral Harry, otočil se k Ronovi, pohlédl mu přímo do očí a zoufale v nich hledal odpověď.

„Nemám tušení,“ povzdechl si Ron. „Občas mě napadlo, když jsem byl tak trochu mimo, jestli se prostě nebavil na náš účet nebo... nebo jestli nám to schválně nechtěl ztížit. Už si to ale nemyslím, teď už ne. Moc dobře věděl, co dělá, když mi dal ten zatemňovač, co říkáš? Musel –“ Ron měl uši červené jako ředkvičky, náhle se nesmírně zajímal o trs trávy a šťouchal do něj špičkou nohy, „musel to vědět, že prásknu do bot.“

„Ne,“ opravil ho Harry, „musel vědět, že se vždycky budeš chtít vrátit.“⁸⁴

Ron se navíc vrátil v pravou chvíli, aby Harrymu zachránil život v jezírku, navíc se mu odtud podařilo vytáhnout i Nebelvírův meč, pro který Harry skočil. Nakonec je to právě Ron, kdo tímto mečem zničí medailon-viteál, musí ale překonat své nejhorší obavy, které mu medailon předložil.

Musel se odmlčet. Teprve teď, když byl Ron zase s ním, si plně uvědomoval, jak těžkou zkouškou pro ně jeho nepřítomnost byla.

„Je pro mě jako vlastní sestra,“ pokračoval po chvíli. „Mám ji rád jako vlastní sestru a řekl bych, že ona ke mně cítí totéž. Je to tak odjakživa, co pamatuju. Myslel jsem, že to víš.“

(...)

„Omlouvám se,“ hlesl chraptivě. „Omlouvám se, že jsem utekl. Víš, že jsem – že jsem byl –“

(...)

⁸³ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. Praha: Albatros, 2008. s. 266.

⁸⁴ tamtéž, s. 333.

„Řekl bych, že jsi to dnes v noci odčinil,“ ušklíbl se Harry. „Vytáhl jsi meč z jezírka. Zničil jsi viteál. A mně jsi zachránil život.“

Když to takhle říkáš, vycházím z toho jako mnohem větší hrdina, než ve skutečnosti jsem,“ zahučel Ron.

„Podobné věci vždycky vyzní líp v řeči než ve skutečnosti,“ přikývl Harry. To už se ti přece léta snažím vysvětlit.“⁸⁵

Také Hermionina kniha bajek nachází své uplatnění, díky ní přichází naše trojice na stopu relikviím smrti. Ty jsou celkem tři, neviditelný plášť, kámen vzkříšení a neporazitelná bezová hůlka. Kdo ovládne všechny z nich, stane se pánem nad smrtí. Harry musí vybojovat těžký vnitřní boj, zda se má dál pokoušet hledat a ničit Voldemortovy viteály, nebo najít zbývající relikvie a zajistit si vítězství nad nepřítelem takto. Zmítají jím těžké pochyby, Brumbál mu nikdy nedal jasnou cestu či návod, na Harryho rozhodnutí nyní závisí mnoho a on si to uvědomuje. Navíc jednu z relikvií, neviditelný plášť, už vlastní, dědí se v jejich rodině po staletí.

A Harry viděl sám sebe, jak coby držitel všech třech relikvií čelí Voldemortovi, jehož viteály se mu nemůžou rovnat... Ani jeden nemůže žít, jestliže druhý zůstává naživu... Je snad tohle odpověď na jeho problém? Relikvie versus viteály? Existuje přece jen možnost, jak zajistit, že to bude on, kdo zvítězí? Stane-li se pánem relikvií smrti, bude v bezpečí?⁸⁶

Harry si je jistý, že vlastní dokonce i druhou relikvii, kámen vzkříšení, ze kterého nic netušící Voldemort udělal jeden z viteálů. Ten ale Brumbál již zničil a podle Harryho ukryl do oné staré Zlatonky. Navíc, jak zjišťuje, Voldemort sám pátrá po bezové hůlce, ví o její obrovské moci, o relikviích však neví nic. Nastává čas rozhodnutí, co měl ale vlastně Brumbál „za lubem“, proč mu vše tak ztížil?

Je snad mým posláním vědět, ale nehledat? Věděl jste, jak pro mě bude něco takového těžké? Bylo právě to důvodem, proč jste mi to tak zkomplikoval? Chtěl jste mi poskytnout čas, abych k tomu pochopení dospěl sám?⁸⁷

⁸⁵ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. Praha: Albatros, 2008. s. 324.

⁸⁶ tamtéž, s. 364.

⁸⁷ tamtéž, s. 408.

*Harry zaváhal. Uvědomoval si, co všechno na jeho rozhodnutí závisí. Sotva zbýval ještě nějaký čas, musel se rozhodnout hned teď – viteály, nebo relikvie?*⁸⁸

Nakonec se Harry rozhoduje pro hledání viteálů a může jen doufat, že se rozhodl správně. To bylo to, oč ho Brumbál požádal, tím může Voldemorta natolik oslabit, že bude možné ho zabít, to udělat prostě musí, ač ho relikvie lákají. Voldemort sice získává bezovou hůlku, již mnoho let ji měl sám Brumbál, Harry už se ale stejně rozhodl.

„Ne,“ hlesl Harry a padl na kolena do trávy. „Hermiona má pravdu. Brumbál nechtěl, abych ji měl. Nechtěl, abych si ji vzal. Chtěl, abych našel viteály.“
„Neporazitelná hůlka, Harry!“ zasténal Ron.
„Nebylo mým úkolem... mým úkolem je zničit viteály...“⁸⁹

Ačkoli je Harrymu teprve sedmnáct let, projevuje se jako skutečně vyzrálý mladý muž, ví, co je jeho úkolem a navzdory různým pokušením se s ním snaží čestně vypořádat. Nehledí při tom na svůj osobní prospěch, což ho činí ještě obdivuhodnějším. Přitom jeho největší zkouška má teprve přijít.

Po různých peripetích se Harry s přáteli dostává znovu do Bradavic, zde je ukryt poslední z viteálů, který mohou najít. Had Nagini, poslední z viteálů, je stále s Voldemortem, toho hledat nepotřebují. Všichni na hradě se po jejich příchodu připravují na boj se Smrtijedy, nezletilí kouzelníci jsou evakuováni stejně jako všichni, kteří se do bojů zapojit nechtějí. Únikovou cestou proudí lidé i do hradu, jsou tu všichni členové Fénixova řádu a ostatní, kteří se chtějí připojit. Dojde k litému boji, toto zdržení však splní svůj účel, Harrymu se podaří zničit i poslední ukrytý viteál. Voldemort však o jejich zničení již ví a hada Naginiho chrání kouzly.

Voldemort chce plně ovládnout bezovou hůlku a proto zabije také Snapea, protože to byl právě on, kdo zabil Brumbála, jejího předchozího majitele. Snape, ještě než zemře, stihne Harrymu předat vzpomínky na vše, na čem se s Brumbálem dohodli, umožní mu tak mnohé pochopit a odpustit. Snape celý život miloval jeho matku, proto

⁸⁸ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. Praha: Albatros, 2008. s. 409.

⁸⁹ tamtéž, s. 422.

byl po její smrti Brumbálovým nejoddanějším. Nyní je jasné i to, co musí nastat. Harry s konečnou platností pochopil neodvratnost svého osudu.

Konečně pochopil, že není povolán přežít. Od samého začátku byl povolán pokojně spočinout v čekající náruči Smrti. Na své pouti měl najít a zničit viteály poutající Voldemorta k životu, až naposledy překříží Voldemortovi cestu a nezvedne hůlku na svoji obranu, bude konec rychlý a čistý. To, co se mělo stát už dávno v Godrikově dole, se definitivně uzavře – ani jeden nepřežije a nezůstane naživu.

(...)

(...) vůle k životu byla vždy mnohem silnější než jeho strach ze smrti. A přece ho nyní ani nenapadlo, že by se mohl pokusit o útěk a někde se před Voldemortem skrýt. Bylo po všem, dobře si to uvědomoval a zbývalo mu už jen to udělat: zemřít.⁹⁰

V tuto chvíli se Harry projevuje jako opravdový hrdina, jeho odvaha je až heroická, rozhodne se obětovat, tak jako kdysi jeho matka, aby zachránil před Voldemortem všechny, kteří jsou na hradě.

A Brumbál věděl, že Harry před svěřeným úkolem necouvne, že vytrvá až do hořkého konce, přestože to bude i jeho konec. (...) Brumbál stejně jako Voldemort věděl, že Harry nedovolí, aby místo něj zemřel někdo jiný, když teď zjistil, že je v jeho moci tomu zabránit.⁹¹

Právě sílu tak velké lásky, která je schopná až sebeobětování, Pán zla nikdy nepochopil, vždy ji podceňoval. A tato jeho arogance a přezíravost vůči všemu, co nesouvisí s uměním černé magie, je začátkem jeho konce. Harry se vydá Pánu zla na milost, nebrání se a rozhodne se raději zemřít, jen aby jeho přátelé mohli žít. Stane se však něco, co nikdo nečekal, snad kromě Brumbála. Vražedná kletba Harryho nezabije, zabije však tu část Voldemortovy duše, kterou na něho kdysi sám neplánovaně přenesl. V okamžiku bezvědomí se Harry v představách setkává s Brumbálem. Mnohé se v této snové pasáži vysvětlí, proč Harry nezemřel, ačkoli poskytl ostatním svou ochranu, proč mu Brumbál vše tak ztížil a také to, co se ještě stát musí.

⁹⁰ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. Praha: Albatros, 2008. s. 575.

⁹¹ tamtéž, s. 576.

„(...) Jsi opravdovým pánem Smrti, protože opravdový pán před Smrtí neutíká. Ví, že musí zemřít, a chápe, že ve světě živých jsou mnohem, mnohem horší věci než umírání.“⁹²

Všichni ostatní jsou o Harryho smrti přesvědčeni. Voldemort se triumfálně vydává k bradavickému hradu, všichni jeho obránci vyjdou ven, aby se přesvědčili o pravdivosti jeho slov. Při pohledu na Harryho bezvládné tělo jsou všichni v šoku. Na odpor se ale postaví Neville Longbottom, podaří se mu Nebelvírovým mečem setnout hlavu hadu Naginimu, jak to Harrymu slíbil, pokud by měl tu možnost. V nastalém zmatku se Harry pod neviditelným pláštěm vytratí, ve Velké síni nakonec dojde ke konečnému zúčtování mezi Harrym a Voldemortem. Při něm sdělí Voldemortovi, jakých chyb se ve své nevědomosti a přezíravosti dopustil, ani bezová hůlka mu totiž doopravdy nepatří.

„Dnes v noci už nikoho nezabiješ,“ ubezpečil ho Harry, když kolem sebe kroužili a hleděli si do očí, zelené do rudých a naopak. „Už nikdy nikoho nezabiješ. Copak jsi to ještě nepochopil? Byl jsem ochoten zemřít, abych ti zabránil těmhle lidem ublížit-“

„Ale neudělals to!“

„Měl jsem to v úmyslu a právě to rozhodlo. Udělal jsem totéž, co udělala moje matka. Ti lidé jsou před tebou v bezpečí. Nevšiml sis snad, že žádné z kouzel, která proti nim vrháš, nemá trvalý účinek? (...)“⁹³

„Na to už je pozdě,“ namítl Harry. „Svoji příležitost jsi promeškal. Tentokrát jsem byl první já. Přemohl jsem Draca už před několika týdny. Tuhle hůlku jsem mu vzal.“

(...)

„Takže všechno teď závisí jen na jednom, že?“ šeptl Harry. „Ví hůlka, kterou držíš v ruce, že byl její minulý pán odzbrojen? Protože jestli to ví... pak jsem skutečným pánem bezové hůlky já.“⁹⁴

Nakonec vše vyjde tak, jak Harry předpokládal, bezová hůlka odmítne zabít svého nového pána, vražedná kletba se odrazí zpět k Voldemortovi, ten je tak zabit sám

⁹² ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. Praha: Albatros, 2008. s. 598.

⁹³ tamtéž, s. 612.

⁹⁴ tamtéž, s. 616.

sebou. Harry se rozhodne, že bezovou hůlku užívat nebude, spraví si s ní svou původní a pak ji uloží zpět do Brumbálova hrobu.

V poslední kapitole se setkáváme s Harrym, Ginny, Ronem i Hermionou po 19 letech. Oba páry vyprovází na spěšný vlak do Bradavic své děti, máme tak možnost zjistit, kam se každý z nich za tu dobu posunul. Z Harryho se stal zodpovědný otec rodiny, jeho dva synové nesou jména všech důležitých mužů, se kterými se setkal – James a Albus Severus, nejstarší dcera je pojmenována Victoria, nejmladší naopak Lily, po své babičce. V tuto chvíli se se všemi našimi známými loučíme, tak jako se oni loučí se svými dětmi.

Postava Harryho Pottera se stala celosvětově velmi oblíbenou, mnohé děti v něm našly svého hrdinu bez bázně a hany, se kterým mohly nejen prožívat neuvěřitelná dobrodružství, ale také postupně dorůstat, identifikovat se s ním.

Jedná se o typický příklad vítězství dobra nad zlem, hrdina musí projít náročnou cestou vlastního vývoje, v tomto případě i dospívání. Postupně se tak v mnoha zkouškách formuje jeho charakter, upevňují se jeho vlastnosti, buduje si vztahy se svými přáteli. Máme možnost sledovat, jak je malý kluk, který ve vlastní rodině platil za outsidera, vtažen spíše proti své vůli do mnoha dobrodružství, ale i tak v nich obstojí. Postupně dorůstá v dospělého mladého muže, jenž plně přebírá zodpovědnost za své činy i rozhodnutí a je si moc dobře vědom toho, co je v životě nejdůležitější.

Harry se od útlého dětství setkával jen s ústrky a bezprávím, přesto nikdy na svět nezanevřel, necítil potřebu se mu za jeho nevšímavost pomstít. Jeho srdce naopak zůstalo čisté a nevinné. Tuto svou čistotu si přinesl i do nové školy v Bradavicích, bylo to právě jeho upřímné a statečné srdce, které mu správně napovědělo, s kým by se měl kamarádit.

Ač byl v kouzelnickém světě slavnou osobou, nikdy nezpychl, nesnažil se prosazovat na úkor ostatních. Velmi si vážil svých přátel, jejich pomoci, toho, že jsou za

všech okolností na jeho straně. Sílu tohoto přátelství prověřilo mnoho různých dobrodružství, s přibývajícimi léty stále nebezpečnějších.

Když už se ani nechtělo věřit, že tak čistě pozitivní hrdina by mohl vůbec v reálném světě existovat, dospěl Harry do puberty. Ani on se nevyhnul mnoha různým excesům tak typickým pro tento věk. Znovu se tím ale svým čtenářům spíše přiblížil, nebyl to už obraz nikdy nechybujícího světce, ale úplně normálního kluka se vším, co k tomu patří. Každému by zřejmě poněkud zamotalo hlavu vyrůstat z odstrkovaného outsidera v hrdinu, v jehož schopnosti všichni tak věří a doufají. Avšak i způsob, jakým se nakonec se všemi změnami, které dospívání přináší, vypořádá, svědčí o velké statečnosti, odvaze, upřímnosti a jisté mravní čistotě.

V poměrně mladém věku sedmnácti let dochází Harry k poznání takových životních pravd, o jakých často nemají zdání ani lidé mnohem starší a zkušenější. Celou dobu si ale nese v srdci onu nepochopitelnou jistotu, že vše se nakonec stejně stane tak, jak má být. Má-li něco na světě smysl, pak je to především láska, dobro a přátelství. Právě pro tyto hodnoty se rozhodne Harry obětovat svůj život, jsou pro něho dostatečně důležité. Může se zdát, že Harryho činy a rozhodnutí jsou poněkud patetické, jeho smíření se se smrtí, rozhodnutí obětovat se pro ostatní, a možná skutečně jsou, v očích dětských čtenářů, a možná nejen jich, tím však roste do závratných výšin. Projevuje se jako skutečný hrdina hodný obdivu a věrného přátelství Rona a Hermiony.

Ze všech výše uvedených důvodů je poměrně jednoduché pochopit, proč to byly právě příběhy o tomto mladém čarodějnickém uční, které vzbudily u mladých čtenářů takový ohlas. Každý z nás přece někde v hlouby své duše věří, že zlo má být potrestáno a dobro musí zvítězit, poctivý se dočká své odměny, přátelství má být pevné a věrné a nejvyšší hodnotou lidského života by měla být láska. Všechny tyto ušlechtilé cíle se totiž snoubí právě v postavě mladého Harryho Pottera.

Filmová zpracování jednotlivých dílů série se stala zcela samostatným projektem žijícím si vlastním životem. Rozhodnutí tvůrců setrvat u jednotného hereckého obsazení po celých sedm filmů bylo jistě šťastné, podpořili tak zásadní prvek knižních předloh – růst a vývoj hlavního hrdiny, se kterým se mohou mladí lidé identifikovat. Také hlavní představitelé rostou a dospívají stejně jako jejich filmové postavy.

Do kin se sice teprve chystá poslední sedmý díl série, již prvních šest ale zaznamenalo obrovský úspěch. Je velmi sympatické, že se jednotlivé filmy snaží pokud možno věrně převést knižní předlohu do filmové podoby. Pochopitelně jsou některé drobné prvky vypuštěny či upraveny, celková koncepce je ale dodržena.

Zpracování obrazu Harryho jako dětského hrdiny se od knižního příliš neliší, naopak je spíše podpořeno a umocněno dospíváním samotného hereckého představitele Daniela Radcliffa. Celková atmosféra jednotlivých filmů je navíc dotvořena neuvěřitelnými filmovými triky, které umocňují onen fantastický dojem, jakým snímky působí.

Jediným problémem filmových zpracování by se mohla stát zdlouhavost jejich tvorby. Každá z knih představuje jeden školní rok v životě Harryho Pottera a jeho přátel, jejich vývoj je tak zobrazován plynule. Filmy jsou však natáčeny ve větším časovém odstupu, nejde o jeden film každý rok. První z filmů Harry Potter a Kámen mudrců byl uveden do kin v roce 2001, po devíti letech však ještě do kin nedorazil díl poslední. Herečtí představitelé tedy pochopitelně stárnou více, než odpovídá jejich rolím. Díky vynikajícím výkonům maskérů by tento fakt ale nijak neměl narušit celkovou koncepci projektu. Možná tomu bude právě naopak, bude-li představitel Harryho Pottera vypadat vyzrálé a dospěle, jak by odpovídalo jeho biologickému věku, nebude tak neuvěřitelné pochopit odvážné a hrdinské počínání Harryho jako postavy.

1.2.4 Isabella Swanová

Mladá americká spisovatelka Stephenie Meyerová⁹⁵ vrátila velmi úspěšně na literární scénu téma upírství, které se v minulosti již mnohokrát objevilo, v poslední době ale jistě nepatřilo mezi ty nejfrekventovanější, obzvláště pak v literatuře pro mládež. Rozhodně však na tomto poli nezůstala bez následovníků, nejrozličnějších příběhů s touto tematikou se v posledních několika letech objevilo na pultech knihkupectví více než dost. Její prvenství a zásluhy za znovuobjevení tématu jí však nikdo upřít nemůže.

Stejně jako v případě Harryho Pottera, také po vydání knih o Belle Swanové a jejím upířském příteli Edwardovi Cullenovi se mezi mladými čtenáři rozpoutala doslova mánie. Tento nečekaný zájem ještě pochopitelně podpořilo zfilmování prozatím prvních dvou dílů tetralogie.

Na rozdíl od příběhů o Harrym Potterovi jsou životní osudy Belly Swanové, jak jí všichni říkají, určeny spíše pro čtenáře staršího školního věku a starší. Také v tomto případě se jedná o celou sérii příběhů, celkem čtyři díly mají rozdílné názvy – Stmívání, Nový měsíc, Zatmění a Rozbřesk.

Nejprve si v krátkosti shrňme základní rozdíly mezi našimi dvěma hrdiny, poté se budeme podrobně věnovat příběhům Belly Swanové. Jednotlivé díly nejsou nijak pravidelně ohraničeny, jak tomu bylo u příběhů Harryho, první díl trvá téměř polovinu jednoho školního roku, u dalších je daný časový úsek proměnlivý. Celý Bellin příběh je popisován přibližně v rozpětí roku a půl na rozdíl od Harryho sedmi let. Též prostor, ve kterém se budeme pohybovat, není nijak zvláštní, jedná se o vcelku běžné americké městečko. Neseťkáváme se zde s žádnými kouzly ani magií, ale i přesto se jedná o fantasy literaturu, ve které ožívají legendy a mýty.

Každý z dílů tetralogie začíná předmluvou, ve které se čtenář dozvídá, že se Bella dostane do smrtelného nebezpečí. Celou dobu tedy čeká na okamžik, kdy se tak

⁹⁵ Stephenie Meyerová, americká spisovatelka, proslavila se ságou Stmívání, další dílo, Hostitel, je určeno spíše dospělým. Zdroj: [?]. Stephenie Meyerová [online]. [?], poslední editace 13. 3. 2010 [cit. 28. 3. 2010]. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Stephenie_Meyer>.

konečně stane. Často samotnému ději předcházejí také citáty z Bible nebo z jiných uměleckých děl, např. z Romea a Julie, Na Větrné hůrce, popřípadě se tyto citáty objevují v průběhu děje. První z knih je, dá se říci, nejméně dějová, skutečná akce nastává až v závěru, na druhou stranu se ale v tomto úvodním dílu dozvídáme zřejmě nejvíce o samotné Belle. Další díly jsou již mnohem více dějové, akce v nich převažuje nad ostatními prvky, avšak i zde zjišťujeme některé nové informace.

Na začátku celého příběhu je Isabelle Swanové sedmnáct let a právě přijíždí do městečka Forks na Olympijském poloostrově za svým otcem, aby s ním zde žila, ačkoli se dosud setkávali jen o prázdninách. Na první pohled rozhodně nevypadá jako hrdinka, již nyní ale projevuje některé vlastnosti, které si jistě zaslouží obdiv. Aby její matka mohla odjet s novým manželem, fotbalistou, dobrovolně se obětuje a přestěhuje se ze slunného Phoenixu do věčně deštivého a zamračeného Forks.

*A právě do Forks jsem teď dobrovolně odcházela do exilu – byl to čin, který jsem podstupovala s velkou hrůzou. Forks jsem nesnášela.*⁹⁶

Sama Isabella se považuje za velmi obyčejnou dívku, na které není nic zvláštního, snad jen její vyložený talent dostávat se do problémů. Má dojem, že nikam nezapadá, špatně si hledá přátele. I to je důvodem, proč se obává svého nástupu na novou střední školu, její sebevědomí je navíc velmi malé, dá se říci skoro nulové.

Já budu ta nová holka z velkého města, kuriozita, atrakce.

Možná, že kdybych doopravdy vypadala jako správná holka z Phoenixu, mohla bych toho využít ve svůj prospěch. Ale fyzicky jsem nikdy nikam nezapadala. (...)

*Místo toho jsem navzdory neustálému slunečnímu světlu měla kůži barvy slonové kosti, a bez obvyklých krásných modrých očí nebo zrzavých vlasů. Vždycky jsem byla štíhlá, alpak nějak měkká, ochablá, na první pohled žádná sportovkyně; neměla jsem potřebnou koordinaci mezi okem a rukou, abych mohla provozovat sporty, aniž bych se ponižovala – a ublížil jak sobě, tak každému, kdo by stál příliš blízko.*⁹⁷

(...) byla jsem nucena přiznat si, že lžu sama sobě. Nebylo to jenom po fyzické stránce, že jsem nikam nezapadala. (...) Neuměla jsem najít společnou řeč se svými vrstevníky.

⁹⁶ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 5.

⁹⁷ tamtéž, s. 10.

*Možná to však bylo tím, že jsem neuměla najít společnou řeč s lidmi. (...) Někdy jsem si říkala, jestli vidím svýma očima stejné věci jako vidí všichni ostatní. Možná mám v mozku nějakou poruchu.*⁹⁸

Po nástupu do školy je udivena reakcemi okolí, všichni ji velice dobře přijímají, někteří spolužáci jí dokonce velmi ochotně pomáhají ve škole se zorientovat. Na takovouto pozornost nebyla od kluků nikdy zvyklá, proto ji to nejen zaskočí, ale možná by uvítala i trochu klidu. Současně s tím však potkává svůj osud v podobě Edwarda Cullena, on i jeho tři nevlastní sourozenci jsou na škole jakousi oddělenou elitou, nádherní, bohatí, úžasní. Bella je jím naprosto fascinována, nevěří ale, že by ho někdy mohla zajímat, na to je příliš obyčejná. V prvních chvílích je sice šokovaná Edwardovým až nenávisným pohledem, po týdnu absence s ní ale jedná velmi mile. Mezitím si již Bella ve Forks zvykla, nepocítuje již své vyhnanství tak depresivně.

*Když se to vezme kolem a kolem, cítila jsem se mnohem spokojeněji, než bych si myslela, že se touhle dobou budu cítit. Spokojeněji, než jsem vůbec kdy čekala, že se budu cítit.*⁹⁹

Když se Edward vrátí do školy, začne se o Bellu zajímat, ptá se jí na mnoho věcí z jejího života, zdá jí být naprosto fascinován, přestože to Bella vůbec nechápe. Znovu se zde projevuje její zásadní vlastnost – schopnost obětovat se pro své nejbližší, aby byli šťastní a spokojení.

„Napřed bydlela se mnou, ale stýskalo se jí po něm. Byla z toho nešťastná... tak jsem se rozhodla, že je na čase strávit nějakou dobu s Charliem.“ Můj hlas byl otrávený, když jsem domluvila.

„Ale teď jsi nešťastná ty,“ podotkl.

„No a?“ opáčila jsem.

„To se nezdá spravedlivé.“ Pokrčil rameny, ale jeho pohled byl stále napjatý. Nevesele jsem se zasmála. „To ti ještě nikdo neřekl? Život není fér.“¹⁰⁰

⁹⁸ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 11.

⁹⁹ tamtéž, s. 34.

¹⁰⁰ tamtéž, s. 43.

„Schvaluješ to?“ zeptal se.

„Záleží na tom? Chci, aby byla šťastná... a ona chce jeho.“

„To je velmi nesobecké... myslím,“ uvažoval.¹⁰¹

Jak se zdá, Bella začíná zcela propadat kouzlu Edwarda Cullena, není to jen obyčejná zamilovanost sedmnáctileté dívky, spíše se to zdá být naprostou fascinací jeho osobou. Protože si ho všímá víc, než se odvažuje kdokoli jiný, brzy si povšimne různých změn v jeho vzhledu i chování, které mají jistou pravidelnost. Jako dcera policisty má i ona jistou intuici, začíná si skládat kousky informací do sebe. Poté, co ji Edward zachrání na namrzlém parkovišti před tím, aby ji rozdrtila klouzající dodávka, si začne uvědomovat, že s Edwardem je něco jinak. Má ohromnou sílu, rychlost, nadpozemskou krásu, jeho oči mění barvu od zlatě medové po temně černou. Edward ji sice varuje, že je pro ni nebezpečný a raději by neměli být ani přáteli, Bella si však nedá říct, na to už je příliš zamilovaná a pokračuje ve svém pátrání.

„Já na to stejně nakonec přijdu,“ varovala jsem ho.

„Přál bych si, aby ses o to nepokoušela.“ Byl zase vážný.

„Protože...?“

„Co když nejsem žádný superhrdina? Co když jsem padouch?“ Čtverácky se usmíval, ale jeho oči byly neproniknutelné.

(...)

„Ty jsi nebezpečný?“ dovtípil jsem se a puls se mi zrychlil, jak jsem si intuitivně uvědomila pravdivost svých slov. On je nebezpečný, celou dobu se mi to snažil říct.

(...)

„Ale ne zlý,“ zašeptala jsem a zavrtěla hlavou. „Ne, já nevěřím, že jsi zlý.“

„To se pleteš,“ jeho hlas téměř nebylo slyšet.¹⁰²

Nakonec je to ale její kamarád Jacob Black, který ji legendami svého indiánského kmene Quileutů navede na správnou stopu.

Snažila jsem se udržet svůj hlas nevzrušený. „A jak do toho zapadají Cullenovi? Jsou jako ti studení, které znal tvůj pradědeček?“

„Ne,“ dramaticky se odmlčel. „Jsou to ti samí.“

¹⁰¹ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 89.

¹⁰² tamtéž, s. 77-78.

Musel si myslet, že výraz na mé tváři je strach vyvolaný jeho historkou. Usmál se potěšeně a pokračoval.

„Je jich teď víc, nová žena a nový muž, ale zbytek jsou ti samí. V dobách mého pradědečka už znali jejich vůdce, Carlislea. On už tu byl a zase odešel dokonce ještě předtím, než přišli tvoji lidé.“ Potlačoval úsměv.

*„A co tedy jsou?“ zeptala jsem se nakonec. „Co jsou ti studení zač?“
Temně se usmál.*

„Pijí krev,“ odpověděl mrazivým hlasem. „Tvoji lidé jim říkají upíři.“

(...)

„Pěkně bláznivé, nemyslíš? (...)¹⁰³

Ve chvíli, kdy si dá Bella dohromady všechny informace, si je celkem jistá, že její domněnky jsou správné. Ačkoli to rozhodně není typická hrdinka, něco v jejím chování je naprosto neuvěřitelné až fascinující, vše přijímá naprosto s klidem, rozumně, bez očekávaných hysterických reakcí. Jako by ji Edwardova odlišnost nějak uklidňovala. Učiní zásadní rozhodnutí a tím je pro ni vše dané.

A pochopila jsem, že v tom je moje odpověď. Nevěděla jsem, jestli mám skutečně na výběr. Už jsem v tom vězela moc hluboko. Ted', když jsem to pochopila – jestli jsem to pochopila správně – už se svým děsivým tajemstvím nic nenadělám.

(...)

Takhle to se mnou bylo vždycky. Rozhodování pro mě byl bolestný proces, nad kterým jsem ses trápila a který jsem oddalovala. Ale jakmile jsem nějaké rozhodnutí učinila, prostě jsem se jím řídila (...)

Sžít se s tímto novým rozhodnutím bylo směšně jednoduché. Nebezpečně jednoduché.¹⁰⁴

Při večeři s Edwardem a později cestou v autě si Bella konečně udělá ve všem jasno, zjistí mnoho podrobností, zároveň ale šokuje Edwarda svým klidem, stejně tak jako čtenáře. Také se dozví něco o jeho schopnosti číst lidem myšlenky, z nichž ona jediná je výjimkou, což jí jen připomene její dojem, že je jiná než ostatní.

¹⁰³ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 104-105.

¹⁰⁴ tamtéž, s. 116-117.

„Vážně, já žádný šok mít nebudu,“ protestovala jsem.

„Měla bys – normálnímu člověku by se to stalo. Ty nevypadáš ani otřeseně.“ Připadal mi neklidný. (...)¹⁰⁵

„A čím to je, že mě slyšet nemůžeš?“ zeptala jsem se zvědavě.

Podíval se na mě s nevyzpytatelným pohledem.

„Nevím,“ zamumlal. „Jediná odpověď, která mě napadá, je ta, že tvoje mysl asi nefunguje stejným způsobem jako mysl všech ostatních. (...)

„Moje mysl nefunguje správně? Jsem divná?“ Ta slova mě znepokojovala víc, než by měla – pravděpodobně proto, že jeho spekulace trefily do černého. Vždycky jsem něco takového tušila, a bylo mi nepříjemné, že mi to potvrzuje.

„Já slyším v duchu hlasy, a ty máš starosti, jestli nejsi divná,“ zasmál se. (...)¹⁰⁶

Ve třech bodech jsem si byla naprosto jistá. Zaprvé, Edward je upír. Zadruhé, část jeho osobnosti – a já jsem nevěděla, jak silná je to část – žízní po mé krvi. A zatřetí, jsem do něj bezvýhradně a neodvolatelně zamilovaná.¹⁰⁷

Bella dochází k rozhodnutí, že tato láska jí stojí i za nebezpečí smrti, je až pozoruhodné, jak silný vliv může láska na člověka mít. Dokonce ji napadají myšlenky, se kterými se sice nikomu nesevěří, čtenáři však utajeny nezůstanou. Jestliže nechce Edwarda nikdy opustit, jak to udělat, aby byla jako on? Představa, že by měla být bez něho je pro ni ničivější, působí jí až fyzickou bolest. Při rozhovorech se snaží zjistit hodně o jejich „vegetariánském“ způsobu života¹⁰⁸, o schopnostech jeho sourozenců, o tom, jak probíhá přeměna, však Edward mluvit nechce. Zjistí jen, že tento proces je velmi bolestivý. Přesto se Bella nevzdává naděje, ačkoli jiný by to mohl nazvat spíše prokletí. I v tomto se projevuje mimořádná síla její osobnosti.

Ani poté, co spolu začnou chodit, neopouští Bellu pocit méněcennosti kvůli jejímu vzhledu v porovnání s Edwardovým. Tato úzkost, která je pro ni naprosto typická, že pro něho není dost dobrá, dost hezká, se jako červená nit táhne celým jejich

¹⁰⁵ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 142.

¹⁰⁶ tamtéž, s. 150.

¹⁰⁷ tamtéž, s. 162.

¹⁰⁸ Cullenovi tak sami nazývají svůj způsob života, kdy neloví a nepijí lidskou krev, ale zvířecí.

životním příběhem, teprve v závěrečném dílu tetralogie dojde k posunu v jejím sebehodnocení.

*Je příliš dokonalý, uvědomila jsem si s hlodavým pocitem zoufalství. Nepřipadá v úvahu, že by toto božské stvoření bylo určeno pro mě.*¹⁰⁹

Další zkouška ji čeká při představení celé jeho rodině, znovu pociťuje obavy, Edward je rád, že se konečně bojí, ovšem jen do doby, než zjistí pravý důvod.

„Ty nemáš těžkou hlavu z toho, že jdeš na návštěvu do domu plného upírů, ale z toho, že si myslíš, že se těm upírům nebudeš líbit, je to tak?“

„Je to tak,“ odpověděla jsem okamžitě a skryla svoje překvapení nad tím, jak to slovo používá nenuceně.

*Zavrtěl hlavou. „Ty jsi neuvěřitelná.“*¹¹⁰

Vztah mezi Bellou a Edwardem se rozvíjí, Edward si postupně částečně přivykne na její přitažlivou vůni a vyzkouší si tak sílu vůle, kdy je schopen naprosto ovládat své instinkty, aby s ním byla Bella v co možná největším bezpečí. Přesto pouhé pobývání v jeho blízkosti je pro ni rizikem, to všichni poznají, když se k nim na baseballové louce přidá neznámá trojice cizích upírů. Jeden z nich, James, se rozhodne Bellu ulovit. Nastávají neuvěřitelné manévry, jak ji dostat daleko z Forks do bezpečí. Využijí všech talentů sourozenců, Edward čte jeho myšlenky, Alice ve vizích budoucnosti vidí, pro co se rozhodl, a Jasper celou dobu uklidňuje Belliny rozbouřené emoce. Bellu odveze Alice s Jasperem zpět do Phoenixu. Bellu ale sám James kontaktuje a vyhrožuje, že ublíží její matce, pokud za ním sama nepřijde. Bella se rozhoduje, bude lepší obětovat svůj život než všech Cullenových, a vypraví se matku zachránit sama.

Její rozhodnutí je jistě hrdinské, Bella prokazuje velikou sílu a odvalu, nechce však připustit, aby její matka ani kdokoli jiný trpěl za ní. Možná v tomto případě nejde o tak velký hrdinský příběh, jako tomu bylo u Harryho Pottera, Bella nebojuje za záchranu všech lidí, za vyšší dobro, ale to její oběti rozhodně neubírá na síle, spíše

¹⁰⁹ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 211.

¹¹⁰ tamtéž, s. 264.

naopak. Odmyslíme-li si, že se rozhoduje zemřít rukou upíra, je její rozhodnutí mnohem reálnější a pro čtenáře představitelnější, než tomu bylo u Harryho. Zřejmě každý, kdo skutečně miluje, by byl schopný přinést určitou oběť na záchranu svých blízkých. Možná ne každý by dokázal přinést oběť nejvyšší, ale právě proto můžeme Bellu považovat za hrdinku, ačkoli tak zpočátku nevypadala.

*Nebylo úniku, nedostanu žádné omilostnění. Viděla jsem, jak se v mojí budoucnosti nejasně rýsuje jenom jeden možný konec. Jediná otázka byla, kolika dalším lidem bude ublíženo, než se k němu dostanu.*¹¹¹

*Pomalu, pomaličku se moje myšlenky začínaly prolamovat tou cihlovou zdí bolesti. Plánovat. Protože jsem teď neměla na vybranou jinou možnost než jednu: jít do zrcadlové místnosti a zemřít. Neměla jsem žádné záruky, neměla jsem co nabídnout, abych udržela matku naživu. Mohla jsem jenom doufat, že se James spokojí s vítězstvím ve hře, že mu bude stačit porazit Edwarda. Sevřelo mě zoufalství; nebyla možnost vyjednávat, neměla jsem nic, co bych mu mohla nabídnout nebo sebrat, nic, co by ho mohlo ovlivnit. Ale neměla jsem na vybranou. Musela jsem to zkusit.*¹¹²

Při setkání s Jamesem sice zjistí, že ji obelhal a matku vůbec v zajetí nedrží, Belle se tím ale velmi uleví, vlastně se vůbec nezlobí. Nejdůležitější pro ni v tu chvíli je, že všichni její nejbližší jsou v bezpečí.

A najednou mi to došlo. Maminka je v bezpečí. Pořád je na Floridě. Vůbec nedostala můj vzkaz. Nikdy ji neděsily ty temně rudé oči v abnormálně bledém obličejí přede mnou. Byla v bezpečí.

„Ano,“ odpověděla jsem, hlas nasycený úlevou.

„Vypadá to, že se nezlobíš, že jsem tě obelhal.“

„Nezlobím se.“ *Moje náhlé opojení mi dodalo odvalu. Co na tom teď záleželo? Brzy bude po všem. Charliemu a mamince nikdo nikdy neublíží, nikdy se nebudou muset bát. Cítila jsem se téměř závratně. (...)*

„To je zvláštní. Ty to skutečně myslíš vážně.“ *Jeho tmavé oči mě se zájmem hodnotily. (...)* „To tedy musím uznat, vy lidé umíte být docela zajímaví. Asi už chápu, proč je

¹¹¹ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 348.

¹¹² tamtéž, s. 352.

*přínosné vás pozorovat. To je úžasné, někteří z vás jako by v sobě neměli kouska sobeckosti.*¹¹³

James se rozhodne Bellu zabít pomalu, dokonce ji i kousne, Edward se svou rodinou ale stihne přijít včas, aby Bellu zachránil a Jamese zničil. Ačkoli touží po její krvi, dokáže vysát jed z rány, aniž by ji při tom zabil, dokáže přestat. Bella tak navzdory svému tajnému přání zůstává i nadále člověkem, s Edwardem po boku, přesto se ale nevzdává naděje. Jestliže Alice ve své vizi viděla Bellu jako upírku, jednou k tomu prostě bude muset dojít. Edward to však tvrdě odmítá, nechce ji připravit o její duši. Jejich spor se tak prozatím dostává do slepé uličky.

V průběhu tohoto prvního dílu se Bella postupně změnila z podivné samotářky v dívku s mnoha kamarády, ale hlavně našla lásku svého života. Z jejího pohledu se nejedná o úplně vyrovnaný vztah, stále ji pronásledují pocity malosti a méněcennosti. Její vztah k nadpřirozenu se naprosto vymyká chápání běžného člověka, ale ani její až posedlost Edwardem není zcela běžná. Vypadá to, že konečně našla svět, kam by mohla zapadnout.

Druhý díl tetralogie nese název Nový měsíc. Plynule navazuje na díl předchozí, začíná nový školní rok, Bella stále chodí s Edwardem a nastává den Belliným osmnáctých narozenin. Otázka věku Bellu velmi trápí, ne ovšem tak, jako většinu žen. Edwardovi je už navždy sedmnáct, Bella tudíž nechce být o mnoho let starší, než dojde k její proměně. Nechce být jediná z jeho rodiny, kdo stárne.

Na oslavě narozenin u Cullenových však dojde k nehodě, Bella se řízne o papír, což opravdu v domě plném upírů není dobré, Jasper se na ni pokusí zaútočit, Edwardovi se ho ale naštěstí podaří zastavit. Když jí Carlisle jako doktor ošetřuje její zranění, dozví se konečně Bella, proč je Edward tak zásadně proti její přeměně.

(...) „Víš, on si myslí, že jsme ztratili duši.“

Carlisle promluvil pomalu. „Dívám se na svého... syna. A vidím jeho sílu, dobrotu, jas, který z něj vyzařuje – a to posiluje mou naději, mou víru. Jak by mohlo neexistovat něco víc pro někoho, jako je Edward?“

¹¹³ MEYEROVÁ, S. Stmívání. Praha: Egmont, 2008. s. 364.

(...)

„Kdybys ty věřila v to, co on... Dokázala bys ho připravit o jeho duši?“

Způsob, jakým formuloval tu otázku, mi vzal vítr z plachet. Kdyby se mě zeptal, jestli bych za Edwarda nasadila svou duši, odpověď by byla jasná. Ale obětovala bych Edwardovu duši?¹¹⁴

Od těchto nepodařených narozenin se Edward chová podivně, Bella se obává, že budou muset společně odejít, aby se útok již neopakoval. Vše se ale nakonec odehraje jinak, než se domnívala. Edward se rozhodne k radikálnímu řešení, které je podle něho pro Bellu nejlepší – odejít a už se nevrátit.

S návalem nevolnosti mi došlo, že jsem ho špatně pochopila.

„Když jsi řekl odjíždíme...“ zašeptala jsem.

„Měl jsem na mysli sebe a svou rodinu.“ Rozhodným tónem vyslovil pečlivě každé slovo zvlášť.¹¹⁵

„Bello, nechci, abys se mnou odešla.“ (...)

(...)

„Ty... mě... nechceš?“ zkusila jsem říct a zmátlo mě, jak ta slova divně znějí, seřazená takhle za sebou.

„Ne.“

(...)

„No, tím se věci mění.“ Byla jsem překvapená, jak klidně a rozumně můj hlas zní. Muselo to být proto, že jsem byla tak omráčená. Nedokázala jsem si uvědomit, co mi říká. Stále to nedávalo žádný smysl.¹¹⁶

Byl pryč.

(...)

Láska, život, smysl bytí... všechno pryč.¹¹⁷

Po Edwardově odchodu upadá Bella do absolutní beznaděje, utápí se v depresi mnoho měsíců, konečně se potvrdila její nejhorší noční můra, znovu se projevuje její

¹¹⁴ MEYEROVÁ, S. Nový měsíc. Praha: Egmont, 2008. s. 34.

¹¹⁵ tamtéž, s. 60.

¹¹⁶ tamtéž, s. 61.

¹¹⁷ tamtéž, s. 64.

malé sebevědomí. Edward podle ní pochopil, že pro něho není dost dobrá, a proto odešel.

Uběhne několik měsíců od odjezdu celé jeho rodiny, Bella se však stále nemůže vzpamatovat, jakákoli zmínka ji působí až nesnesitelnou fyzickou bolest. Často má pocit, že se bolestí až rozpadá. Její dny jsou zahalené v jakési mlze, nevnímá, co se kolem ní děje, chová se naprosto automaticky – chodí, jí, spí, odpoví na přímou otázku, ale sama nikdy rozhovor nezačíná. Dostala se do stádia apatie, letargie, snaží se fungovat kvůli svému otci, ale co se děje přímo s ní je jí absolutně jedno. Každou noc prožívá noční můry a děsy, utrpení, které kvůli Edwardově ztrátě prožívá, je až neskutečné.

Teprve, když jí otec pohrozí odjezdem na jih zpět k matce, se poněkud probere, nechce odjet z místa, se kterým je spjat Edward. Ačkoli Bella kvůli němu takto trpí, nikdy ji nenapadlo vinit z toho právě jeho. Projevuje se další její charakteristický rys, za všechno zlé dávat vinu pouze sobě. Edward jí věnoval mnoho svého času, to bylo víc, než kdy mohla očekávat.

*Protože byla jenom jedna věc, v kterou jsem musela věřit, abych byla schopná přežít – musela jsem vědět, že on existuje. To mi stačilo. Všechno ostatní dokážu vydržet. Dokud on existuje.*¹¹⁸

Bella se pokusí navázat na zpřetrhané vztahy s přáteli. Nejlépe si začne rozumět s Jacobem Blackem, přítelem z indiánské rezervace La Push. Tomu jedinému se začne pomalu dařit vracet ji zpět do života. Spolu s tím najde Bella způsob, jak alespoň slyšet Edwardův hlas – vždy když se dostane do nebezpečné situace, nabádá ji k opatrnosti, o kterou ji prosil. To je důvod, proč například začne s Jacobem jezdit na jím opravených motorkách.

*Moje reakce rozhodně nebyla rozumná, ale přesto – byla jsem vděčná. Bála jsem se, že zapomenu, jak jeho hlas zněl, a tak u mě nade vším převážil pocit nevýslovné vděčnosti, že si moje nevědomí tu vzpomínku uchovalo lépe než moje vědomí.*¹¹⁹

¹¹⁸ MEYEROVÁ, S. Nový měsíc. Praha: Egmont, 2008. s. 93.

¹¹⁹ tamtéž, s. 90.

Jacob chápe její situaci, nenaléhá na ni, ačkoli by rád byl víc než jen kamarád, přísahá, že on jí nikdy neublíží. Stává se jejím nejlepším přítelem, jejím osobním zdrojem štěstí, sluncem, které svítí jen pro ni. Protože v přítomnosti věčně usměvavého Jacoba nemůže být nikdo smutný.

Nakonec jsem došla k závěru, že za to vděčím hlavně Jacobovi. Nebylo to jenom tím, že byl vždycky šťastný, že mě vidí, ani že se na mě nedíval po očku a nečekal, až udělám něco, co prozradí mé šílenství nebo depresi. Se mnou to vůbec nesouviselo.

Bylo to prostě v něm. Jacob byl soustavně šťastný člověk a to štěstí si nosil s sebou jako auru a dělil se o ně s každým, kdo byl poblíž. Byl jako pozemské slunce. Kdykoli byl někdo v dosahu jeho přitažlivé síly, Jacob ho zahřál. Bylo to přirozené, patřilo to k jeho osobnosti. (...)¹²⁰

Ale ani s Jacobem není vše tak, jak by se na první pohled mohlo zdát. Náhle se začne Belly stranit, nechce se s ní nadále kamarádit, dokonce ani mluvit. Bella si znovu klade vše za vinu, domnívá se, že Jacobovi nějak ublížila. Ale s tajemnými mýty, které v jejím životě ožívají, neměl být ještě konec.

„Vlkodlak,“ vydechla jsem.

(...)

Jaké je tohle místo? Může doopravdy existovat svět, kde staré legendy ožívají a překračují hranice malých bezvýznamných městeček, aby se utkaly s mytickými příšerami? Znamenalo to, že každá nemožná pohádka má někde pravdivý základ? Existuje vůbec nějaký rozumný a normální svět, nebo je všechno jenom magie a strašidelné historky?

(...)

Co tohle vypovídalo o mně?

Na to jsem znala odpověď. Vypovídalo to, že je se mnou něco hluboce v nepořádku.

(...)¹²¹

Bella tedy znovu uvažuje, zda je s ní vše v pořádku, když se v jejím životě stále dějí tak podivné věci. Upíry přijala v klidu, ani s vlkodlaky nemá žádný problém, lehkost, s jakou přijímá do svého života nadpřirozeno, je skutečně zarážející. Nemá ale příliš času nad tím přemýšlet, vlkodlaci bojují proti jim neznámé upírce, jedná se ale

¹²⁰ MEYEROVÁ, S. Nový měsíc. Praha: Egmont, 2008. s. 116.

¹²¹ tamtéž, s. 240.

o Viktorii, partnerku Jamese z předchozího dílu. Ta se chce pomstít a Bellu zabít, přes vlky ale neprojde.

Dějový zvrat nastává ve chvíli, kdy se do města vrací Alice Cullenová, ve své vizi viděla Bellu skočit z útesu do moře, neviděla už ale Jacoba, který ji vytáhl, protože vlkodlaky vidět nemůže. Domnívá se tedy, že Bella spáchala sebevraždu, ta ale skočila pouze z potřeby adrenalinu, aby opět uslyšela Edwardův hlas. Znovu a znovu tak riskuje svůj život jen pro ten prchavý okamžik štěstí.

Nyní je ale v ohrožení Edward, uvěřil, že je Bella mrtvá, a vydává se do Itálie ke klanu Volturiových, aby je požádal o smrt. Alice prosí Bellu, aby jí pomohla ho zachránit a nebyla by to Bella, kdyby klidně neobětovala vlastní život, jen aby zabránila zničení jeho existence. Ačkoli stále věří, že Edwardovi už na ní nezáleží, alespoň bude moci být chvíli v jeho blízkosti. To jí stojí za jakoukoli oběť.

*Možná, ale to bych musela mít velké, ale opravdu velké štěstí, se mi podaří zachránit Edwarda. Ale nebyla jsem tak hloupá, abych si myslela, že bych s ním pak mohla zůstat. Nijak jsem se nezměnila, byla jsem prakticky stejná jako předtím. Neobjevil se žádný nový důvod, proč by mě chtěl. Vidět ho a zase ho ztratit...
Potlačovala jsem bolest. Tohle byla cena, kterou jsem musela zaplatit, abych mu zachránila život. Zaplatím ji.¹²²*

Naštěstí se Belle s Alicí podaří dorazit včas, aby mohly zabránit Edwardovi vyvolat pozdvižení, za které by následoval trest smrti, přesto se musí s Volturiovými osobně setkat. V ohrožení je nyní především Bella, která by jako člověk neměla o upírech nic vědět. Alice jim však svým viděním dokáže, že jednoho dne se Bella skutečně upírkou stane. Samotnou Bellou je fascinován jeden z vládců Volturiových, zjistí, že odolává nejen Edwardovu čtení myšlenek, ale i jeho podobnému talentu a nadání Jane, která dokáže pouhou myšlenkou mučit. Bylo by tedy plýtváním potenciálu zabít ji nyní.

¹²² MEYEROVÁ, S. Nový měsíc. Praha: Egmont, 2008. s. 352.

Ani po návratu domů nechce Bella uvěřit, že by s ní mohl Edward zůstat, nechce si takovou možnost připustit, aby po jeho odchodu nebyla ještě zdrcenější. Nesnese však pohled na Edwardovy výčitky svědomí, jakým nebezpečím ji nechtěně vystavil.

(...) Nechtěla jsem být v jeho životě zdrojem úzkosti a pocitu viny.

Chtěla jsem, aby byl šťastný, bez ohledu na to, co mě to bude stát.

(...) Nemůžeš se na to dívat takhle. Nemůžeš dovolit, aby ti tohle... tenhle pocit viny ovládl život. Nemůžeš přebírat zodpovědnost za věci, které se mi tady staly. Nic z toho není tvoje chyba, tohle prostě k mému životu patří. (...)¹²³

Edwardovi se podaří Bellu přesvědčit, aby pochopila důvody, proč ji opustil. Nebylo to proto, že už ji nemiloval, jak se do této doby domnívala, byla to lež, kterou ji chtěl ochránit. Jeho odchod jí měl zajistit bezpečí, aby už nikdy nemusela bojovat o život. To se však stejně nepodařilo. Není tedy důvod zůstat dále rozdělení, když tím oba trpěli a nic dobrého to nepřineslo.

Zasmál se beze stopy humoru. „To bylo jenom součástí té lži, láska. Neexistovalo nic, co by mě dokázalo rozptýlit od té... agonie. Srdce mi netluče už skoro devadesát let, ale tohle bylo jiné. Jako kdyby moje srdce bylo pryč – jako kdybych tam měl díru. Jako kdybych nechal všechno, co jsem měl uvnitř, tady s tebou.“

„To je legrační,“ zamumlala jsem.

(...) „Chtěla jsem říct zvláštní – myslela jsem, že na tom jsem takhle jenom já. Taky ze mě toho spoustu scházela. Tak dlouho jsem nebyla schopná pořádně se nadechnout.“

(...) „A moje srdce. To bylo definitivně ztracené.“¹²⁴

Nakonec Bella přece jen pochopí, že ji Edward skutečně miluje, tak jako ona jeho. Nezapomíná však ani na rozsudek vynesený Volturiiovými, pokud se nestane upírkou, přijdou všechny potrestat. Edward souhlasí s proměnou, kterou sám provede, pod jedinou podmínkou – Bella si ho před tím musí vzít za manžela. Teprve to ji v jejím rozhodnutí zvyklá, nechce se vdávat hned po střední škole. Zcela ji opanují předsudky, co tomu řeknou lidé, co si o ní budou myslet a o čem budou spekulovat.

¹²³ MEYEROVÁ, S. Nový měsíc. Praha: Egmont, 2008. s. 413-414.

¹²⁴ tamtéž, s. 421.

Ještě další nevyřešená otázka zbývá – jak přesvědčit upíra Edwarda a vlkodlaka Jacoba, aby spolu vycházeli, když se již z podstaty svého bytí nesnáší a navíc jsou oba do Belly zamilovaní. Na to si musí čtenář počkat až do dalších dílů.

Ve třetím díle s názvem Zatmění se Bella znovu ocitá v nebezpečí života, to však není to, co ji trápí nejvíce. Jak jsme měli již možnost poznat, na vlastním životě jí nezáleží tolik, jako na životě a štěstí těch, které má ráda. Její obětavost přesahuje veškeré běžné hranice, to se postupně projeví také v této části příběhu.

Začněme ale od začátku, Bella se stále rozmýšlí, zda přistoupit na Edwardovu podmínku se svatbou, ne že by ho nemilovala, z manželství v osmnácti má ale opravdu obavy.

*Při slovu kluk jsem se začala kousat do tváře a zase se mě zmocnilo to známé napětí. Tohle slovo ani zdaleka nevystihovalo, co jsem cítila – pro věčnou oddanost potřebujete expresivnější výraz... Ale slova jako souzeno a osud zněla přílišně sentimentálně, když je člověk použil v běžném rozhovoru.*¹²⁵

Jako již tolikrát někdo usiluje o Bellin život. Dozvídá se o možném nebezpečí sice opožděně, ale přesto ho nebere na lehkou váhu. Navíc v nedalekém Seattlu dochází k mnoha záhadným vraždám, nikdo ale neví, zda to má co do činění s tím, že se Viktorie znovu vrátila vykonat svou pomstu. Zdá se, že za vraždami stojí novorození upíři, které nikdo nekontroluje. Kdo je ale tvoří a proč zůstává zahaleno rouškou tajemství.

V tom mrtvém tichu zapracovala moje intuice a mně najednou všechny podrobnosti zapadly do sebe.

Edward nechtěl, abych něco věděla.

Jacob by to přede mnou naopak nikdy netajil.

*Stalo se něco, co vyhnalo Cullenovy i vlky do lesů, takže se vzájemně pohybovali v nebezpečné blízkosti.*¹²⁶

¹²⁵ MEYEROVÁ, S. Zatmění. Praha: Egmont, 2008. s. 7.

¹²⁶ tamtéž, s. 64.

Obava z pronásledovatele ale není to jediné, co Bellu nyní trápí. Snaží se udržet si i nadále přátelský vztah s Jacobem, což je teď, po Edwardově návratu, skutečně těžké. Oba se vzájemně nenávidí. Její vztah k nadpřirozenu je ale skutečně zvláštní, tak proč by nemohla prostě přimět ty dva koexistovat vedle sebe? Bella má v tomto ohledu jasný názor, za kterým si hodlá stát. A její schopnost stát si za svým rozhodnutím je další z jejích typických vlastností.

„Hele,“ vysvětlovala jsem. „Je mi jedno, kdo je upír a kdo vlkodlak. To je vedlejší. Ty jsi Jacob, on je Edward a já jsem Bella. A na ničem jiném nezáleží.“

Jeho oči se zlehka přimhouřily. „Ale já jsem vlkodlak,“ řekl neochotně. „A on je upír,“ dodal se zjevným odporem.

„A já jsem podle zvěrokruhu Panna,“ zakřičela jsem zoufale.

Zvedl obočí a zvědavýma očima sledoval můj výraz. Nakonec pokrčil rameny.

„Jestli to opravdu dokážeš chápat takhle...“

„Dokážu. Chápu to tak.“¹²⁷

(...) Jacob je moje rodina. Ty jsi... no, ne tak docela láska mého života, protože čekám, že tě budu milovat mnohem déle. Láska mé existence. Je mi jedno, kdo je vlkodlak a kdo upír. Jestli se náhodou ukáže, že Angela je čarodějnice, beru ji do party taky.“¹²⁸

Vybalancování všech vzájemných vztahů chvíli trvá, nakonec ale Bellin přístup slaví úspěch. Navštěvuje Jacoba vždy, když je Edward na lovecké výpravě, ani tato harmonie ale netrvá napořád. Ačkoli Jacob věděl, že se Bella rozhodla pro nesmrtelný život po boku Edwarda a jeho rodiny, zaskočí ho blízkost stanoveného termínu. Za několik týdnů Bella dokončí střední školu a bude moct odejít od Charlieho na univerzitu. Tam už ale nastoupit nehodlá. Jacoba to velice vyvede z míry, byl by radši, kdyby byla mrtvá než proměněná. Jejich přátelství je ovšem pevné, nakonec se i přes tuto hádku přenesou.

Velkou část příběhu zabírají jednotlivé pokusy Jacoba naklonit si Bellu na svou stranu, aby si vybrala raději jeho, než Edwarda. Obzvláště čtenářky jistě ocení jeho vynalézavost, ani Edward se ale nevzdává bez boje. Tyto tahanice jsou příjemným zpestřením děje, často jsou také vtipné. Nakonec je to však pouze Bella, kdo musí

¹²⁷ MEYEROVÁ, S. Zatmění. Praha: Egmont, 2008. s. 102.

¹²⁸ tamtéž, s. 112.

rozhodnout. Jak již ale bylo řečeno, její láska k Edwardovi je něco natolik iracionálního, hraničícího s posedlostí, že Jacob nemá moc velkou naději. Přesto se nevzdává.

Důležitou úlohu sehrají také quileutské legendy, které Bella v rezervaci vyslechne. Jelikož se Cullenovi chystají novorozené v Seattlu zastavit dříve, než se do toho loží Volturiovi a zkontrolují při tom i Bellinu přeměnu, touží Bella umět alespoň nějak pomoci. Její lidství a nešikovnost je jí stále spíše na obtíž. Pak ale vyslechne příběh o oběti třetí ženy a je jí jasné, že i ona podstoupí jakoukoli podobnou oběť, jen aby zachránila své blízké. O tom jsme se mohli přesvědčit již dříve.

(...) myslela jsem na někoho, kdo nevládl žádným kouzlem. (...) Obyčejná lidská žena, bez nějakých zvláštních darů či schopností. Fyzicky slabší a pomalejší než všechna ta monstra v příběhu. Ale právě ona byla tím klíčem, tím řešením. Ona zachránila manžela, mladší syny, celý kmen.¹²⁹

V souvislosti s krvežíznivými novorozenými v Seattlu přemýšlí Bella také o tom, jaké to bude po její přeměně. Pečlivě dopředu vše plánuje a promýšlí, jak dlouho nebude moci vidět rodiče, jestli vůbec někdy, zda ji ostatní dokážou uhlídat, aby nezabýjela lidi. Ve všem své budoucí rodině naprosto důvěřuje, jen jedna věc jí dělá starosti – za jak dlouho její krvežíznivost poklesne, aby byla znovu schopná cítit a chtít to, co nyní.

Protože kdybych se opravdu podobala těm přízračným představám o novorozených, které mi Jasper vykreslil v hlavě – byla bych to ještě vůbec já? A kdybych toužila jediné po zabíjení lidí, co se stane s věcmi, po kterých toužím teď?¹³⁰

Nakonec je to právě Bella, která jako první správně pochopí, co za zkázu se na celou rodinu žene. Všechny podivné události poslední doby měla na svědomí Victoria, všechny novorozené v Seattlu, neznámého, který Belle ukradl šaty s její pachovou stopou, vše bylo součástí pečlivě naplánované strategie. Věděla jak obejít Aliciny vize, nesměla se osobně pro nic rozhodnout, na to měla jiné. Nyní se celá její armáda chystá zničit Cullenovy, ale především Bellu. Netuší však, že ani Cullenovi nejsou osamocení.

¹²⁹ MEYEROVÁ, S. Zatmění. Praha: Egmont, 2008. s. 199.

¹³⁰ tamtéž, s. 264.

V křehkém spojení s vlkodlaky jsou na novorozené připravení, věří, že nebude problém je porazit.

Zatímco jsou všichni natěšení na boj, Bella se trápí výčitkami svědomí, že jsou všichni v nebezpečí kvůli ní. Chce všechny ochránit a vzdát se Victorii sama, nikdo jí to však nedovolí. Proto se rozhodně vyřadit z boje a tím i ochránit alespoň Edwarda, bude s ní na bezpečném místě v lese.

Já jsem chtěla, aby byl v bezpečí, v bezpečí se mnou. Měla jsem nějakou hranici, za kterou bych nešla, bylo něco, co bych neobětovala? Nebyla jsem si jistá.

(...) „Nebo mi dovoľ, abych tam mohla být. Jedno nebo druhé, hlavně ať jsme spolu.“¹³¹

„Nemyslela jsem to tak – nechtěla jsem tě nutit, abys mi dal přednost před svou rodinou.“

„Já to vím. Navíc, o to jsi nežádala. Dala jsi mi dvě alternativy, které jsi schopná přežít, a já jsem si vybral tu, kterou jsem schopný přežít já. Takhle nějak má fungovat kompromis.“¹³²

Stejným způsobem se Bella snaží udržet v bezpečí také Jacoba, dokonce mu dovolí ji znovu políbit, uvědomí si, že ho také miluje, ale jinak než Edwarda. Jacob nejprve vyhrožuje, že se z boje raději ani nevrátí, nakonec však pochopí, jakou bolest tím Belle způsobuje, a slíbí brzký návrat. Bellu zůstává spolu s Edwardem hlídat také jeden z mladších vlkodlaků Seth, aby byli skrze jeho myšlenky informováni o všem, co se děje na bitevním poli. Tam se ale vše odehrává podle plánu.

Nakonec se projeví Bellina neuvěřitelná směla. Victoria, která se přišla na boj jen z dálky podívat, natrefí přímo na jejich úkryt.

Ocitla jsem se přitisknutá zády na holou stěnu útesu. Edward stál přede mnou a zaujímal postoj, který jsem okamžitě poznala.

Úleva mi projela myslí ve stejnou dobu, kdy mi žaludek propadl podrážkami bot.

Pochopila jsem to špatně.

Úleva – na mýtině se nic zlého nepříhodilo.

¹³¹ MEYEROVÁ, S. Zatmění. Praha: Egmont, 2008. s. 322.

¹³² tamtéž, s. 323.

*Hrůza – krize byla tady.*¹³³

Ani Victoria není sama, o druhého upíra se ale s velkým nadšením postará Seth. S Victorií bojuje Edward, Bella netuší, jak se jejich souboj vyvíjí, rozhodne se tedy, že je správný čas na stejnou oběť, jakou vykonala ona třetí žena. Ostrým kamenem si chce proříznout tepnu, aby její krev odlákala Victorii a Edward ji mohl zničit.

Jako elektrický šok mnou projela druhá dávka adrenalinu a všechno bylo náhle velmi jasné.

Obě bitky byly příliš blízko. Seth byl na pokraji prohry a já neměla ponětí, jestli Edward tu svou vyhrává, nebo prohrává. Potřebovali pomoc. Odvést pozornost. Získat nějakou výhodu.

*Sevřela jsem špičatý kámen v dlani tak pevně, že mi výztuha v dlaze praskla.*¹³⁴

Belle se zamýšlený plán podaří, i když jen z části. Pohyb, kterým si chtěla zarýt kamenem do své kůže, upoutal Victorii natolik, že to znamenalo její prohru. Ke krveprolití však nedošlo, nebylo zapotřebí. Ve skutečnosti byla celá její snaha zbytečná, byl to totiž Edward, kdo celou dobu vítězil.

(...) Chtěla jsem pomoci, ale těch možností moc nemám... “

Zesinal tak, že jsem najednou nebyla schopna slova.

„Ano,“ přitakal přiškrceným hlasem. „Tvoje vystoupení s kamenem. Víš, že jsem z toho měl málem infarkt? To se jen tak někomu nepovede, způsobit srdeční kolaps upírovi.“¹³⁵

Když už je po boji, vrátí se všichni na mýtinu, potíže totiž ještě neskončily. Garda Volturiových přichází zkontrolovat problémy s novorozenci. Ačkoli Bella ještě není proměněná, upokojí je slib, že datum je již stanoveno.

Nakonec pochopitelně vše dobře dopadne. Jediné, co Bellu stále trápí, je Jacobova neopětovaná láska.

¹³³ MEYEROVÁ, S. Zatmění. Praha: Egmont, 2008. s. 410.

¹³⁴ tamtéž, s. 418.

¹³⁵ tamtéž, s. 424.

Nebyli to Edward a Jacob, které jsem se snažila dát dohromady, byly to dvě části mé osobnosti. Edwardova Bella a Jacobova Bella. Ale ty společně existovat nemohly, a já jsem se o to nikdy neměla ani pokoušet.

Napáchala jsem tolik škody.¹³⁶

V tuto chvíli se konečně Bella rozhoduje také o Edwardově nabídce k sňatku, dovolí Alici, aby jí uspořádala velkolepou svatbu. Dospěla ke konečnému rozhodnutí, musí si jasně uspořádat svou budoucnost.

„Jak to chceš udělat správně?“

Zhluboka jsem se nadechla. „Zodpovědně. Všechno ve správném pořádku. Nepřipravím Charlieho a Renée o to nejlepší rozloučení, jaké jim můžu dát. Neodepřu Alici její potěšení, když se stejně budu vdávat. A připoutám se k tobě všemi lidskými způsoby, než tě požádám, abys mě učinil nesmrtelnou. Zachovám všechna pravidla, Edwarde. Tvoje duše je pro mě příliš, příliš důležitá, než abych s ní riskovala. (...)”¹³⁷

Jacob v její budoucnosti jako partner však nemá žádné místo, sám to také již pochopil, stejně je to ale pro něho bolestivé. Svatební oznámení mu též nepřidá a rozhodne se raději utéct do hor v podobě vlka.

Bella dozrává v dospělou ženu, schopnou správně se rozhodovat a za svým rozhodnutím si stát. Již několikrát prokázala, jak moc jí na rodině záleží, proto nechce nikomu dalšímu již ublížit, nikomu nic odpírat. Ať si všichni svatbu užijí, ona to pozdvižení nějak přetrpí, i její rys obětavosti tak znovu přichází ke slovu. Samotný svatební obřad je již ale záležitostí posledního dílu celé ságy.

Na rozdíl od druhého a třetího dílu, které byly převážně dějové, akční a ve kterých se Bellina osobnost nijak zvlášť nerozvíjela, v posledním čtvrtém dílu dochází znovu k hlubšímu proniknutí k její podstatě. Kniha je překvapivě rozdělena do tří dílčích knih. První a poslední vypráví Bella, tak jako všechny předchozí, vypravěčem knihy druhé je Jacob. Jen tak se jako čtenáři můžeme dozvědět všechny potřebné informace.

¹³⁶ MEYEROVÁ, S. Ztmění. Praha: Egmont, 2008. s. 461.

¹³⁷ tamtéž, s. 470.

Tak jako předcházející díly, i tyto knihy jsou uvozeny citáty a předmluvami, které dávají leccos tušit.

Děj první knihy vyprávěné Bellou začíná požádáním Charlieho o otcovské požehnání a od této chvíle se kolotoč předsvatebních příprav nezastaví. Hlavním hybatelem Belliny motivace je Edwardův slib, že se pokusí prožít skutečné líbánky, jako každý jiný pár na světě. Tohle je jediný lidský zážitek, o který se Bella nechce nechat připravit.

O co tedy šlo: trochu jsem věděla, jaká budu, až přestanu být člověkem. Viděla jsem novorozené upíry na vlastní oči a slýchala jsem vyprávění členů své budoucí rodiny o jejich divokých prvních dnech. Několik let bude hlavním rysem mé osobnosti žízňivost. Bude nějakou dobu trvat, než to budu zase já. A až se konečně dokážu ovládat, stejně už si nikdy nebudu připadat přesně taková, jaká se vnímám teď.

Lidská... a vášnivě zamilovaná.

Chtěla jsem kompletní zkušenost, než vyměním své teplé, křehké, feromony zmítané tělo za něco krásného, silného... a nepoznaného. Chtěla jsem s Edwardem prožít skutečné líbánky. A i když se bál nebezpečí, kterému mě nechtěl vystavovat, souhlasil, že to zkusíme.¹³⁸

Je zajímavé, že ačkoli je Bella pevně přesvědčená o Edwardově lásce, stále se obává různé konkurence ze strany krásných upírek. Ani po tom všem, čím si společně prošli, se její sebevědomí nijak nezlepšilo. Je stále tak nejistá kvůli svému vzhledu, jako byla na počátku jejich vztahu.

Na svatební hostinu dorazí jako host také Jacob, pevně rozhodnutý chovat se slušně, aby se mohl s Bellou v klidu rozloučit, což se mu ale úplně nepovede. Jinak ale vše dopadne podle Bellina plánu, svým rodičům připravila to nejlepší možné rozloučení. Mohou vidět, jak je šťastná, než se s nimi nadlouho rozloučí.

Své líbánky tráví mladí novomanželé na soukromém ostrově, kde se Edward nemusí před nikým skrývat. Jak bylo Belliným přáním, prožijí plnohodnotné líbánky, aniž by při tom sama přišla o život. Modřiny na jejím těle jsou ale pro Edwarda křičící výčitkou, bojí se, že Belle příliš ublížil.

¹³⁸ MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. Praha: Egmont, 2009. s. 22.

Můj první instinkt, výsledek celoživotní nejistoty, bylo přemítat, co jsem provedla. Procházela jsem v duchu všechno, co se stalo, ale nenašla jsem v paměti jedinou falešnou notu. Všechno bylo jednodušší, než jsem čekala; (...) Cítila jsem tiché zadostiučinění – byli jsme fyzicky kompatibilní, stejně jako ve všech ostatních ohledech. Oheň a led, schopné existovat spolu, aniž by se navzájem zničily. Další důkaz, že k němu patřím.¹³⁹

Brzy ale nastanou i v jejich malém ráji potíže. Zdá se to neuvěřitelné, ale necelé tři týdny po svatbě začíná mít Bella ranní nevolnosti, její břicho se vydouvá nad malou boulí.

(...) Od toho prvního malého dotyku se celý svět posunul. Tam, kde dřív byla jenom jedna věc, bez které jsme nemohla žít, byly najednou dvě.

(...)

Tohle dítě, Edwardovo dítě, to bylo něco úplně jiného.

Chtěla jsem ho, jako jsem chtěla vzduch k dýchání. Žádná volba – nutnost.

Možná jsem jenom měla vážně mizernou fantazii. Neuměla jsem si představit, že by se mi líbilo být vdaná, dokud jsem se doopravdy nevdala. Neuměla jsem si představit, že budu chtít dítě, dokud se jedno nevydalo na cestu...¹⁴⁰

Bella se projevuje jako každá jiná dívka jejího věku, neměla v plánu vdát se tak brzy, natož mít takhle mladá dítě. Nikdy si ani nedokázala představit, že by vůbec nějaké měla. Dívky v jejím věku mají málokdy jasnou představu, zda nebo kolik dětí budou jednoho dne chtít.

Zarážející je ovšem Edwardova reakce, postupně přechází ze šoku do zuřivosti, rozhoduje o okamžitém návratu, chce Bellu tohoto problému co nejdříve zbavit. To však Bella nedovolí, považuje jeho dítě za dar ne trest. Tajně se proto spojí s Rosalíí, která ji od první chvíle návratu chrání, sama vždy toužila po dítěti, nyní tedy ochrání alespoň to její.

¹³⁹ MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. Praha: Egmont, 2009. s. 76.

¹⁴⁰ tamtéž, s. 111.

Nikdo netušil, že by mohla lidská žena počít dítě s upírem, proto nyní ani Carlisle neví, jak vlastně bude její zrychlené těhotenství probíhat. Jedna věc je ale jistá, Bellu toto těhotenství bude stát život.

Jediným pozitivem na celé věci je návrat Jacoba do jejího života, jako by ho u ní držela nějaká tajemná síla, ačkoli trpí jejím zhoršujícím se stavem, nedokáže ji opustit. V tuto chvíli přebírá vypravěčskou štafetu on, vstupujeme do druhé dílčí knihy. Celou svou nenávist nyní upírá k Edwardovi, že tuto situaci dopustil, ten ale sám trpí tím, že je Bella tak nerozumná.

Bez varování se zastavil a otočil se, aby mi viděl do tváře. Jeho výraz mě zase omráčil. Náhle jsem si připadal jenom jako kluk – kluk, který prožil celý svůj život v tomhle zapadlém městečku. Jenom dítě. Protože jsem poznal, že budu muset žít mnohem déle, vytrpět mnohem více, abych kdy pochopil tu stravující bolest v Edwardových očích. (...) Takový obličej by měl člověk upalovaný na hranici.¹⁴¹

Bella se rozhoduje raději obětovat svůj život, jen aby poskytla svému dítěti dostatek času na vývoj. Její schopnost sebeobětování nyní dostupuje vrcholu, právě probuzená mateřská láska je jedním z nejsilnějších lidských citů vůbec. Na jedné straně ji bolí, že působí Edwardovi takovou bolest, na druhé straně nedovolí, aby zničili jeho dítě. Ačkoli v tuto chvíli k němu Edward cítí pouze nenávist, protože zabíjí jeho lásku, je to pro něho parazit.

*(...) „Tak jsem to nemyslel, Bello. Mně to nevádí. O mě se nestarej.“
Hrůza. Měl pravdu – ona se bála, že ranní jeho city. Ta holka byla klasická mučednice. Narodila se do špatného století. Měla žít v době, kdy by si našla dobrý důvod, proč se nechat předhodit lvům.¹⁴²*

Poprvé stojí Jacob i Edward na jedné straně, pokouší se přimět Bellu k rozumu. Jak jsme ale již měli možnost poznat dříve, dospěje-li Bella k nějakému rozhodnutí, stojí si za ním pevně a tvrdohlavě. Navíc má svůj vlastní plán, nepočítá s tím, že porod přežije jako člověk, ale v poslední chvíli má dojít k její přeměně.

¹⁴¹ MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. Praha: Egmont, 2009. s. 145-146.

¹⁴² tamtéž, s. 153.

Jacob je nucen volit mezi svou až iracionální láskou k Belle a příslušností ke smečce, která se rozhodla její dítě, a s ním i Bellu, zničit. Rozhoduje se pro Bellu, smečku opouští a jako jediný pravý alfa samec zakládá smečku vlastní, se kterou chrání Bellu i Cullenovy.

Nakonec Cullenovi naleznou způsob, jak Bellu udržet při životě, dokonce ji posílit. Jelikož její plod je napůl upír, začne pít lidskou krev od dárců, tím se posílí jak dítě, tak i Bella. Nyní nastává také zlom v Edwardově přístupu k dítěti, jakmile je dítě v dostatečném vývojovém stádiu, začne Edward slyšet také jeho myšlenky, dokonce mu dokáže vysvětlit, aby sebou moc nehýbalo a nelámalo tak Belle další kosti. Teprve v tuto chvíli se začne Edward chovat jako skutečný nastávající otec, probudí se také jeho otcovská láska.

Stejně jako Belle je mu jasné, že jako člověk nemá šanci to přežít. Vpravit jí do těla jed by ale bylo porušením smlouvy mezi nimi a quileutskými vlkodlaky. Proto žádá o svolení porušit smlouvu Jacoba jako jediného právoplatného dědice posledního skutečného náčelníka kmene. Ten mu svolení udělí, raději uvidí Bellu jako upírku než mrtvou, ačkoli dříve mu to přišlo nemožné. Jeho svolení přichází v poslední možné chvíli, při prudkém pohybu dojde k odloučení placenty a krví se začnou dusit dítě i Bella. Teď začíná boj o životy obou.

Bella, věrná své krajní obětavosti, trvá nejprve na porodu dítěte, teprve potom se mohou pokusit zachránit také ji. S vypětím sil všech zúčastněných se podaří zachránit dítě a Bellino srdce udržet v chodu tak dlouho, aby mohl začít účinkovat Edwardův upíří jed, který jí vbodl injekční stříkačkou přímo do srdce.

Jacob najednou pociťuje, že ho k Belle už nic neváže, jako by ta tajemná síla zmizela a lákala ho nyní do přízemí domu. V tu chvíli, kdy poprvé pohlédne do tváře její novorozené dcery Renesmé, jako kdyby do něho uhodil blesk. Dojde k takzvanému otištění, nejsilnější lásce na první pohled, jaká se vlkodlakům stává jednou za život.

Přitažlivost zemská už mě nepoutala k místu, kde jsem stál.

Byla to ta holčička v náruči blond'até upírky, kdo mě tu držel.

*Renesmé.*¹⁴³

Nyní se přesouvá vypravěčství zpět k Belle, čtenář může znovu sledovat celý porod jejíma očima. To však není to nejdůležitější. Ve chvíli kdy začne její přeměna, můžeme nahlédnout do její mysli. Jestliže se dosud mohla jevit jako neobyčejná dívka a žena, nyní se stává skutečnou hrdinkou. Vítězí nad sebou samou, ve své touze neublížit jakýmkoli projevem bolesti Edwardovi, celou vysoce bolestivou proměnu snáší mlčky a bez pohnutí.

*(...) A doufala jsem, že to vydržím jako Carlisle. A že podle Rosaliiny rady udržím pusu zamčenou. Protože jsem věděla, že každý výkřik, který mi unikne ze rtů, způsobí Edwardovi mučivou bolest.*¹⁴⁴

Zdá se to až neuvěřitelné, ale ono záhadné sebeovládání Bellu neopouští ani po dokončení přeměny a probuzení se do nového věčného života. Jako kdyby vůbec nebyla čerstvě novorozenou upírkou, dokáže se perfektně ovládat, ani žízeň pro ni není tou hlavní prioritou. Tomu se všichni ostatní jen diví. Pro Bellu je to ale jako vysvobození z noční můry, té krvežíznivosti se obávala nejvíce. Navíc neztrácí nic ze své osobnosti, kterou byla jako člověk. Ani její láska, ani vášeň k Edwardovi se nijak nezměnila. Znovu tak potvrzuje, že je výjimečnou novorozenou.

A pak jsem si uvědomila, co to asi znamená, jestli tou mojí „nadpřirozenou schopností“ není nic jiného než mimořádné sebeovládání.

(...) pokud má Edward pravdu, tak dokážu přeskočit to období, kterého jsem se nejvíc bála.

(...)

*Mohla bych vidět Charlieho.*¹⁴⁵

Jako člověk byla Bella zvyklá na obyčejnost, průměrnost, měla pocit, že nikam nezapadá. Vše se ale změnilo, nyní našla místo, kam zapadala, kde byla šťastná, kde ji považovali za úžasnou a dokonce i výjimečnou. Našla svůj domov.

¹⁴³ MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. Praha: Egmont, 2009. s. 291.

¹⁴⁴ tamtéž, s. 303.

¹⁴⁵ tamtéž, s. 374.

Renesmé roste velmi rychle, což sice dělá všem starosti, dostanou se ale do mnohem horšího nebezpečí. Volturiovi se domnívají, že se jedná o zakázané nesmrtelné dítě a přicházejí všechny potrestat – zničit. Nyní se rozpoutává nejakčnejší část tohoto dílu.

Teď se Bella projeví jako skutečná akční hrdinka. Zjistí, že má nejen neuvěřitelné sebeovládání, ale také další dar. To, že Edward nikdy nemohl slyšet její myšlenky je dáno schopností „štítu“, neviditelného obalu, který ji chrání před jakýmkoli jiným psychickým talentem. Ačkoli na svou stranu získají proti vojsku Volturiových posilu, nejen obě vlčí smečky, ale také různé přátele, kteří dosvědčí, že Renesmé není čistě nesmrtelné upíří dítě, je to nakonec právě Bella, která všechny zachrání.

*Co kdybych ho dokázala ochránit? Ochránit Renesmé? Co když existuje byt' i jen slaboulinký záblesk možnosti, že bych je mohla zaštitit také?*¹⁴⁶

*Měla jsem pocit, že jsem si nikdy v životě nepřála nic víc, než právě tohle: dokázat ochránit ty, které miluji.*¹⁴⁷

Během krátké doby se naučí svůj štít ovládat natolik, že jím dokáže zaštitit všechny, kdo jsou na jejich straně. Konečně se tak naplňuje její touha být užitečná, už není pouhou přítěží, kterou musí ostatní chránit. Teď může všem jejich péči oplatit, uchránit rodinu i přátele, uplatnit tak svou touhu ochraňovat své nejbližší.

(...) „*To děláš ty?*“

*Hrozivě jsem se na něj usmála. „Zakryla jsem úplně všechny.“*¹⁴⁸

Volturiovi díky ní přišli o své výhody, jejich útočné talenty jsou k ničemu, pokud Bella dokáže svým štítem všechny zakrýt. Než vyrovnaný boj, volí raději příměří, navíc Cullenovi mají dostatek důkazů na podporu svého tvrzení. Vše se nakonec urovná, Alice navíc z Jižní Ameriky přivede svědka, který má stejný původ

¹⁴⁶ MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. Praha: Egmont, 2009. s. 478.

¹⁴⁷ tamtéž, s. 479.

¹⁴⁸ tamtéž, s. 580.

jako malá Renesmé. Podle Nahuela dospěje během sedmi let, nemusí se tedy jejího vývoje obávat.

*„Takže nakonec to byla kombinace různých věcí, ale ten, kdo to opravdu rozhodl, byla... Bella,“ vysvětloval Edvard. (...)*¹⁴⁹

„Alice dala Arovi záminku, kterou potřeboval, aby se vyvlékl z boje. Kdyby nebyl tak vyděšený z Belly, asi by pokračoval ve svém původním plánu.“

„Vyděšený?“ zeptala jsem se skepticky. „Ze mě?“

*Usmál se na mě s výrazem, který jsem tak docela neznala – byl něžný, ale také uctivý a dokonce zoufalý. „Kdy už se na sebe dokážeš podívat jasně?“ zeptal se tiše. (...) „Vulturiovi nevedli rovnocenný boj asi tak dva a půl tisíce let. A nikdy, nikdy nebojovali, když byli v nevýhodě. (...)*¹⁵⁰

Bella se během svého pobytu ve Forks postupně změnila, dospěla, našla svou lásku, nový domov, rodinu, své pevné místo v životě a dokonce získala i to, s čím nikdy nepočítala – dceru Renesmé, rovnou i se zetěm. Její osobnost přežila i přeměnu v upírku, aniž by ztratila něco ze svých typických vlastností, stále je tak obětavá, milující i ochranná, jako bývala. Z naprosto obyčejné dívky se stala hrdinkou, která v klidu a opakovaně raději čelí smrti, jen aby tak zachránila své nejbližší. Právě ona schopnost krajního sebeobětování ve jménu až iracionální lásky je její nejdominantnější vlastností. Jestliže Harry Potter byl označen za nositele *zachránčovského komplexu*¹⁵¹, Bellu Swanovou můžeme směle považovat za nositelku „ochránčovského“ komplexu.

V jejím případě se nejedná o klasický souboj mezi silami dobra a zla, jako v případě Harryho Pottera, jde o spíše o konflikt mezi tím, co chceme, a tím, co bychom měli chtít, protože je to pro nás objektivně lepší. Každý z nás si ale o své budoucnosti musí rozhodnout sám a za své rozhodnutí nést i odpovědnost. Bella se musela rozhodnout mezi životem a smrtí, rozdíl je však v chápání každého, co v právě v jejím

¹⁴⁹ MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. Praha: Egmont, 2009. s. 593.

¹⁵⁰ tamtéž, s. 596.

¹⁵¹ ROWLINGOVÁ, J. K. Harry Potter a Fénixův řád. Praha: Albatros, 2004. s. 674.

případě znamená život a co smrt. Navíc, jak jsme měli možnost poznat, ve chvíli, kdy Bella dospěje k nějakému rozhodnutí, nic ji od něho již neodradí, stojí si za svým rozhodnutím pevně a neochvějně.

S Edwardem mají před sebou celou věčnost, kterou mohou strávit společně, jejich dcera Renesmee má sice tepající srdce, je ale stejně nesmrtelná jako oni. A Jacob, pro změnu láska Renesmeeho života, nebude stárnout tak dlouho, dokud se bude alespoň občas měnit ve vlka. Vše tedy dopadlo lépe, než mohla Bella po prvním setkání s upíry očekávat. Podobně, jako v případě Harryho Pottera, jsou nejvyššími hodnotami v životě Belly láska, rodina a přátelství, i zde se jedná o postavu, která si zaslouží čtenářský obdiv a sympatie. Je více než jasné, že právě onu fascinující lásku ocení především čtenářky z řad něžného pohlaví.

Filmového zpracování se prozatím dočkaly první dva díly této ságy, Stmívání a Nový měsíc. Na dalších se ale již pracuje a jsou fanoušky tohoto upírského fenoménu netrpělivě očekávány. Jednotlivé filmy vyvolaly podobné šílenství, jako filmy s Harrym Potterem. Z hlavní herecké trojice, představitelů Belly, Edwarda a Jacoba, vytvořily v podstatě přes noc hvězdy první velikosti. Tvůrčí tým se navíc nemusí obávat rychlého dospívání a s tím spojené změny vizáže jednotlivých herců, dospělí lidé hrají v podstatě dospělě.

Celkové zpracování filmové adaptace diváky jistě zaujme, ačkoli není využíváno různých filmových triků v takovém množství jako v předcházejícím případě, nikdo kolem sebe nevrhá různě barevné kletby a zaklínadla, nelétá v povětří na koštěti. Nejčastějšími triky jsou extrémně rychlé pohyby upírů a v Novém měsíci velmi efektní přeměny Jacoba a jeho kamarádů ve vlky. Na druhou stranu je ovšem nutno přiznat, že tato filmová zpracování se nedrží zcela věrně své knižní předlohy. Zobrazení hlavní hrdinky se však ani v tomto případě od toho knižního příliš neliší.

Děj filmů je v porovnání s knihami poněkud pozměněn a podstatně zjednodušen. Navzdory tomu je ve filmu Nový měsíc oproti knize přidána velmi akční bojová scéna v sídle Volturiových. Oba prozatím natočené filmy se vyznačují větší akčností a dynamičností vizuální složky děje, než by se dalo očekávat po přečtení knihy.

1.2.5 Shrnutí charakteristiky postav

Oba námi zvolení hrdinové byli zachyceni během svého vývoje v průběhu několika let. Každý z nich trochu jiným způsobem, tak jak se liší také jejich způsob hrdinství. Harryho vývoj mohl být znázorněn plynuleji a podrobněji, jeho příběh jsme sledovali v horizontu sedmi let. Navíc se v jeho případě jednalo o období skutečně zlomové – období dospívání. Jeho hrdinství prošlo mnoha zkouškami, bojoval ale především fyzicky, svůj souboj se zlem pochopitelně vyhrál.

Naproti tomu v Bellině případě jsme svědky pouze roku a půl jejího života a změny probíhající mezi 17. a 19. rokem života nejsou tak zásadní jako v případě Harryho. V tomto příběhu se jedná spíše o vstup do světa dospělých, o uspořádání si vlastních životních hodnot a priorit. Hrdinství je v tomto případě pojato mnohem civilněji, reálněji, nejedná se o záchranu celého světa, ale svého soukromého štěstí, rodiny a přátel.

Bella i Harry mají společné některé zásadní vlastnosti, které by měl správný hrdina určitě mít. Jedním z těchto rysů je jistě jejich odvaha, dále například statečnost nebo přátelskost. U každého zvlášť se potom pochopitelně projevují také jejich specifické vlastnosti, v souladu s jejich jedinečnými osobnostmi, ty jsme si již popsali u obou postav zvlášť. Právě ona jasná převaha kladných vlastností nad těmi pár zápornými, které se mohly v průběhu popisu vyskytnout, činí z Harryho i Belly ty správné hrdiny, ke kterým mohou děti bezpečně vzhlížet.

Názory dětí na to, jaké jsou ty správné vlastnosti, se mohou sice v drobných detailech lišit, rámcovou představu ale mají naprosto jasnou. Svůj názor měly možnost vyjádřit a jejich preference jsou zaznamenány v praktické části této práce. Již nyní ovšem můžeme potvrdit, že námi vybraní zástupci dětských hrdinů jejich představy naprosto splňují, mají kladné vlastnosti, které si u nich děti přejí, jsou hodní, odvážní, chytří, veselí, přátelští. A naopak se u nich nevyskytují vlastnosti záporné, jež děti u svých idolů nechtějí, nejsou zlí, namyšlení, lháři, hloupí ani neslušní.

2 Praktická část

2.1 Průzkumné problémy

Problém č. 1: Která média nejvíce zasahují do života dnešní mládeže?

Problém č. 2: Jaký je vztah žáků a studentů ke knihám obecně?

Problém č. 3: Orientuje se mládež ve světě literatury, zejména pak té dětské?

Problém č. 4: Dokážou děti správně rozlišovat mezi kladnými a zápornými vlastnostmi hrdiny?

2.2 Hypotézy

Hypotéza č. 1: Předpokládám, že nejčastějším médiem je televize.

Hypotéza č. 2: Domnívám se, že 75% respondentů věnuje sledování televize 3-4 hodiny denně.

Hypotéza č. 3: Předpokládám, že 70% dotazovaných by jako první zvolilo filmovou verzi příběhu.

Hypotéza č. 4: Domnívám se, že 75% respondentů čte knihy nejčastěji z důvodu povinné školní četby.

Hypotéza č. 5: Předpokládám, že nejčastěji uvedenou kladnou vlastností je být hodný.

Hypotéza č. 6: Domnívám se, že nejčastěji uvedenou zápornou vlastností je být zlý.

2.3 Cíl průzkumu

V průzkumu jsem se zaměřila na žáky 2. stupně ZŠ a studenty SŠ, abych zjistila, jakou roli v jejich životech hrají média a jaký k nim oni zaujímají postoj. Také mě zajímalo, kolik hodin denně tráví sledováním televize, jaké pořady upřednostňují. V návaznosti na další otázky dotazníku jsem mimo jiné zkoumala, zda dávají přednost literatuře či filmu.

V další části jsem zjišťovala, jak se orientují ve světě literatury a jak ke knihám obecně přistupují, jaký je jejich nejčastější důvod pro četbu. Také mě zajímalo, jakou mají představu o dětském hrdinovi, jestli se tato představa s věkem nějak zásadně proměňuje a zda mají nějakého svého oblíbeného hrdinu.

2.4 Charakteristika výzkumné metody

Z důvodu většího množství respondentů jsem použila metodu dotazníkového šetření.

Dotazník obsahuje celkem 20 otázek, z toho 4 otázky jsou faktografické, 11 otázek je uzavřených a 5 otevřených.

Na školách jsem respondentům dotazníky sama rozdala a po vyplnění si je od nich vybrala zpět.

Dotazníkové šetření proběhlo ve dnech 5. a 6. listopadu 2009.

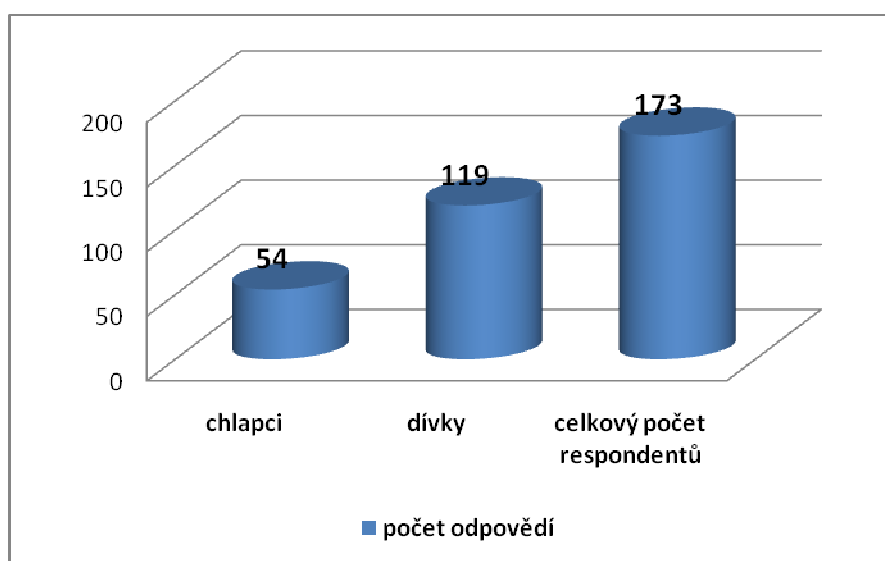
2.5 Popis průzkumného souboru

Dotazníkové šetření proběhlo na Základní škole J. A. Komenského v Blatné a na Střední zdravotnické škole v Písku. V rámci tohoto šetření byly osloveny 7. a 9. třídy ZŠ a 2. a 3. ročníky SŠ.

Vybrala jsem právě tyto ročníky, aby bylo možné porovnat, zda se postoj mládeže k médiím i literatuře s věkem nějakým způsobem mění, či nikoli.

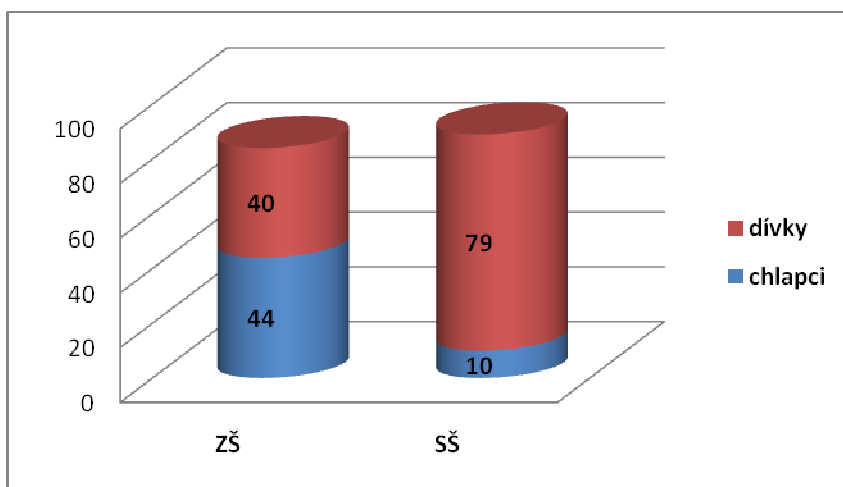
Vyplnění dotazníku bylo anonymní, respondenti uváděli pouze své pohlaví, věk, studovanou školu (ZŠ, SŠ) a místo bydliště (město či vesnice).

Graf č. 1: Počet odpovědí a pohlaví respondentů

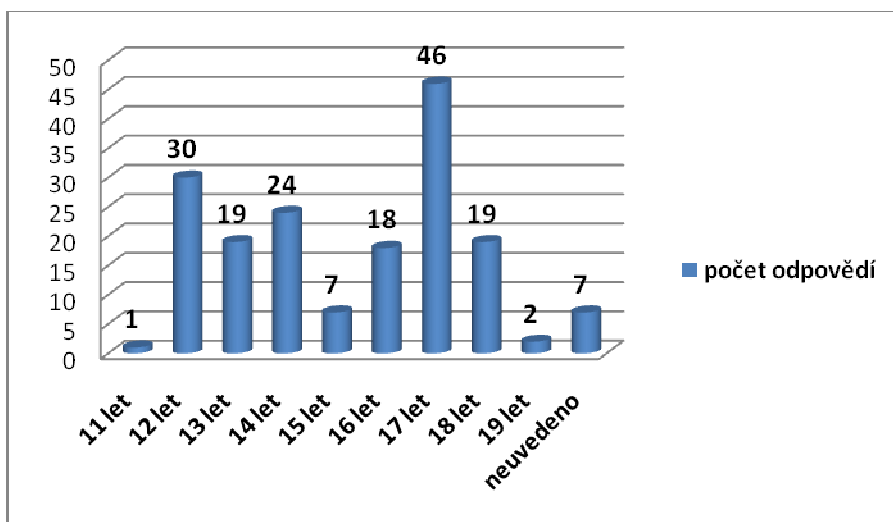
Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 173 respondentů, z toho 54 chlapců a 119 dívek. Vyšší počet dívek byl dán výběrem střední školy, na které byl dotazníkový sběr informací prováděn, jak bude vysvětleno níže.

Graf č. 2: Rozložení počtu odpovědí podle škol a pohlaví respondentů

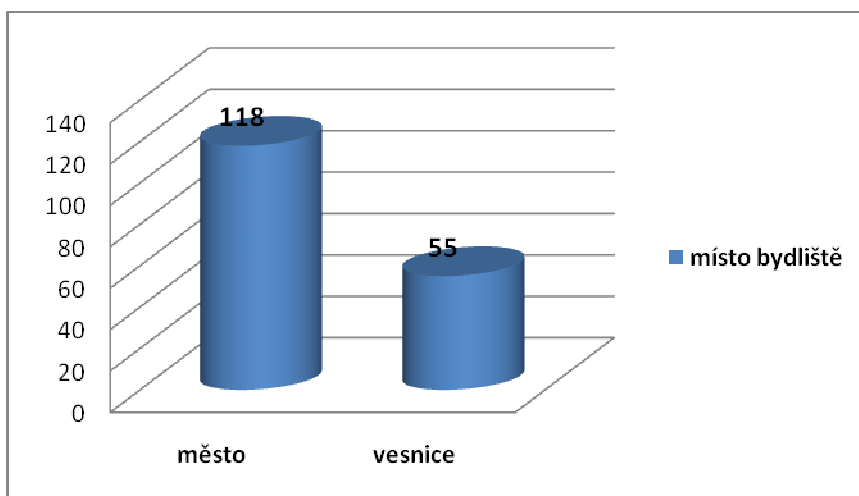
Na základní škole vyplnilo dotazník celkem 84 respondentů, poměr dívek a chlapců byl vcelku vyrovnaný, 44 chlapců a 40 dívek. Na střední škole byla situace odlišná, šetření se zúčastnilo 79 dívek a pouze 10 chlapců. Situace je dána tím, že se jednalo o střední zdravotnickou školu, kde je tradičně převážná většina studujících ženského pohlaví.

Graf č. 3: Věkové spektrum respondentů

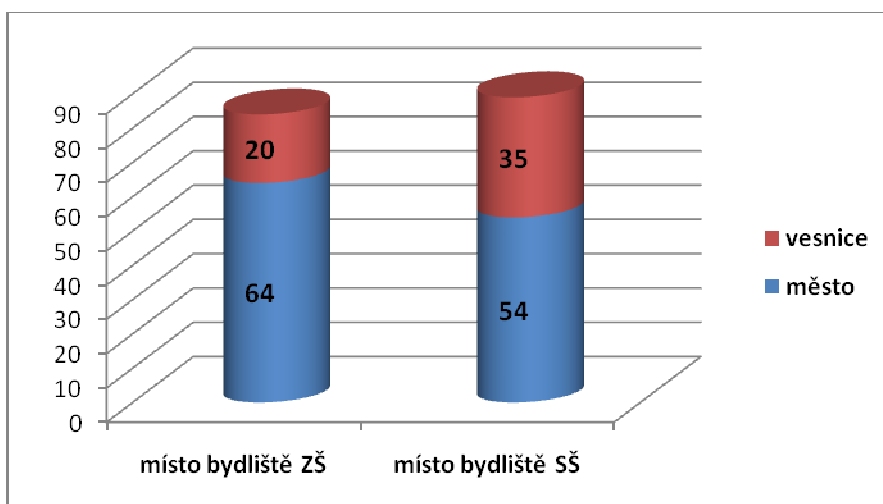
Věkové spektrum respondentů bylo široké, od 11 do 19 let. Nejméně respondentů bylo ve věku 11 let, pouze jeden, naopak nejvíce jich bylo ve věku 17 let, celkem 46. Sedm z dotazovaných svůj věk vůbec nevyplnilo.

Graf č. 4: Počet odpovědí dle místa bydliště respondentů

Více jak dvě třetiny respondentů, celkem 118, bydlelo ve městě, 55 jich bydlelo na vesnici. Na jednotlivých stupních škol však byla poměrná situace mezi bydlením ve městě či na vesnici odlišná.

Graf č. 5: Místo bydliště respondentů dle stupně školy

Jak vyplývá z tohoto grafu, na základní škole je více žáků z města, ve kterém se škola nachází, než z okolních vesnic, z nich pochází necelých 25% respondentů. Na střední škole počet studentů pocházejících z vesnice stoupá, tvoří již téměř 40% dotazovaných. Tato situace se dá vysvětlit tím, že na střední školu se sjíždí studenti z větší oblasti, než na školu základní.

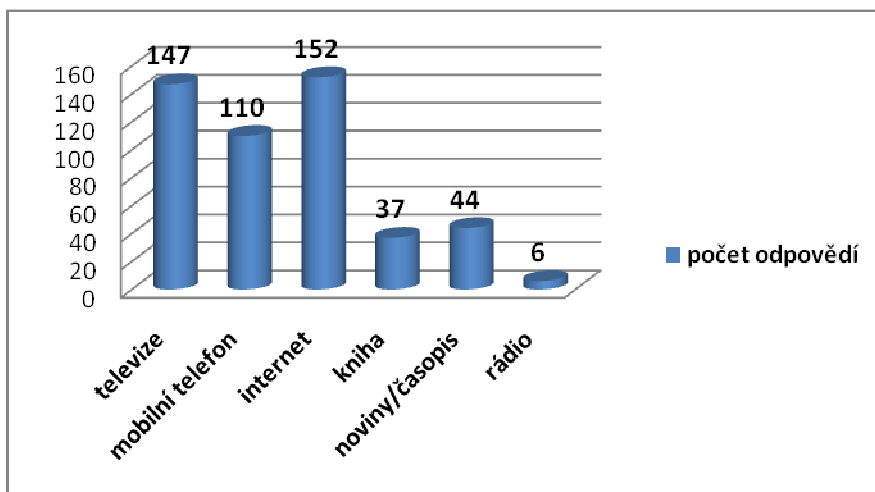
2.6 Vyhodnocení dotazníku

Pro vyhodnocení informací získaných dotazníkovým šetřením byly všechny odpovědi sečteny a zaznamenány do souhrnných tabulek. Z těchto tabulek byly ve většině případů vytvořeny přehledné sloupcové grafy, pouze v jednom případě byl pro lepší přehlednost doplněn i graf výsečový. Ve dvou případech bylo v připojené tabulce znázorněno rozložení odpovědí podle jednotlivých ročníků.

U obsáhlejších otázek, jejichž spektrum odpovědí bylo široké, byly do grafů uvedeny jen odpovědi nejčastější, další z uvedených možností byly zaznamenány v tabulkách následujících po grafech. Stejně tak v případě možnosti dopsání konkrétní osobní volby respondenta byly tyto pro zlepšení přehlednosti zachyceny v tabulkách.

Otázka č. 1

Graf č. 6: Nejčastější typy médií

Nejčastějším typem média, se kterým přichází mládež do styku, se ukázal být internet, získal celkem 152 voleb. Druhou nejčastější volbou byla televize. Naopak nejméně hlasů, pouze 6, získalo rádio. Rozložení spektra voleb podle jednotlivých ročníků je znázorněno v následující tabulce č. 1.

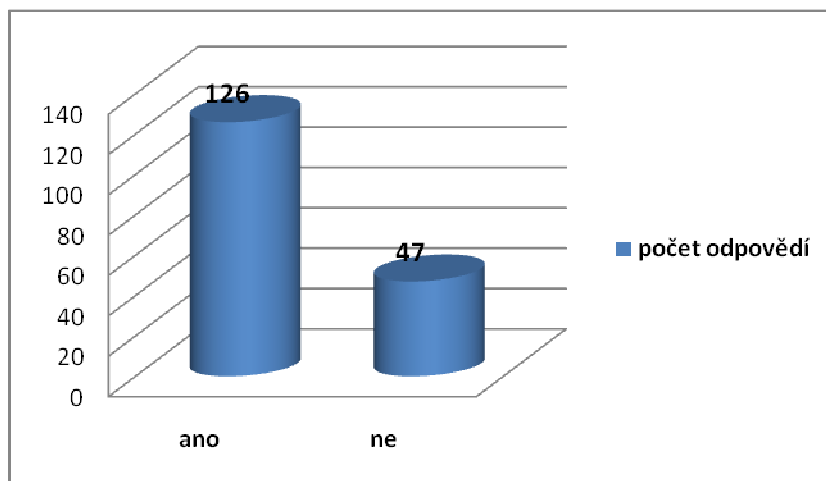
Tabulka č. 1: Nejčastější typy médií

	7. ZŠ	9. ZŠ	2. SŠ	3. SŠ
Televize	41	27	31	48
Mobilní telefon	33	23	22	32
Internet	42	28	34	48
Kniha	10	7	11	9
Noviny/časopis	13	6	8	17
Rádio	0	1	3	2

Jak je možno vyčíst z výše uvedené tabulky, internet a televize jsou skutečně z médií, se kterými přichází mládež do styku, nejrozšířenější. Ve 3. ročníku SŠ dostala tato média dokonce stejný počet voleb. V 7. a 9. ročníku ZŠ byl rozdíl mezi internetem a televizí pouze 1 hlas. Nejméně hlasů získalo od žáků a studentů rádio, v 7. ročníku ZŠ nezískalo dokonce hlas vůbec žádný.

Otázka č. 2

Graf č. 7: Pravidelnost sledování televize

K pravidelnému sledování televize se přihlásilo 126 z celkových 173 respondentů. 47 jich na otázku, zda pravidelně sledují televizi, odpovědělo záporně.

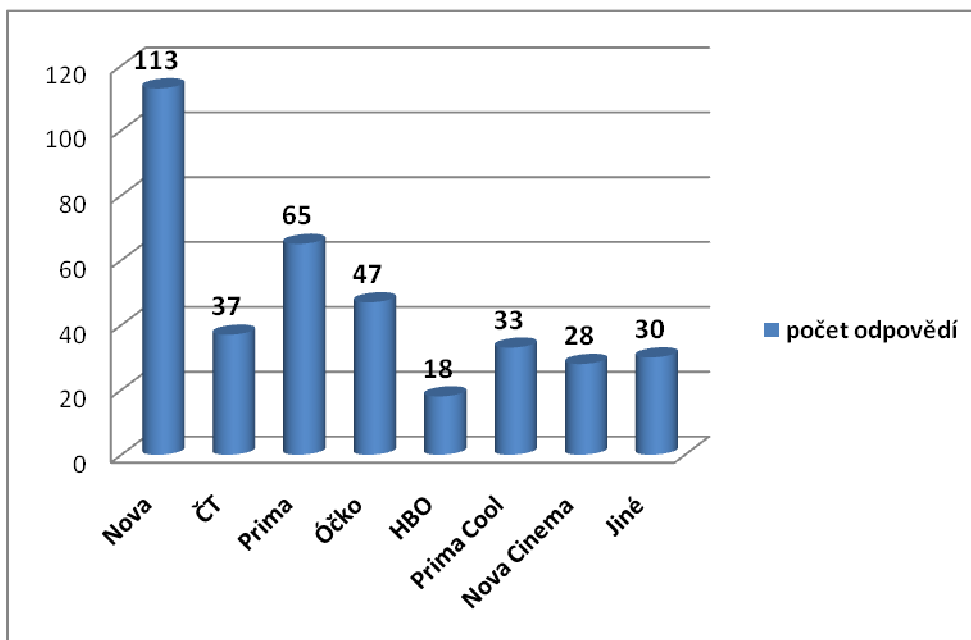
Tabulka č. 2: Pravidelnost sledování televize

	7. ZŠ	9. ZŠ	2. SŠ	3. SŠ
ano	44	28	20	34
ne	7	5	17	18

Při porovnání rozložení kladných odpovědí podle ročníků docházíme k výsledku, že pravidelně sleduje televizi drtivá většina žáků 7. a 9. ročníku ZŠ, zatímco u studentů 2. a 3. ročníku SŠ dochází ke zmenšení jejich podílu na pravidelném sledování televize.

Otázka č. 3

Graf č. 8: Nejčastěji sledované televizní stanice

Suverénně nejčastěji sledovanou televizní stanicí se stala Nova, celkem získala 113 hlasů. S poměrně velkým odstupem je následována stanicemi Prima a Óčko. Z nabízených možností dostala nejméně hlasů stanice HBO. V kategorii Jiné se objevilo celkem 9 dalších televizních stanic, rozmezí počtu hlasů bylo od 1 do 8.

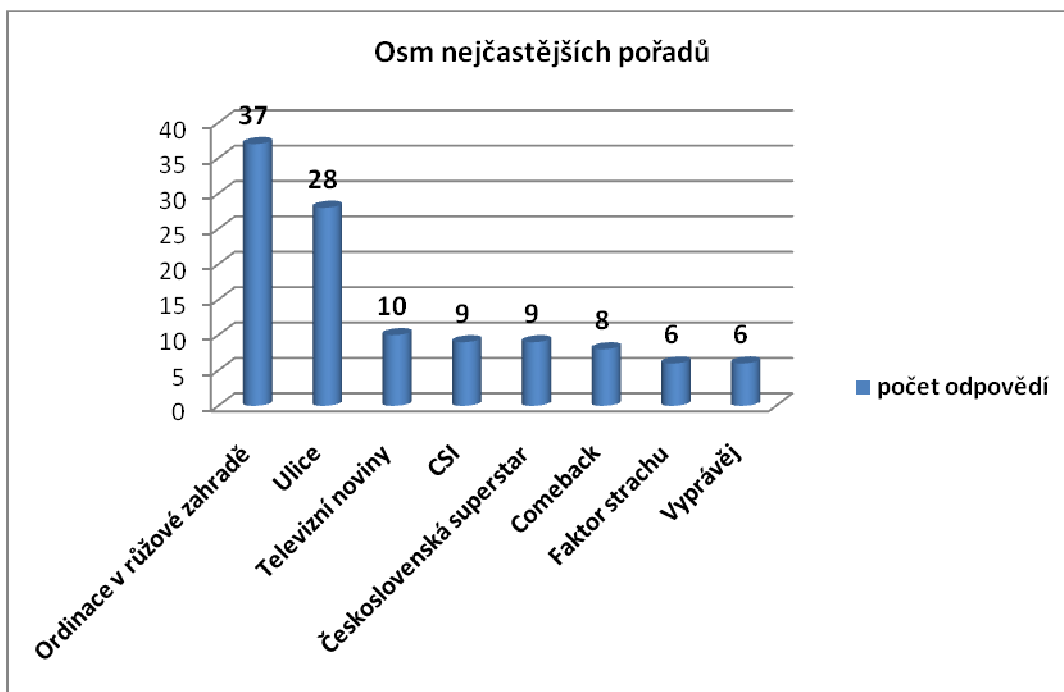
Tabulka č. 3: Nejčastěji sledované televizní stanice – kategorie Jiné

Jiné	
TV stanice	počet odpovědí
Jetix	8
Disney Channel	7
MTV	4
Eurosport	3
Discovery	3
Barrandov	2
HBO Comedy	1
TV Doma	1
Joj	1

Nejvíce hlasů v kategorii stanic Jiné získal Jetix, celkem 8 hlasů, těsně následován stanicí Disney Channel, který získal hlasů 7. Po jedné volbě získaly tři stanice, HBO Comedy, TV Doma a Joj.

Otázka č. 4

Graf č. 9: Pravidelně sledované pořady

Pravidelně sledované pořady jednoznačně ovládly seriály televize Nova, je to vcelku pochopitelné vzhledem k faktu, že i samotná Nova byla označena za nejsledovanější televizní stanici. Nejvíce hlasů tak získala Ordinace v růžové zahradě, celkem 37, následována Ulicí s 28 hlasy. Dalších 59 pořadů získalo od 1 do 10 hlasů, z toho celkem 40 pořadů získalo hlas jen jeden.

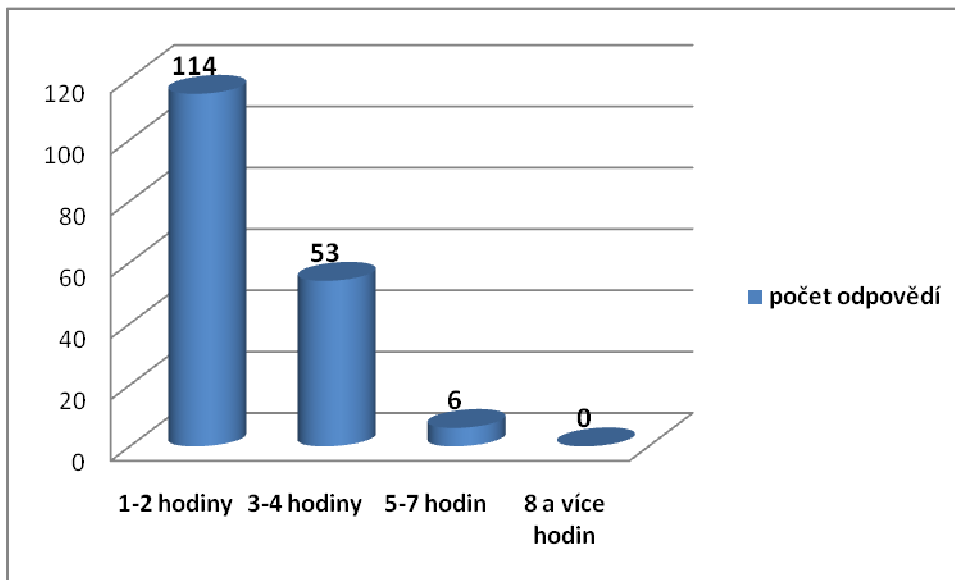
Tabulka č. 4: Pravidelně sledované pořady – další volby

Další uvedené pořady	
Název pořadu	Počet odpovědí
Chůva k pohledání	4
Velmi křehké vztahy	4
Simpsonovi	4
Dr. House	4
Griffinovi	4
Hannah Montana	3
Jak se staví sen	3
Přešlapy	2
Kouzelníci z Waverly	2
Jmenuju se Earl	2
Dům snů	2
Sběratelé kostí	2
Víkend	2
další pořady (40)	á 1 odpověď

Není jistě bez zajímavosti, že z celkového počtu 61 zmíněných pořadů bylo jen 7 z nich, které jsou svým zaměřením primárně určené pro děti či mládež. Jednalo se o pořady či seriály Simpsonovi, Smajlík, Království za koně, Hannah Montana, Kouzelníci z Waverly, Jonas a Scooby Doo. Současně se také objevilo několik seriálů, které jsou sice zaměřeny na mladší publikum, ne ale přímo na mládež (např. Comeback, Faktor strachu, Chůva k pohledání, Superman, Angel, Čarodějky či dlouhodobě populární Přátelé). Je však zcela jasné, že mnohem více děti lákají právě ty pořady, které původně dětské ani pro mládež nejsou. Nezáleží pak ani na vysílacím čase pořadu, některé ze zde zmíněných jsou vysílány v poměrně pozdních večerních hodinách, přesto jsou dětmi pravidelně sledovány (např. CSI – Kriminálky Las Vegas, Miami a New York, Dr. House, NCIS – Námořní vyšetřovací služba či Sběratelé kostí).

Otázka č. 5

Graf č. 10: Počet hodin strávených u televize

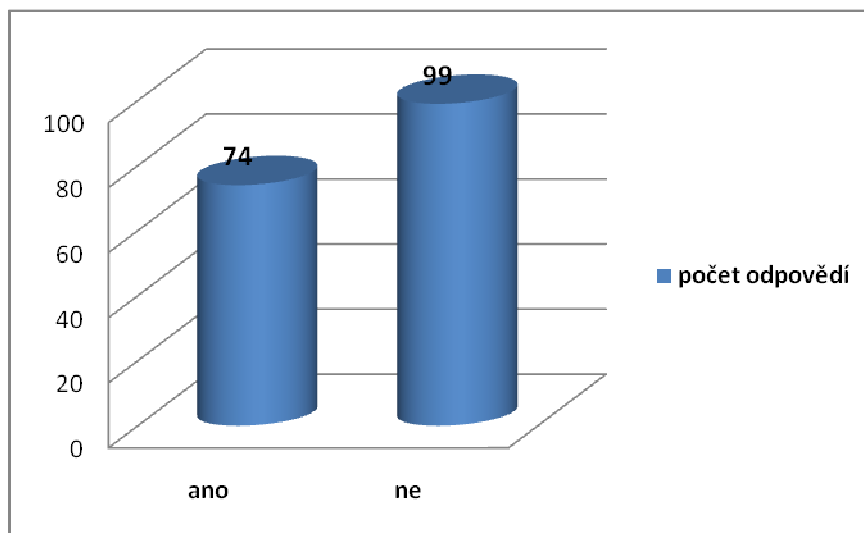
Dvě třetiny všech dotazovaných tráví sledováním televize obvykle 1-2 hodiny denně, necelá jedna třetina respondentů pak stráví před televizí hodiny 3-4 za den. Pouze šest z dotázaných věnuje sledování pořadů denně 5-7 hodin. Potěšující zprávou může být fakt, že nikdo z respondentů nevedl sledování televize 8 a více hodin denně.

Tabulka č. 5: Počet hodin strávených u televize

Počet odpovědí v procentech	
1-2 hodiny	66%
3-4 hodiny	30%
5-7 hodin	4%
8 a více hodin	0%

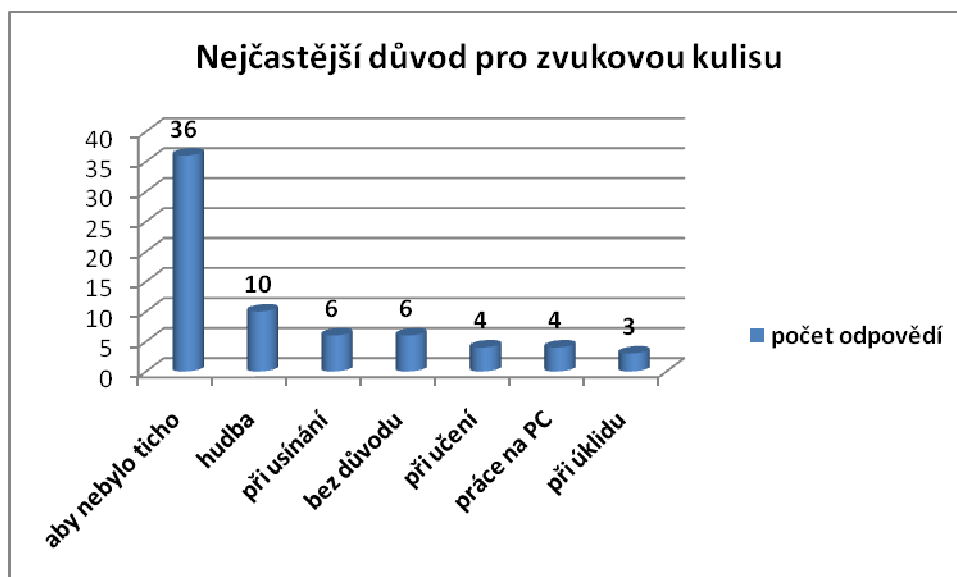
Otázka č. 6

Graf č. 11: Užívání televize jako zvukové kulisy

Z celkového počtu 173 respondentů jich 99 odmítlo užívání televize jako zvukové kulisy, naopak 74 dotazovaných užívání této kulisy potvrdilo.

Graf č. 12: Nejčastější důvody pro užívání zvukové kulisy

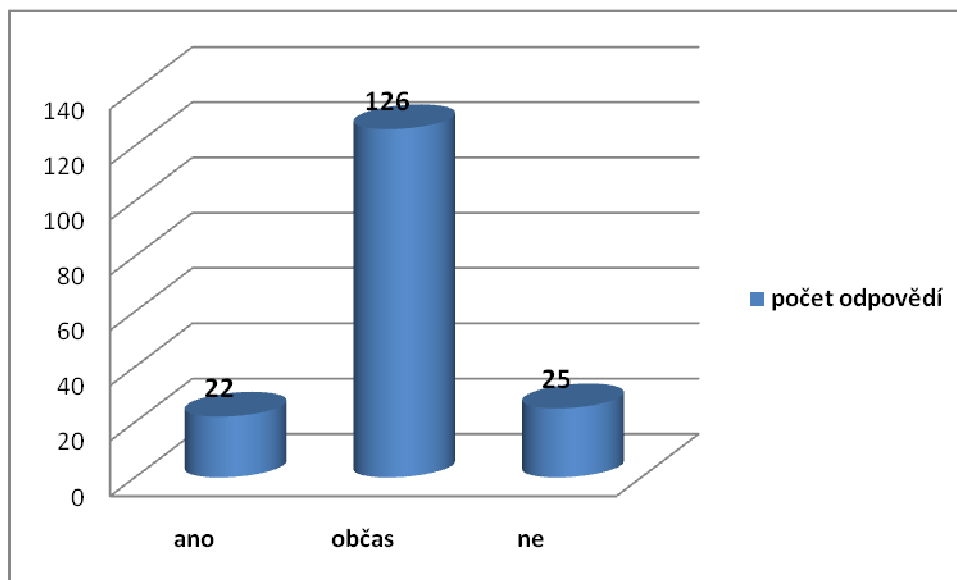
Tabulka č. 6: Nejčastější důvody pro užívání zvukové kulisy

Důvod pro zvukovou kulisu	počet odpovědí
aby nebylo ticho	36
hudba	10
při usínání	6
bez důvodu	6
při učení	4
práce na PC	4
při úklidu	3
aby se večer nebál	2
tvořivá činnost	1
zlozvyk	1
aby něco neprošvihl	1

Respondenti, kteří potvrdili užívání zvukové kulisy, za nejčastější důvod tohoto uvedli, že nemají rádi ticho. Tato odpověď se objevila celkem 36-krát, druhou nejčastější odpovědí bylo poslouchání hudby. Celkem 6 dotazovaných nedokázalo důvod kulisy vysvětlit, naopak jeden z respondentů úpřímně přiznal, že se jedná o jeho zlozvyk.

Otázka č. 7

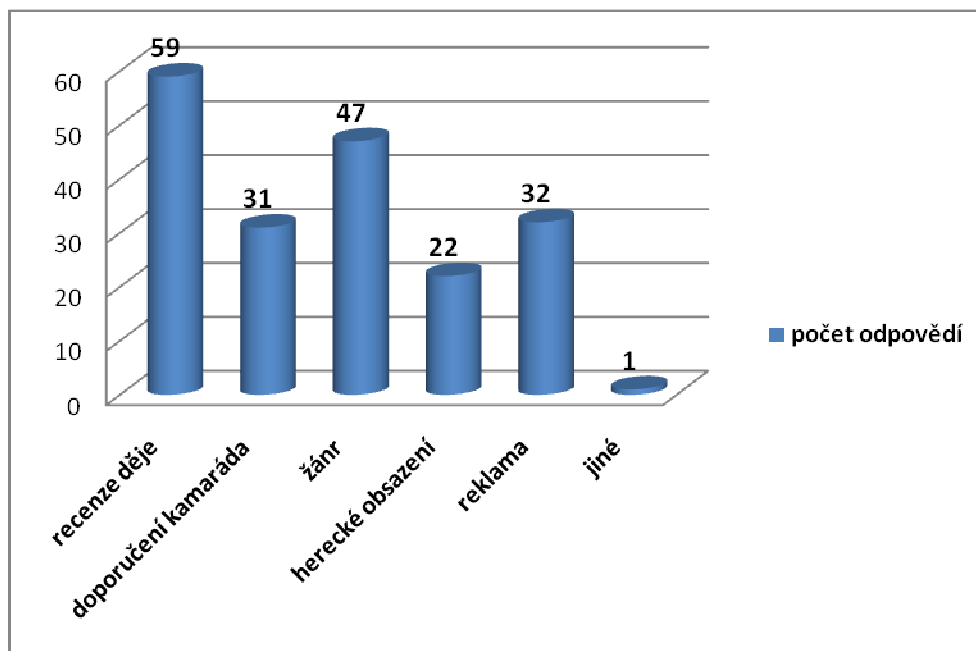
Graf č. 13: Sledování nových filmů v kině

Více jak dvě třetiny dotázaných, přesněji 72%, odpovědělo, že na nové filmy do kina chodí pouze občas. 25 respondentů do kina na nové filmy nechodí vůbec a pravidelná návštěva nových filmů získala nejmenší počet hlasů, celkem pouze 22. V uvedeném dotazníku nebylo dále zjišťováno, kde nové filmy získávají či sledují, zda čekají na vydání filmu ve formě DVD, uvedení v televizi, nebo si je zajišťují jiným způsobem.

Otázka č. 8

Graf č. 14: Podle čeho si vybírají nové filmy ke sledování

Největší počet dotazovaných si vybírá nový film podle recenze jeho děje, celkem tato možnost získala 59 hlasů. Druhým nejčastějším důvodem je pak žánr filmu, obdržel 47 voleb. Velmi vyrovnaný počet hlasů získala jak možnost Doporučení kamaráda, tak i Reklama, 31 a 32 hlasů. Oproti očekávání si pouze 22 dotázaných vybírá filmy podle jejich hereckého obsazení. Poslení z možností, Jiné, získala jen jeden hlas.

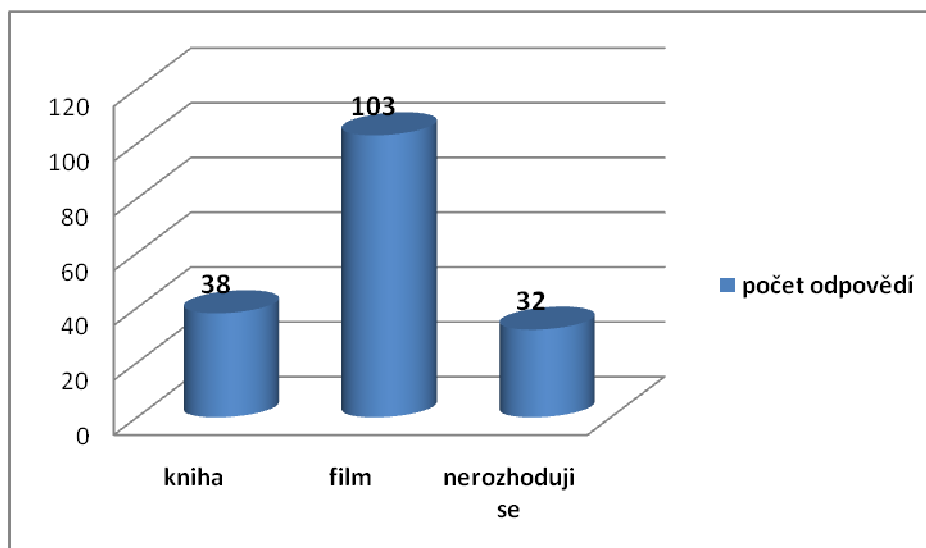
Tabulka č. 7: Podle čeho si vybírají nové filmy ke sledování

Důvod výběru	počet odpovědí
recenze děje	59
žánr	47
reklama	32
doporučení kamaráda	31
herecké obsazení	22
jiné – náhodně	1

Možnost Jiné získala jednu volbu, jak bylo uvedeno ve vysvětlení, dotyčný si vybírá nové filmy náhodně. Pokud bylo označeno v odpovědi více možností, byly započítány všechny zvolené, proto součet všech voleb přesahuje celkový počet respondentů.

Otázka č. 9

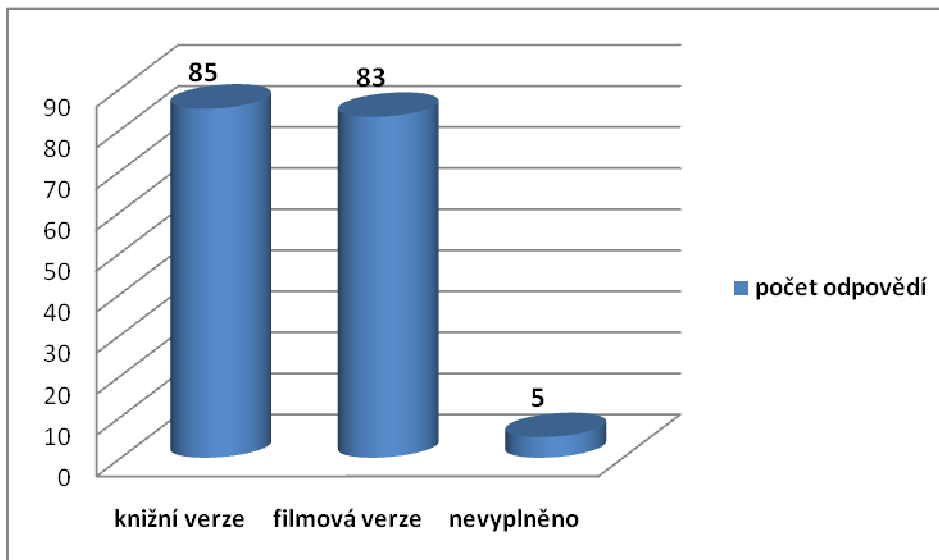
Graf č.15: Výběr mezi knihou a podle ní natočeným filmem

Téměř 60% dotazovaných, celkem 103, by dalo přednost filmu před knihou, podle které byl natočen. Počet respondentů, kteří by jako první zvolili knihu, je výrazně menší, pouze 38. Jen o málo méně hlasů získala možnost Nerozhodují se, celkem 32. Těmto dotazovaným je vcelku jedno, zda nejdříve shlédnou film, či si přečtou jeho knižní předlohu. Tento výsledek mimojiné také ukazuje na výrazně pozitivnější vztah dnešní mládeže k filmům oproti knihám.

Otázka č. 10

Graf č. 16: Preference knižní / filmové verze stejného příběhu

Ačkoli v předchozí otázce dalo mnoho dotazovaných jako první přednost novému filmu před knihou, v případě srovnání stejného příběhu jak v knižní, tak ve filmové verzi, jsou jejich preference poměrně vyrovnané. 5 z dotazovaných na tuto otázku vůbec neodpovědělo s odůvodněním, že nikdy neviděli film, jehož knižní předlohu by před nebo po shlédnutí četli.

Tabulka č. 8: Důvod pro preferenci knižní verze příběhu

Důvod pro knižní verzi	počet odpovědí
podrobnější děj	49
vlastní fantazie	26
zajímavější	7
rád čte	1
stručnější	1
neuveдено	1

Jasně nejčastějším důvodem pro volbu knižní verze je její podrobnější děj, celkem získal 49 hlasů. Druhou nejčastější odpovědí byla možnost využití vlastní

fantazie, kvůli které preferuje knižní verzi 26 respondentů. Další odpovědi získaly nepoměrně menší počet hlasů, objevila se ještě zajímavost, překvapivě také stručnost. Pouze 1 z dotazovaných uvedl, že rád čte. Stejně tak jedna z odpovědí nebyla nijak zdůvodněna.

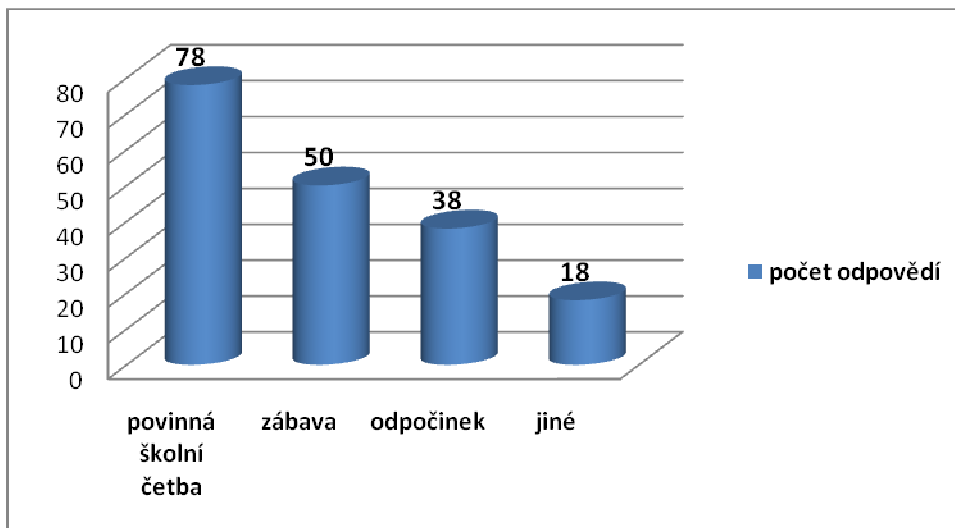
Tabulka č. 9: Důvod pro preferenci filmové verze příběhu

Důvod pro filmovou verzi	počet odpovědí
nebaví číst	25
názornost	22
snazší, rychlejší	8
realnost	4
zajímavost	4
zábavnost	3
modernější	3
vizuální efekty	2
obsazení	1
větší prožitek	1
neuvedeno	10

Nejčastěji uvedeným důvodem ve prospěch filmové verze byla nechuť dotazovaných vůbec číst, celkem se tato odpověď objevila 25-krát. Jen o málo méně hlasů, 22, získala názornost filmu. Pro 8 respondentů je shlédnutí filmové verze snazší a rychlejší a po 4 odpovědích získaly zajímavost a zábavnost. Mezi méně častými odpověďmi se objevila také modernost, vizuální efekty či herecké obsazení. 10 z dotazovaných, kteří si zvolili filmovou verzi, důvod tohoto výběru neuvedlo.

Otázka č. 11

Graf č. 17: Nejčastější důvod četby knih

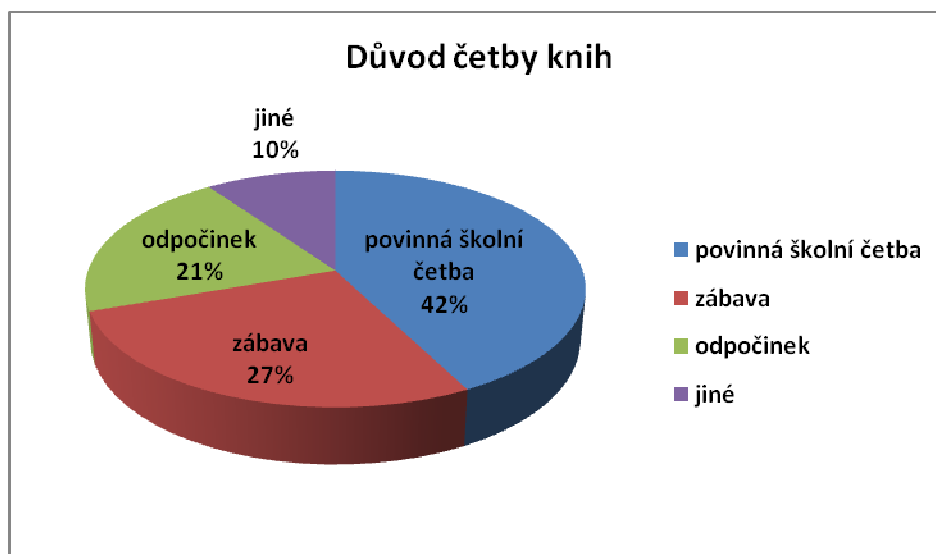
Zcela podle předpokladu získala nejvíce hlasů možnost Povinná školní četba, celkem 78. Také další dvě možnosti Zábava a Odpočinek získaly slušný počet hlasů, 50 a 38. Odpověď Jiné obdržela 18 hlasů.

Tabulka č. 10: Nejčastější důvod četby knih

Důvod četby knih	počet odpovědí
povinná školní četba	78
zábava	50
odpočinek	38
jiné	18

Není jistě bez zajímavosti, že 11 z respondentů, kteří zvolili za důvod četby Zábavu, zvolilo současně také možnost Odpočinek. Ačkoli se diplomová práce nezabývá čistě výzkumem dětského čtenářství, tato informace je jistě pozitivní. Stejně tak jako zjištění, že pouze z důvodu povinné školní četby čte knihy méně než 50% dotazovaných, přesněji 42% z nich. Procentuální rozložení počtu odpovědí jednotlivých kategorií je zobrazeno v následujícím výšečovém grafu.

Graf č. 18: Nejčastější důvod četby knih – procentuální rozložení odpovědí

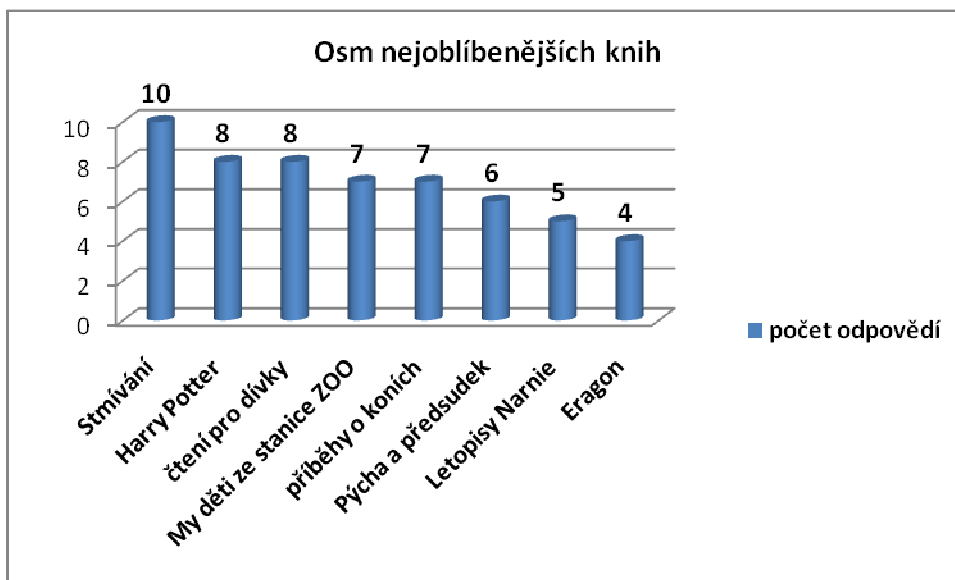
Tabulka č. 11: Nejčastější důvod četby knih - možnost Jiné

Jiné důvody	počet odpovědí
nečte vůbec	3
neuvedeno	15

Odpovědi v kategorii Jiné se objevily pouze dvě. 3 respondenti odpověděli, že nečtou vůbec, a v dalších 15 případech nebyla volba této odpovědi nijak zdůvodněna.

Otázka č. 12

Graf č. 19: Nejoblíbenější kniha

Odpovědi na tuto otázku byly velmi rozrůzněné, objevilo se celkem 90 odlišných titulů. Přesto byly některé knihy voleny opakovaně, nejčastěji byl zmíněn fenomén posledních let, Stmívání. To získalo celkem 10 hlasů, na druhé místo se dostal Harry Potter s 8 hlasy, stejný počet voleb měly i knihy z edic čtení pro dívky. Jak ukázaly již předchozí otázky, filmová zpracování knižních předloh jsou u mládeže velmi populární, to se znovu projevilo i v této položce, kdy oblíbenost 4 z 8 nejčastěji zmiňovaných knih byla velmi výrazně podpořena úspěšnými filmovými zpracováními (Stmívání, Harry Potter, Letopisy Narnie a Eragon).

Tabulka č. 12: Nejoblíbenější kniha – další volby

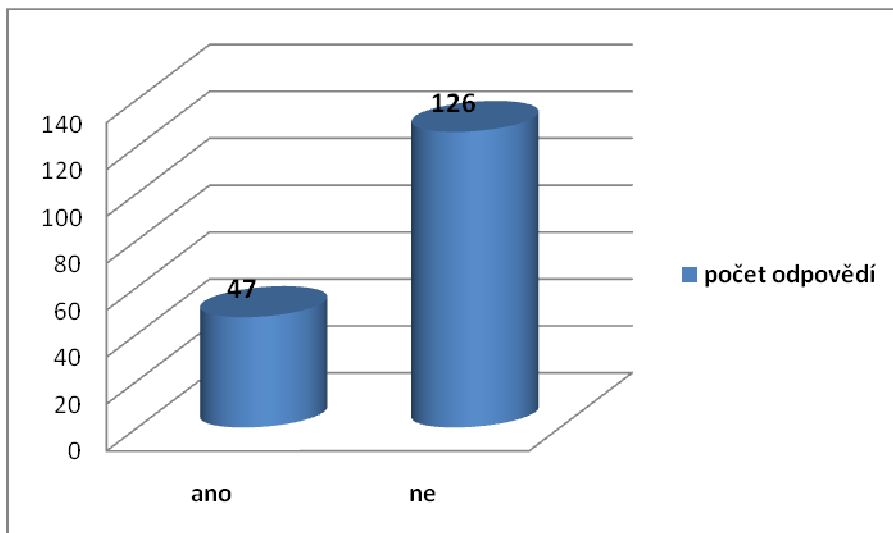
Další uvedené knihy	počet odpovědí
Bylo nás pět	3
historické romány	3
Šifra mistra Leonarda	3
vědecké knihy	2
Babička	2
Bílý tesák	2
Forrest Gump	2
Pán Prstenů	2
Heidi děvčátko z hor	2
Krteček	2
Honzíkova cesta	2
Kytice	2
Milion malých střípků	2
Noční klub	2
další knihy (68)	á 1 odpověď
neuvedeno	19

Jak již bylo zmíněno výše, odpovědi v této otázce se skutečně velmi lišily, objevily se nejenom populární knihy posledních několika let, ale také některé z dětských knížek, na které jejich čtenáři zřejmě nemohou stále zapomenout (např. Heidi děvčátko z hor, Krteček či Honzíkova cesta). Překvapivě se vyskytly také tituly, které spadají do tzv. klasické četby, čtenáři byli zřejmě ovlivněni aktuální školní četbou (např. Pýcha a předsudek, Zločin a trest, Babička, Kytice). Současně s moderními tituly dětské četby se objevila i klasika této literatury, např. Lassie se vrací, Rychlé šípy, Arabela, Miliónová holka, Mach a Šebestová nebo Bylo nás pět).

19 respondentů tuto otázku vůbec nezodpovědělo, ve většině případů byla připsána pouze poznámka, že dotyčný žádnou nejoblíbenější knihu nemá.

Otázka č. 13

Graf č. 20: Oblíbená literární postava

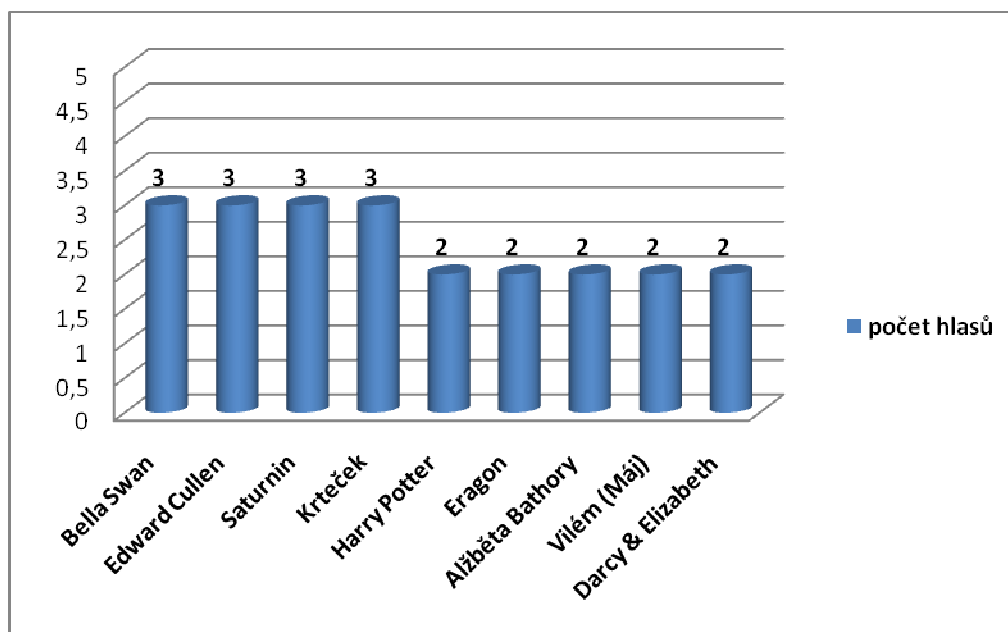

Méně jak jedna třetina z dotazovaných uvedla svou oblíbenou literární postavu, jejich přehled je zaznamenán v následujícím grafu č. 20.

Naopak celkem 126 respondentů knižního hrdinu nevedlo vůbec. Toto číslo je zajímavé především v porovnání s vyhodnocením předchozí otázky, kdy pouze 19 dotazovaných nevedlo oblíbenou knihu. Je tudíž pozoruhodné, že v otázce oblíbené postavy došlo k tak závratnému nárůstu počtu záporných voleb (více jak 6-krát).

Z tohoto vyplývá, že ačkoli mají respondenti svou oblíbenou knihu, její hrdina pro ně zřejmě není tak důležitý či oblíbený.

Graf č. 21: Oblíbená literární postava – nejčastější volby

Z celkového počtu 34 zmíněných oblíbených hrdinů byli nejčastěji uvedeni hned čtyři, se stejným počtem 3 hlasů se zde objevila Bella Swan, Edward Cullen, oba jsou hlavními hrdiny ságy *Stmívání*, která získala nejvíce hlasů v otázce oblíbené knihy, dále pak český Saturnin a Krteček.

Jen o jeden hlas méně získalo dalších pět postav, čtyři z nich jsou hlavními hrdiny své knihy, popř. básně, z knihy *Pýcha a předsudek* se umístila společně dvojice hlavních hrdinů Darcy a Elizabeth.

Tabulka č. 13: Oblíbená literární postava – nejčastější volby

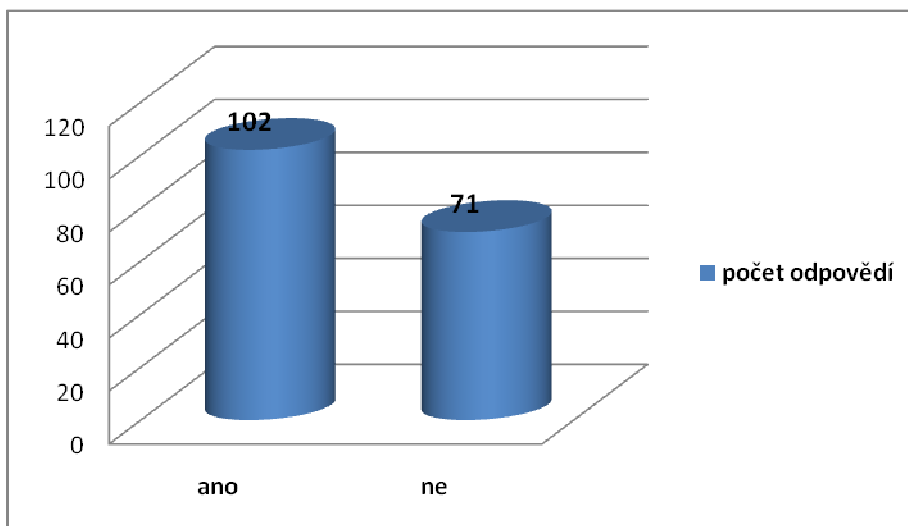
Oblíbená literární postava	počet hlasů
Bella Swan (Stmívání)	3
Edward Cullen (Stmívání)	3
Saturnin	3
Krteček	3
Harry Potter	2
Eragon	2
Alžběta Bathory	2
Vilém (Máj)	2
Darcy & Elizabeth	2
další postavy (25)	á 1 odpověď

Devět nejčastěji zmiňovaných postav již bylo uvedeno v předcházejícím grafu č. 20, po jedné volbě získalo dalších celkem 25 literárních hrdinů.

Nebyly však zmiňovány pouze hlavní postavy, jako např. Heidi, Forrest Gump, Babička, Robinson, Malý princ, Petr Pan, Švejk, Krysař, Robert Langdom, Jana Eyrová či Oliver Twist. Často byly voleny také postavy vedlejší, které si získaly přízeň čtenářů, z nich zmiňme například Rona, Hermionu, dvojčata Weasleyovi, Snapa (vše příběhy o Harry Potterovi) a dále dračici Safiru z Eragona či čaroděje Gandalfa z Pána Prstenů.

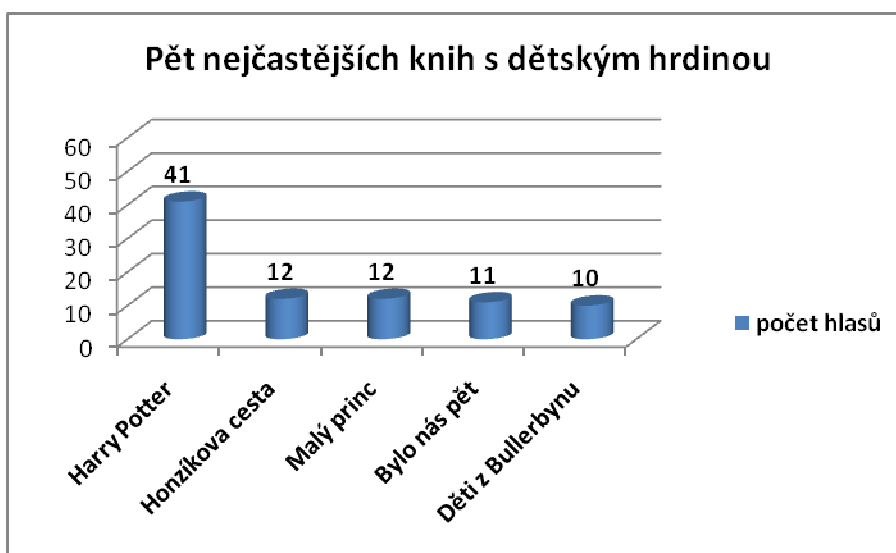
Otázka č. 14

Graf č. 22: Kniha s dětským hrdinou

Necelých 60% dotazovaných zná alespoň nějakou knihu s dětským hrdinou, někteří správně uváděli i více příkladů. Zbylých 40% respondentů si na žádnou knihu, jejímž hlavním hrdinou by bylo dítě, nevzpomnělo.

Graf č. 23: Pět nejčastějších knih s dětským hrdinou

Jasně nejčastěji zmiňovanou knihou s dětským hrdinou se staly příběhy o čarodějnickém uční Harry Potterovi, celkem dostaly tyto knihy 41 hlasů. Druhý

nejvyšší počet hlasů získaly knihy dvě, překvapivě zabodovala Honzíkova cesta a spolu s ní Malý princ, každá z nich obdržela po 12 hlasech. Hned v závěsu za těmito se umístilo Bylo nás pět s 11 volbami a Děti z Bullerbynu s 10 hlasy.

Tabulka č. 14: Kniha s dětským hrdinou

Kniha s dětským hrdinou	počet odpovědí
Harry Potter	41
Honzíkova cesta	12
Malý princ	12
Bylo nás pět	11
Děti z Bullerbynu	10
Oliver Twist	7
Letopisy Narnie	6
Petr Pan	6
klasické pohádky	5
Heidi děvčátko z hor	4
My děti ze stanice ZOO	4
Kniha džunglí	4
Dobrodružství Huckleberryho Finna	3
Říkali mi Leni	3
Dobrodružství Toma Sawyera	2
Správná pětka	2
Dítě zvané To	2
Už zase skáču přes kaluže	2
Mach a Šebestová	2
Malá čarodějnice	2
Kuře melancholik	2
další knihy (39)	á 1 odpověď

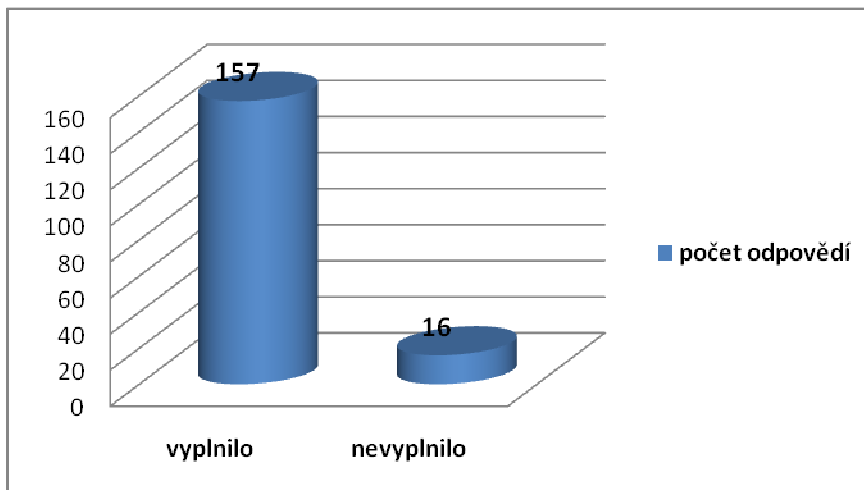
Celkem bylo v této kategorii zmíněno 60 různých knih s dětským hrdinou. Pět nejčastějších z nich bylo již výše uvedeno v grafu č. 23. Odpovědi na tuto otázku byly skutečně pestré, objevily se zde klasické pohádky i tradiční příběhy pro děti patřící již do kánonu dětské literatury, např. Honzíkova cesta, Děti z Bullerbynu, Dobrodružství

Toma Sawyera a Dobrodružství Huckleberryho Finna, Správná pětka, Oliwer Twist či Malý princ. Stejně tak úspěšně však zabodovaly i příběhy novější a modernější, jmenujme např. Harryho Pottera, Letopisy Narnie, Anděla Vicky, My děti ze stanice ZOO, Most do země Terabithia, Artemise Fowla či Bertův supertajný deník.

Je zajímavé, že nejoblíbenější kniha Stmívání získala jen jeden hlas v této kategorii při dotazu na knihu s dětským hrdinou. Toto se dá nejpravděpodobněji vysvětlit tím, že hlavní hrdinka Bella Swan, nejoblíbenější postava, je na začátku svých příběhů již v adolescentním věku, slaví 17 narozeniny, tudíž ji mnozí z respondentů nepovažovali již za dětského hrdinu. Na druhou stranu se mezi jmenovanými knihami vyskytly příběhy, jejichž hlavní hrdinové již také nejsou úplnými dětmi, zde máme na mysli Pýchu a předsudek a Máj, obě knihy získaly rovněž po jednom hlasu. Pojetí respondentů, jaké knihy mají či nemají dětského hrdinu, se tedy s věkem poněkud mění, tyto tři zmiňované knihy byly uvedeny v odpovědích ze střední školy.

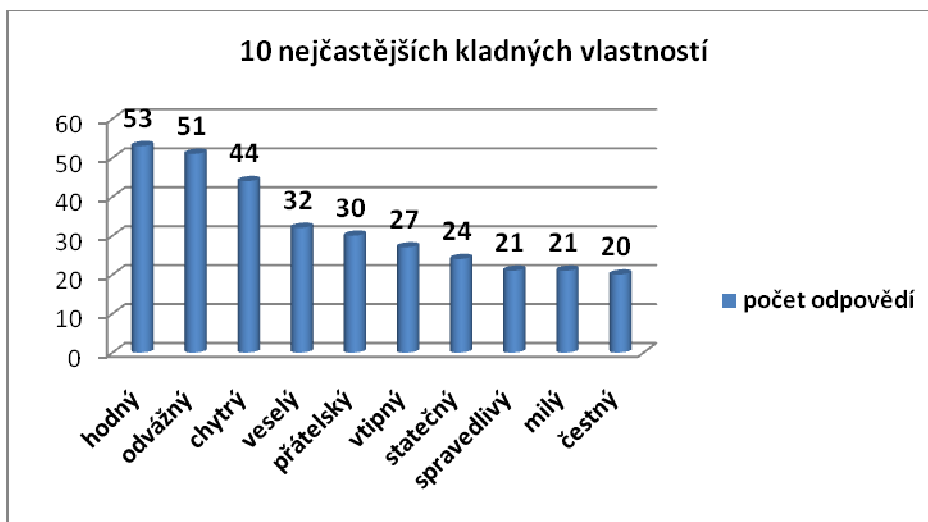
Otázka č. 15

Graf č. 24: Kladné vlastnosti dětského hrdiny

Odpovědi na tuto otázku se velmi různily, objevilo se celkem 57 různých vlastností u 157 dotazovaných. 16 respondentů ji však nevyplnilo vůbec.

Graf č. 25: Kladné vlastnosti dětského hrdiny – nejčastější odpovědi

I přes velkou rozrůzněnost odpovědí se nakonec nejvíce respondentů shodlo na kladné vlastnosti hodný, celkem tato možnost získala 53 hlasů. V těsném závěsu se umístila vlastnost odvážný, 51 hlasů, a chytrý, 44 hlasů. Počet voleb u dalších odpovědí

již postupně klesal, objevily se zde např. veselost, přátelskost, statečnost, spravedlivost nebo čestnost.

Tabulka č. 14: Kladné vlastnosti dětského hrdiny – další volby

Jaký by hrdina měl být	počet odpovědí
hezký	15
nebojácný	15
laskavý	15
zvědavý	13
aktivní	12
slušný	11
upřímný	11
sympatický	11
pomáhat ostatním	10
zlobivý	9
silný	8
hbitý	8
pravdomluvný	7
chovat na svůj věk	6
ochotný	5
dobrodružný	5
ohleduplný	5
pracovitý	4
obětavý	4
vytrvalý	3
rozvážný	3
charismatický	3
optimistický	3
hravý	3
být hrdina	2
bojovný	2
lstivý	2
tolerantní	2
další vlastnosti (18)	á 1 odpověď

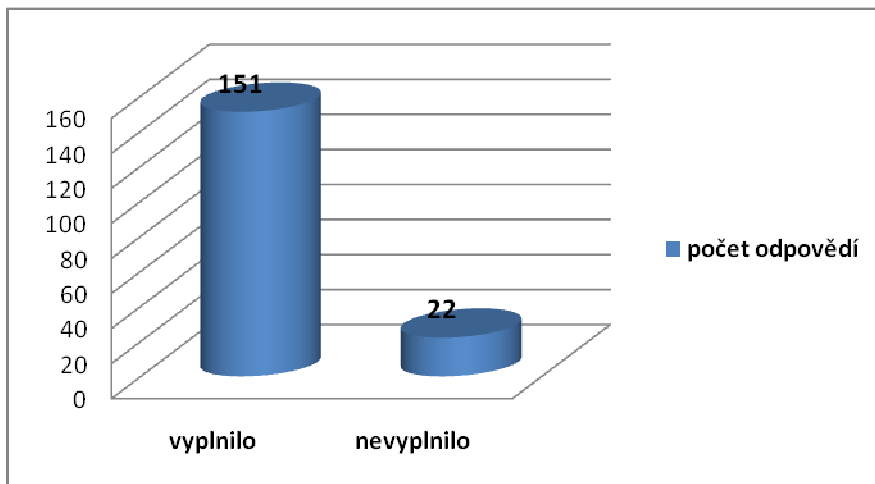
Paleta odpovědí byla vskutku velmi pestrá, objevilo se zde mnoho vlastností, např. nebojácnost, laskavost, pravdomluvnost, pracovitost, tolerantnost či upřímnost.

Vyskytla se také lživost, kterou lze podle situace považovat jak za kladnou, tak za zápornou vlastnost. Specifické zájmy některých respondentů se projevily v odpovědích, které získaly pouze jeden hlas, uveďme například umění šermovat či jezdit na koni.

Je zarážející, že v kategorii kladných vlastností se objevily také tři ryze záporné, být zlý, ničit, lhát. Každá z nich obdržela po jednom hlasu.

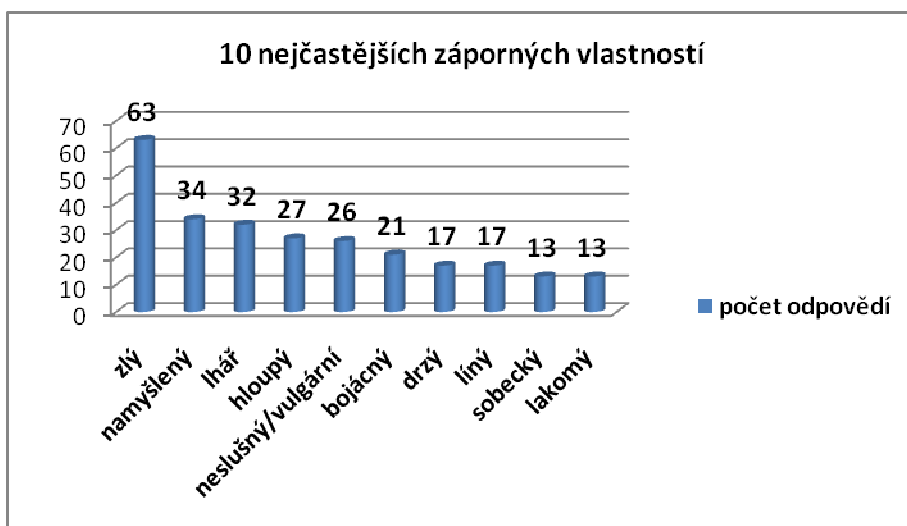
Otázka č. 16

Graf č. 26: Záporné vlastnosti dětského hrdiny

Stejně jako v předcházející otázce se našlo několik respondentů, kteří neuvedli žádnou zápornou vlastnost, kterou by správný dětský hrdina mít neměl, celkem se jedná o 22 respondentů. Zbylých 151 dotazovaných uvedlo vždy minimálně jednu, častěji však požadované čtyři, negativní vlastnosti.

Graf č. 27: Záporné vlastnosti dětského hrdiny – nejčastější odpovědi

Mezi odpověďmi na tuto otázku zcela jasně převládla vlastnost zlý, celkem získala více jak 30% všech odpovědí, 63 hlasů. O necelou polovinu méně získaly

možnosti namyšlený, 34 voleb, a lhář, 32 voleb. Z dalších nejčastějších odpovědí zmiňme například hloupý, bojácný, drzý či lakomý.

Tabulka č. 15: Záporné vlastnosti dětského hrdiny – další volby

Jaký by hrdina neměl být	počet odpovědí
agresivní	11
podvodník	11
krutý	11
chamtivý	10
pomstychtivý	10
rozmazlený spratek	9
zlomyslný	8
urážlivý	7
slabý	7
nudný	7
pyšný	6
závistivý	6
zloděj	6
zlobivý	5
nespravedlivý	5
smutný	5
zabiják/vrah	4
nenávistný	4
panovačný	4
chovat jako dospělý	4
fetovat	3
nesympatický	3
nevšímavý	3
kouřit/pít	3
ošklivý	3
lstivý	3
roztržitý	3
přecitlivělý	3
zbabělý	3
netrpělivý	3
trapný/divný	2

Tabulka č. 15 – pokračování

nevážit si přátel	2
stydlivý	2
šprt	2
další vlastnosti (12)	á 1 odpověď

Odpovědí na tuto otázku se vyskytlo velké množství, dohromady bylo uvedeno 59 různých vlastností, což je vyrovnaný počet s kladnými, těch respondenti uvedli 57.

Mezi dalšími negativními vlastnostmi byly uvedeny například zlobivý, závistivý, sobecký, zbabělý, krutý, pomstychtivý nebo šprt, hrdina by neměl pít, kouřit či fetovat. Znovu se zde projevil specifický zájem jednoho z respondentů, negativním rysem by podle něho bylo neumět jezdit na koni.

Je překvapující, že také v této kategorii se objevily vlastnosti, které obecně rozhodně nejsou hodnoceny jako negativní, zmíněno bylo být hodný, chytrý a pečlivý.

2.7 Verifikace hypotéz

Hypotéza č. 1: Předpokládám, že nejčastějším médiem je televize.

Tato hypotéza se nepotvrdila, nejčastějším médiem se ukázal být internet, televize se umístila až na druhém místě.

Hypotéza č. 2: Domnívám se, že 75% respondentů věnuje sledování televize 3-4 hodiny denně.

Ani tato hypotéza se nepotvrdila, 3-4 hodiny denně tráví u televize jen 30% respondentů.

Nejvíce dotazovaných stráví u televize pouze 1-2 hodiny denně, tuto možnost zvolilo 66% respondentů.

Hypotéza č. 3: Předpokládám, že 70% dotazovaných by jako první zvolilo filmovou verzi příběhu.

Tato hypotéza se potvrdila, 60% dotazovaných by skutečně jako první zvolilo filmovou podobu příběhu.

Hypotéza č. 4: Domnívám se, že 75% respondentů čte knihy nejčastěji z důvodu povinné školní četby.

Tato hypotéza se potvrdila jen z části, nejčastějším důvodem pro četbu knih je podle respondentů skutečně povinná školní četba, procento zastoupení této odpovědi je však nižší, celkem tuto možnost zvolilo přes 40% dotazovaných.

Hypotéza č. 5: Domnívám se, že nejčastěji uvedenou kladnou vlastností je být hodný.

Tato hypotéza se zcela potvrdila, nejčastější kladnou vlastností je být hodný, získala 30% odpovědí.

Hypotéza č. 6: Domnívám se, že nejčastěji uvedenou zápornou vlastností je být zlý.

Tato hypotéza se také potvrdila, nejčastěji uvedená vlastnost být zlý získala celkem 36% odpovědí.

2.8 Shrnutí dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření ukázalo, že média mají na život dnešních dětí a mládeže stále větší vliv. Avšak na rozdíl od předcházejících let, kdy byl největší vliv připisován televizi, v dnešní době se nejvlivnějším médiem stává internet, jak ukázaly výsledky šetření zpracované v grafu č. 6 a tabulce č. 1¹⁵². Televize tak byla odsunuta „až“ na druhé místo, její vliv ale nelze ani nadále podceňovat, tvoří každodenní a neodmyslitelnou součást našich životů a především pak životů mladé generace.

Současně s tímto se objevila jiná, pozitivní, informace, dvě třetiny dotazovaných dětí netráví sledováním televize více jak 1-2 hodiny denně, pouze necelá třetina pak 3-4 hodiny za den. Ze spektra oblíbených pořadů potom vyplývá, že televizi sledují převážně v podvečerních či večerních hodinách. To však také ukazuje na fakt, že v televizi sledují převážně pořady, které nejsou svým původním zaměřením určené pro jejich věkovou skupinu. Jak je uvedeno ve zpracování otázky č. 4, ryze dětských pořadů se v odpovědích respondentů vyskytlo velmi málo, bylo jich zmíněno pouze 7. Zcela jasně naopak vedou různé seriály, ať už rodinného, zábavného či detektivního druhu, jak vyplývá z grafu č. 9 a tabulky č. 4¹⁵³.

Zcela podle předpokladu dávají dnešní děti a mládež přednost filmovému umění před literárním, toto vítězství však není tak drtivé, jak by se mohlo předpokládat. Při porovnání oblíbenosti stejného příběhu ve filmové a knižní podobě jsou výsledky velmi vyrovnané. Vztah dnešní mládeže ke knihám tedy jistě nebude tak špatný, jak je obecně smýšleno. Tomuto jevu pochopitelně také napomáhají knižní bestsellery poslední doby, které jsou teprve sekundárně podpořeny filmovým zpracováním, tyto knihy jsou mládeží velmi oblíbeny, jak vyplývá ze zpracování otázky č. 12¹⁵⁴. Nejsou jimi však opomíjeny ani knižní klasiky žánru literatury pro děti a mládež, ani klasická díla literatury obecně. Děti i mladí lidé se tedy poměrně dobře orientují ve světě literatury, a to nejen té dětské.

¹⁵² Graf č. 6, tabulka č. 1 na straně 87.

¹⁵³ Graf č. 9 na straně 91, tabulka č. 4 na straně 92.

¹⁵⁴ Otázka č. 12 na stranách 104-105.

Ze zpracování výsledků otázek č. 15 a 16¹⁵⁵ dále vyplývá, že také v rozlišování mezi dobrými a špatnými vlastnostmi správných hrdinů jsou na tom dnešní děti i mládež velmi dobře. Až na několik výjimek, uvedených u zpracování těchto otázek v tabulkách č. 14 a č. 15¹⁵⁶, jsou vlastnosti správně rozděleny, také častost výskytu základních vlastností v odpovědích respondentů je v souladu s předpoklady. Nejčastěji se objevují kladné vlastnosti hodný, odvážný chytrý, veselý a přátelský, ze záporných vlastností, které by hrdina mít neměl, jsou nejčastěji uvedeny zlý, namyšlený, lhář, hloupý, vulgární.

¹⁵⁵ Otázky č. 15 a č. 16 na stranách 112-117.

¹⁵⁶ Tabulka č. 14 na straně 113, tabulka č. 15 na stranách 116-117.

Závěr

Média mají v životě dnešní společnosti stále důležitější úlohu, setkáváme se s nimi doslova na každém kroku. Dennodenně jsme jimi ovlivňováni, je tedy jen na nás, jak se s nimi vypořádáme. O to větší pozornost bychom měli věnovat vlivu, jaký mají na život dnešních dětí a mládeže.

Právě proto jsme se v první kapitole teoretické části poměrně podrobně věnovali vlivu médií nejprve v obecné rovině, jakým způsobem se podílí na našem každodenním životě a jak jej ovlivňují. Poté jsme se zabývali nejrozšířenějším médiem vůbec, televizí. Analyzovali jsme programové schéma tří hlavních celoplošných televizních stanic – České televize, TV Nova a TV Prima. Zjišťovali jsme, jaké pořady pro děti a mládež se v jejich programech vyskytují. Nejvíce a současně také nejkvalitnější tyto pořady jsou zcela pochopitelně vysílány Českou televizí, veřejnoprávní televizní stanicí. Všechny tyto pořady či seriály jsou po právu označeny jako pro děti vhodné. Na zbývajících dvou komerčních stanicích jsme se s pořady určenými pro děti a mládež moc často nesetkali, v jejich programových schématech převažovaly zahraniční seriály určené sice mladému publiku, ne však dětem školou povinným. Vyhodnocení části dotazníku, týkající se pravidelně sledovaných pořadů, nám dalo zapravdu, mezi nejoblíbenější pořady se dostaly především seriály pro dospělé publikum, popř. seriály kriminální, právě v těch se nejčastěji objevují scény pro děti nevhodné. Přesto, nebo možná právě proto, tvoří mladiství velkou část jejich pravidelného publika. Rovněž jsme se zaobírali pořady nevhodnými na všech třech televizních stanicích. Bohužel, takovéto pořady jsou velmi časté a některé nevhodné scény se objevují ve vysílání i během odpoledních nebo podvečerních hodin. V takových případech leží břímě odpovědnosti především na rodičích a jejich rozhodnutí, zda svým dětem dovolí, aby se na takovéto pořady dívaly.

V následujících kapitolách jsme se již věnovali obrazu dětského hrdiny. V krátkosti jsme se zmínili také o žánru fantasy, jeho vzniku a historii jak v literatuře, tak i ve filmovém umění, jelikož jsme pro účely našeho rozboru zvolili dva nejoblíbenější a také nejvýraznější dětské fantasy hrdiny posledních let, Harryho Pottera a Isabellu Swanovou. Samy děti je navíc pomocí dotazníku v praktické části zvolily jak dvěma nejoblíbenějšími knihami, tak i literárními postavami. Detailním popisem jejich

životních osudů jsme si přiblížili jak nelehké období dospívání, v případě Harryho Pottera, tak i stejně nelehké období zásadních voleb a rozhodnutí ovlivňujících celý další život u Belly Swanové. Na jednotlivých příbězích jsme měli možnost sledovat vývoj těchto dětí od naprosto obyčejných a ničím zajímavých outsiderů k postavám vskutku hrdinským, ať už se jednalo o zásadní souboj dobra se zlem, nebo „jen“ o boj za vlastní štěstí, život, rodinu a přátele. Oba námi vybraní představitelé prokázali, že jim nechybí ty správné hrdinské vlastnosti, odvaha, upřímnost, přátelskost, dobrota srdce, spravedlnost i oddanost. Měli jsme možnost pochopit, proč se stali dětmi tak zbožňovanými i napodobovanými.

Současně s tím jsme tyto knižní bestsellery porovnali také s jejich filmovými ztvárněními, která popularitě postav jen přidala. Ukázali jsme si, v čem tkví výhody i nevýhody těchto adaptací. Rozdíly v pojetí dětského hrdiny však nebyly zaznamenány.

Praktická část této práce byla tvořena dotazníkem a vyhodnocením jeho jednotlivých položek. Struktura otázek odrážela strukturu teoretické části práce.

V první části zaměřené na média jsme zjišťovali, s jakými médii děti přicházejí do kontaktu nejčastěji, kolik hodin denně stráví u televize, jaké stanice sledují, nebo zda mají své oblíbené pořady. Po vyhodnocení otázek jsme došli k zajímavému zjištění, děti přicházejí do styku nejčastěji s internetem, televize se zařadila na druhé místo. Navzdory obecným předpokladům děti netráví sledováním televize obvykle více než 1-2 hodiny denně. V otázce oblíbených pořadů děti nejčastěji uváděly různé seriály, české nebo zahraniční, např. Ordinaci v Růžové zahradě, Ulici, CSI, Chůvu k pohledání, aj.

Typicky dětských pořadů, kterými jsme se zabývali na začátku teoretické části, se objevilo jen velmi málo, z kvalitnější produkce České televize to byl pouze pořad Smajlík, jinak se jednalo především o populární zahraniční seriály pro děti a mládež, animované či hrané.

Zjišťovány byly taktéž názory dětí na filmové adaptace knižních předloh, zajímavé a jistě pozitivní bylo zjištění, že obě verze, knižní i filmová, měly vyrovnaný počet příznivců.

V poslední části dotazníku byly děti dotazovány, jaké jsou jimi preferované kladné vlastnosti správného hrdiny a jaké záporné vlastnosti by naopak mít neměl. Zcela podle předpokladu byla nejčastěji uvedena kladná vlastnost hodný a záporná vlastnost zlý, ty však mají poměrně obecné vyznění. Z dalších správných vlastností dostaly nejvíce hlasů tyto – odvážný, chytrý, veselý, přátelský, vtipný, statečný, spravedlivý, milý a čestný. Ze špatných vlastností si u svých hrdinů děti nepřejí – namyšlený, lhář, hloupý, neslušný, bojácný, drzý, líný, sobecký a lakomý. Děti tak projevíly velmi jasnou představu o tom, jak má takový správný hrdina vypadat. Jejich výběr vlastností jsme se snažili zdokumentovat na výše uvedených konkrétních příkladech.

Hlavním smyslem této práce však nebylo pouze zmapovat současný stav a názory dětí na dětské hrdiny, jejím cílem bylo především zjistit, jak mohou být tyto poznatky využity ve školní praxi. Získané informace můžeme využít ve více ohledech, záleží jen na naší konkrétní situaci.

V rámci mediální výchovy se mohou děti věnovat programovým schémátům jednotlivých televizních stanic tak, jak jsme se jim věnovali my zde, a samy se snažit přijít na to, co a z jakého důvodu televizní stanice vysílají. Pomůžeme jim naučit se rozlišovat nejen mezi pořady vhodnými a nevhodnými, ale také mezi pořady kvalitními a těmi, které jsou kvalitní méně. Naučíme-li totiž děti správně si vybírat, čemu z televizního vysílání budou věnovat svůj čas a pozornost, nemusíme se příliš obávat negativního vlivu, který by na ně pořady mohly mít. Naopak, televize se tak pro ně může stát skutečným zdrojem nejen kvalitních informací a poučení, ale i zábavy. Přesně tak, jak by tomu mělo být.

Informace získané z rozborů konkrétních postav dětských hrdinů můžeme ovšem využít i jinak, především v literární výchově, své uplatnění by ale mohly najít například i ve výchově dramatické. Můžeme využít texty, které jsou dětem skutečně blízké a jsou jimi oblíbeny, k vysvětlení kupříkladu různých literárně teoretických konstrukcí, které chceme dětem přiblížit. Podobné pro děti zajímavé texty mohou navíc znovu podnítit jejich zájem o četbu jako takovou. Pokud dokážeme správně využít nově probuzené záliby v určitém druhu literatury, existuje velmi vysoká naděje, že se nám podaří vzbudit u nich zájem i o jiné literární žánry.

Nebo z jiného úhlu pohledu, pokud děti nadchnou filmové verze původně knižních příběhů, proč jim teprve po zhlédnutí filmu nenabídnout do rukou knihu a nevyužít tak jejich spontánního nadšení? Vždyť právě kniha jim může nabídnout o tolik více informací, po kterých prahnu, než filmová adaptace. Můžeme tak pěstovat jejich čtenářské dovednosti, vědomě tříbit jejich vkus. Možná pak v četbě přestanou vidět jen obtěžující školní povinnost.

A znovu se v tuto chvíli můžeme vrátit i k průřezovému tématu mediální výchovy, porovnávat s dětmi obě verze příběhu, hledat triky, jakými působí kniha na čtenáře i film na diváka, zapojit lze například i reklamu a podobné doprovodné mediální vlivy.

Jak je vidět, využití zjištěných informací je vsutku široké a jeho jednotlivé druhy se neustále prolínají tak, jak se všechno se vším proplétá i ve skutečném životě. Tak by tomu totiž mělo být i ve správné a moderní škole. Záleží tedy jen na naší kreativitě a ochotě vymýšlet pro děti stále něco nového, zajímavého i užitečného zároveň.

Summary

Media have a big influence on our lives and lives of the young generation. However, the main aim of this thesis was not only to describe the present day situation of the media and their influences on our lives, television and its appropriate and inappropriate programmes. I wanted to show also children's opinions about the media, books, movies and mainly their opinions about the children's hero characters' preferred and not preferred qualities. All these opinions were surveyed in the questionnaire which forms considerable practical part of the thesis.

In the theoretical part of the thesis I picked out two of the most popular contemporary children's hero characters Harry Potter and Isabella Swan and on these examples I showed how similar are children's opinions with the author's ideas. To be able to extract particular hero qualities from the series of books about Harry Potter and Isabella Swan, I had to read all of their adventures as well as theoretical essays about the fantasy literature and movies. It is agreeable that both of these children's characters proved real hero qualities indeed. They are good, brave, clever, witty, friendly, fair and honest. On the other hand, they did not prove any of the bad qualities that children do not like – they are not bad, bigheaded, liars, stupid, impolite, impudent, timid, selfish or greedy.

The main aim of this thesis is to show how could be these pieces of knowledge used in the practical school life. Teachers can use them in the school subject of the medial education. Pupils can for example analyse TV programmes and learn how to distinguish between quality programmes and these of the poor quality. Teachers can also use parts of these favourite texts about Harry or Isabella for their lessons of literary education or to bring children back to books. They can take advantage of children's spontaneous enthusiasm of the movies and recommend them other books of these series. It is easier for children to start reading books with something that they really like, then we can recommend them another quality books.

Seznam použitých zdrojů

Prameny:

MEYEROVÁ, S. Rozbřesk. 1. vyd. Praha: Egmont, 2009. 604 s. ISBN 978-80-252-1160-1.

MEYEROVÁ, S. Stmívání. 2. vyd. Praha: Egmont, 2008. 407 s. ISBN 978-80-252-0898-4.

MEYEROVÁ, S. Nový měsíc. 2. vyd. Praha: Egmont, 2008. 464 s. ISBN 978-80-252-0899-1.

MEYEROVÁ, S. Zatmění. 1. vyd. Praha: Egmont, 2008. 480 s. ISBN 978-80-252-0834-2.

ROWLING, J. K. Harry Potter a relikvie smrti. 1. vyd. Praha: Albatros, 2008. 626 s. ISBN 978-80-00-02122-5.

ROWLING, J. K. Harry Potter a princ dvojí krve. 1. vyd. Praha: Albatros, 2005. 532 s. ISBN 80-00-01819-5.

ROWLING, J. K. Harry Potter a Fénixův řád. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004. 795 s. ISBN 80-00-01294-4.

ROWLING, J. K. Harry Potter a Kámen mudrců. 3. vyd. Praha: Albatros, 2002. 284 s. ISBN 80-00-01040-2.

ROWLING, J. K. Harry Potter a Ohnivý pohár. 1. vyd. Praha: Albatros, 2001. 570 s. ISBN 80-00-00994-3.

ROWLING, J. K. Harry Potter a vězeň z Azkabanu. 1. vyd. Praha: Albatros, 2001. 383 s. ISBN 80-00-00951-X.

ROWLING, J. K. Harry Potter a Tajemná komnata. 1. vyd. Praha: Albatros, 2000. 286 s. ISBN 80-00-00898-X.

Odborná literatura:

DOLEJŠÍ, Pavel. Školní slovník světových spisovatelů. 1. vyd. Pelhřimov: Pavel Dolejší, nakladatelství a vydavatelství, 2007. 515 s. ISBN 978-80-86480-06-0.

HARTMANNOVÁ, Věra. Pravidla českého pravopisu. 6. vyd. Olomouc: Nakladatelství OLOMOUC, 2003. 351 s. ISBN 80-7182-145-4.

MIČIENKA, Marek - JIRÁK, Jan. Základy mediální výchovy. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.

MOCNÁ, Dagmar. Encyklopedie literárních žánrů. 1. vyd. Praha; Litomyšl: Paseka, 2004. 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

PRINGLE, David. Fantasy: encyklopedie fantastických světů. 1. vyd. Praha: Albatros, 2003. 272 s. ISBN 80-00-01126-3.

Online zdroje:

[?]. Média tvořivě – Mediální výchova [online]. [?], [?] [cit. 29. 3. 2010].
<<http://www.mediatvorive.cz/o-projektu/?id=1#co-je-to-medialni-tvorba>>.

[?]. Stephenie Meyerová [online]. [?], poslední editace 13. 3. 2010 [cit. 28. 3. 2010].
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Stephenie_Meyer>.

[?]. Školská reforma – MŠMT ČR [online]. c 2006, [?] [cit. 29. 3. 2010].
<<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma>>.